

kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

ISSN 1300-8536

OCAK 2004 SAYI: 86 2.000.000 TL (KDV DAHİL)

Ami Vitale:

kadınlar harikadır

- Dİİ Genel Müdürü Veysel Eroğlu: "Kadınlar şantiyelere alınmasın"
- "Hayata Dönüş" operasyonu dördüncü yılını doldurdu
 - Kadın Araştırma Merkezleri nereye?
 - Jülide Kural Frida'yla yeniden sahnede

kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

Sahibi Kadın Kültür ve İletişim Vakfı

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Ayşe Düzkan

Yayın Yönetmeni Beyhan Demir

Görsel Yönetmen Ömer Süvari

Adres Abdullah Sokak No:9 Beyoğlu-İstanbul

Tel-Faks 0 212 249 5959 / 0 212 245 8358

E-Posta pazartesi@pazartesi.org

pazartesidergi@mynet.com

Katkıda Bulunanlar

Aslıhan Lodi, Ayşen Hadimioğlu, Ayşe Düzkan, Ayşegül Babalık, Ayşegül Oğuz, Cemaliye Volkan, Ceylan, Deniz Demir, Devrim Gökçek, Emek Ergün, Eylem Polat, Evrim Kavuncu, Firdevs Hoşer, Gülfer Akkaya, Handan Koç, Hatice Tekdal, Haziran, Marina Crespın, Mürüvvet Yılmaz, Lale Aykent Tunçman, Nazan Askeran, Necla Akgökçe, Necla Algan, Nermin Yıldırım, Nilgün, Nur Balkanlı, Pınar, Özgen Altaş, Özgün Akduran, Yelda Yücel

Renk Ayrımı Arda Grafik

Baskı Mart Matbaacılık Sanatları (212) 321 2300

Dağıtım Yay-Sat

ABONE FORMU

Pazartesi'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var. 10 abone bulana bir kitap veriyoruz.

Abone olmak istiyorum

Adı Soyadı

Adres

Telefon

E-Posta

Abone Süresi 1 yıl () 6 ay ()

Başlangıç Tarihi

Türkiye içi

Yıllık 24 milyon, altı aylık 12 milyon

Aboneler için posta çek numarası: 662965

Bağışlarınız için T. İş Bankası Taksim Şubesi Hesap No: 1052 30000 758921 Beyhan Demir

Yurtdışı

Yıllık 40 Euro 6 aylık 25 Euro

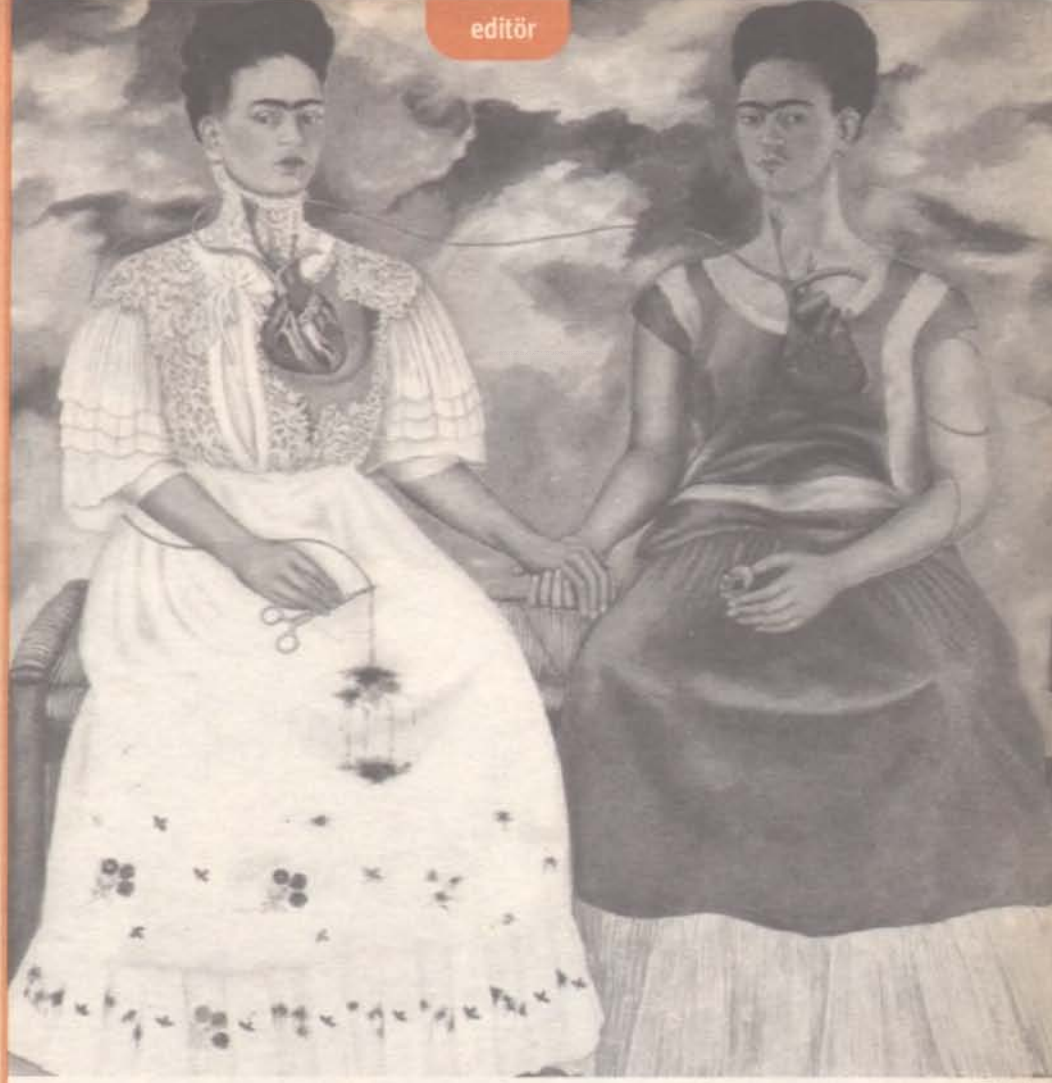
Döviz Hesabı

T. İş Bankası Taksim Şubesi Hesap No:

1052 301000 3330429

Beyhan Demir

Abone ücretini yatırdığınızda dair belgeyi ve abone formunu bize gönderin, biz de her ay Pazartesi'nizi gönderelim.

Merhaba,

Koca bir yılı daha devirdik. Hepimizin canını acıtan, içini hoplatan, kimimizi heyecanlandıran, kimimizi üzen dolu dolu bir yıl. Yılbaşı sayısı hazırlıyor olmanın başka bir heyecanı varmış meğer. Şu aralar herkes çıldırmış gibi yılbaşı alışverişi yapıyor. Yeni bir yıl dendiğinde, kadınlara sadece alışveriş yapma rolü biçiliyor. Halbuki yeni bir yıl denince, Medeni Kanun'un önümüzdeki yıl nasıl olacağı, Türk Ceza Kanunu'nun kadınlar aleyhine maddelerinin değişip değişmeyeceği, mesela "namus" cinayetlerinde indirim maddesinin kaldırılıp kaldırılmayacağını da hatırlamak gerekmez mi? Ne diyelim biz kadınların da yeni yıldan birtakım beklentilerimiz ve taleplerimiz var elbet. Dilek ve temennileri yazının sonunda söylemek adettendir ama şimdiden tüm kadınlara iyi yıllar. Geçtiğimiz ay Devlet Su İşleri Genel Müdürü Veysel Eroğlu'nun şantiyelere kadın mühendis alınmasına dair açıklamalarını duyduk. Açıklama iktidar cenahından ara sıra ağızdan kaçmışçasına söylenen sonra da geri alınan sözleri ve örtbas edilen kürtaj yasaklansın nidalarını hatırlattı. Duyduğumuza göre, kendileri İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na aday olacakmış. DSİ'deki sicilî kadınlardan alacağı oyları azaltır diye belki sözlerini geri alır ama hepimiz biliyoruz ki bu da yerli patriyarkanın ayak oyunlarından biri. Konuyu kendisi de mühendis olan Ayşen Hadimioğlu yazdı. Kıbrıs seçim-

leri büyük tartışmalarla geride kaldı. Kıbrıslı Cemaliye Volkan, seçimleri ve Kıbrıslı kadınları Pazartesi için yazdı. Kadın Araştırmaları Merkezleri ülkemizdeki on dört yıllık bir maziye sahip. Merkezlerin Türkiyeli kadınlara, kadın kurtuluş hareketine ne getirdiğini, akademisyen kadınların görüşleriyle birlikte Necla Akgökçe derledi. Orta sayfalarda tartışılan kadın kurtuluş hareketi tartışmasına atfen Haziran ve Eylem İstiklal Caddesindeki kadınlara teybi uzatarak sordular: Kadınlar nasıl kurtulur? Ami Vitale Amerikalı bir fotoğrafçı. Ayşegül ve Evrim Ami Vitale'yle fotoğrafta kadın bakışını, kadın foto muhabiri olmanın zorluklarını konuştular, konuşmakla yetinmeyip Pazartesi için yazdılar. Greenham Common on dokuz yıl boyunca kadınların deyim yerindeyse mesken tuttıkları bir Amerikan askeri üssü. Barış eylemcisi kadınların, çoluk çocuk hep birlikte bir askeri üste nasıl alternatif bir yaşam kurduklarını Emek Ergün çevirip derledi. Pazartesi'ye abone olmak isteyen çok sayıda tutuklu var. Dergiye abone olurken bir aboneliği de cezaevlerindeki hediye etmek isterseniz dergiye arayabilirsiniz. Son olarak iki sayıdır Kürtçe çeviri konusunda yardımlarını esirgemeyen Kürt Enstitüsüne, başımız her sıkıştığında çektiği fotoğrafları gönderen Fatma Koçak'a çok teşekkürler.

Önümüzdeki ay görüşmek üzere...

oryantalizm savaş^{ve} kadın

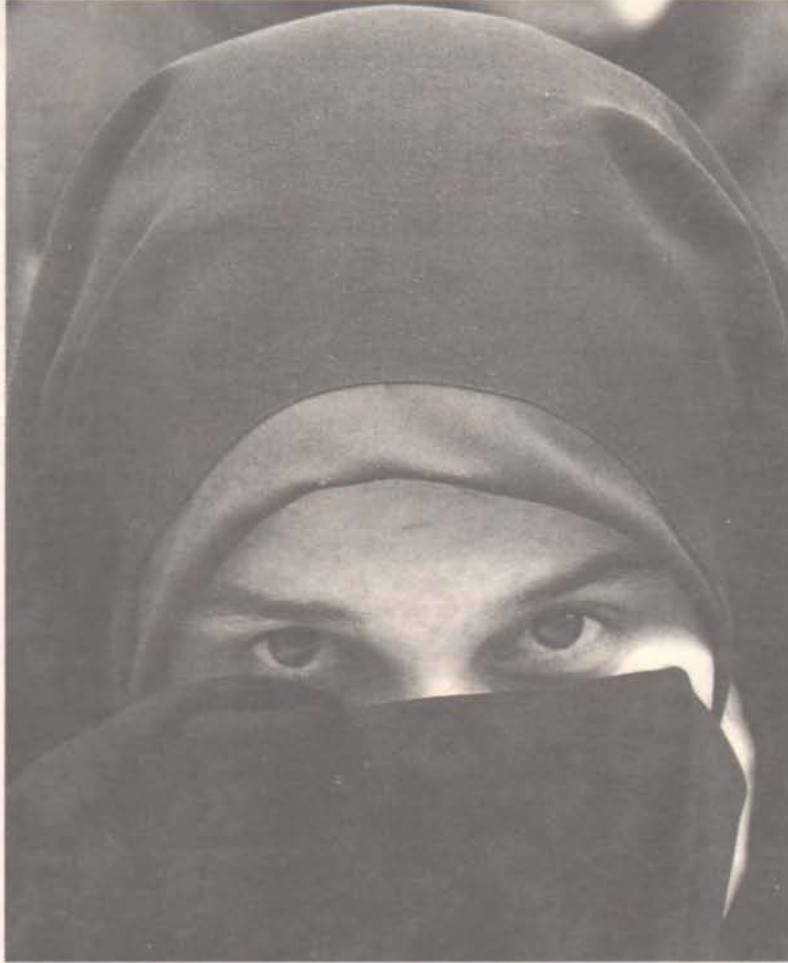
Ortadoğu her gün yeni bir gelişmeyle sarsılıyor. Saddam Hüseyin yakalandı naraları atan batılılara öylece bakıyoruz. Hepimizi Saddam Hüseyin'in nezdinde aşağılamak istiyorlar. Onlar için Ortadoğu peçenin arkasına gizlenmiş bir yüzden görünen sürmeli gözler mi sadece? Yoksa o gözlerin de arkasına sakladıkları zengin petrol yatakları ve Mezopotamya'nın köklü mirası mı?

Saddam Hüseyin'in şaibeli soruları ardında bırakarak yakalanması Irak'ta süren işgalin çehresini biraz değiştirdi tabii ki. Yakaladıklarında Saddam'ın kafasında bit ya da zehir arıyorlardı belki. Ama var olduğunu iddia ettikleri nükleer silahları hâlâ bulamadıkları da aşikâr. Saddamın yakalanma görüntülerini televizyonlardan ve basından izlerken hepimiz kendimizi kötü hissettik. Saddam bir diktatördü, hatta Irak'taki tüm halklara napalm bombası atmak dahil her türlü kötülüğü yapmıştı. Fakat bunca yıl Ortadoğu'daki emperyalist emellerini gerçekleştirmek için onunla her türlü ittifakı yapanların şimdi Saddam tarafından da olsa suratlarına tükürülerek bir cevabı almış olmaları için çok geç oldu değil mi? Eğer Ortadoğu halkları kendi kaderlerini tayin edecekleri bir varlık oluşturabilirdi ve Amerikan emperyalizmine karşı duruşlarını sergileyebilirdi Ortadoğu bugün bambaşka bir kaderi yaşardı.

Pazartesi'de bir grup kadın bir araya geldik ve Ortadoğu'yu tartışırken, batılının görüntülediği Ortadoğu ve doğu fotoğrafları geldi aklımıza. Peçelerin arkasına saklanmış yüzlerin sürmeli gözleri, açlık, sefalet içinde mülteci kamp-ları, turistik yerler, sert bakışlı adamlar... Oryantalizmin, savaşın olduğu bu dönemde bu fotoğraflar ışığında bir kez daha tartışılması gerekiyor.

Batı iyi, doğu değiştirilmeli

Oryantalizmin erkek egemen batılının ürünü olduğu bir gerçek. Batılı bilim insanlarının, araştırmacılarının, misyonerlerinin, doğu dillerini öğrenme, doğunun yaşam biçimini, inanışlarını araştırmaları ve sonuçlarıyla kendini açık eden açık oryantalizmden, kültür sanat alanında var edilen hayali doğu yaratılmasında çok önemli payı olan alttan alta işlenen kapalı oryantalizm biçimi daha tehlikeli. Batılı işçilerin, kadınların, eşcinsellerin, yani batılı ezilenlerin de dahil olduğu ortak bir düşünce ve yargı oluşturulmasın-

da edebiyatın, sinemanın büyük etkisi var. Batı, gerçek olmayan bir doğu ve oryantalizm yaratırken kendisini de yarattıkları üzerinden tarif ediyor. Doğu, tüm dünyada, erkek egemen anlayışın kadını tarif ettiği şekliyle tarif ediliyor. Duygusal, üretken, doğurgan, güçsüz anlaşılabilir ve geleneklerin taşıyıcısı. Doğu sadece batılı erkek egemenliğinin erotik ve macera düşlerini beslemiyor. Aynı zamanda ucuz işgücü cenneti olması, yer altı yerüstü kaynaklarının zenginliği, batılının sömürgeciliğini iyice azdıyor. Tüm bu olup bitenler, sadece doğuda değil batıda da kadınlar üzerindeki baskıyı artırıyor. Emperyalist işgallerin yaptırımları çoğunda neden olarak ileri sürülen "doğu geridir, erkekleri barbar, özellikle kadınları kurtarılmalıdır, özgürleştirilmelidir." Doğu bu nedenlerle aynı kadınlar gibi elde tutulmalı ve yönetilmelidir. Özellikle Müslüman doğu. Batı akıldır, mantıktır, güçtür, değişimdir,

doğu ise değiştirilmelidir ki sömürülmesi kolay olsun. Cezayir işgalinde Fransızların önce Cezayirli kadınları değiştirmek, kadınları evden çıkartmak istemeleri ve böylece direnişi kırabileceklerini söylemeleri çok çarpıcıdır. Ancak batılının gözden kaçırdığı, nasıl ki doğunun "gericiliği" kadın bedeni üzerinden tanımlanıyorsa, batılının "ile riciliği" de yine aynı kadın bedeni üzerinden tanımlanıyor. O ya da bu gerekçeyle yapılan her işgalden kadınların payına yalnızca yoksulluk işsizlik, yıkılmış kentler değil; savaş sürecinde tecavüzler, savaş sonrasında fahişelik, "barış" döneminde ise askeri üslerin yakınlarında kurulan genelevlerde çalışmak düşüyor.

Yerli oryantalistler

Asıl büyük sorun ise doğunun da kendisini batılının gözüyle görmeye başlamış olması. Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte yüzünü batıya dönen Türkiye'nin en önemli modernleşme adımları kadınlar üzerinden gerçekleşti. Ancak bu değişim Türkiye'yi kendi toprağının gerçeğiyle de yüzleşmek zorunda

bıraktı. Bugün hâlâ süren türban tartışmaları bunun en önemli göstergesidir. Bir yandan batılının modern kadını, diğer yandan doğunun geleneksel kadın imajı arasına sıkıştırılan kadınlar aslında her iki tarafın erkeklerinin politikalarına kurban ediliyorlar. Sadece siyasetçiler değil, kimi yazar ve düşünürler de eserlerinde oryantalizmi yeniden üretiyorlar. Oryantalizmin hegamonik gücü uluslaşma sürecini yaşayan Kürtler açısından da değerlendirilmesi gereken bir tehlike oluşturuyor.

Sonuç olarak, tüm bunlar sadece Türkiye için değil tüm Ortadoğu için geçerli. Saddam'ın yakalanması hepimize Abdullah Öcalan'ın yakalanmasını hatırlattı. Verilmek istenen mesaj her iki durumda da benzerdi. Ne dersiniz? Saddam Hüseyin yakalandığında izlediğimiz görüntülerde içimizi burkan şey, oryantalist bakış açısının bize reva gördüğü normlar mıdır?

eloğlu

ne der acaba?

Kadınlar şantiyede çalışamaz diyen
Veysel Eroğlu, İstanbul Belediye
Başkanlığı'na talipmiş!

Geçtiğimiz günlerde DSİ (Devlet Su İşleri)'ne şantiyelerde istihdam edilmek üzere inşaat mühendisi, DHMİ (Devlet Hava Meydanları İşletmesi)'ne hava kontrolörü adayı, TMO'ya (Toprak Mahsulleri Ofisi) muhasebeci ve eksper alımında erkek doğma şartı arandığını ÖSYM'nin internet sitesinden öğrenmiştik.

29 Kasım tarihinde *Vatan Gazetesi* muhabirinin kadın mühendisler için ayrımcılığı yapıldığı yolundaki sorusuna; DSİ Gn. Md. İnş. Müh. Veysel Eroğlu, "Şantiyede 1000 erkek işçi var, kadın narindir, kaçmak için yalvarıp yakarır, 'Ayy biz yapamayız,' diye ayrılıp gitmek ister. Haa bu işi yapacak kadınlar yok mudur?"

Vardır, bir bakıma kadınlardan uzaklaşmıştır, erkekleşmiştir," diyerek yasa tanımsızlığa saygısızlık ve hakareti de eklemiştir. Kamuyundan gelen tepkiler üzerine DSİ Basın Müşavirliği'nden yapılan açıklamada da aynı düşünce desteklenmiştir.

Demokrasi ve çağdaşlık terkedilirken kadınları çalışma yaşamından uzaklaştırmak, toplumsal yaşamdaki rollerini kısıtlayarak politik ve yönetsel tercihlerini erkeklerden yana kullanmak; çağdışı, geri, tüm ataerkilli kafaların ilk icraatları olmaktadır. Sevindirici tavır, 4000 kadın üyesi olan ilerici bir meslek odasından gelmiştir

5 Aralık 2003 tarihinde TMMOB (Türkiye Mühendis Mimar Odaları Birliği)'nin 60.000

üyeli en büyük odası İMO (İnşaat Mühendisleri Odası) evvelce yapılan açıklamalarının basında yer almadığından bahisle 6174 sayılı Basın Açıklamasını yapmıştır, kınayan, uyarıcı ve yasadışı dur diyen açıklama 4000 kadın üyenin ve işsiz mühendis kadının çılgınlığı olmuştur.

Bu konuda duyarlı çabalarını ve öncülüğünü

kimsenin göz ardı edemeyeceği TMMOB / İMO Genel Sekreteri İnş. Müh. GÜLAY KARAKÜÇÜK'e TMMOB üyesi tüm kadınlar adına bir grup mühendis tarafından bir ziyaret yapılmış tüm kadınlar ve kadın mühendisler adına gösterdiği tavrı kutlanmıştır. Bu arada İMO Yönetim Kurulu'nun oybirliği ile aldığı kararın da TMMOB'a bağlı diğer odalara örnek olması temennisinde bulunulmuştur.

Veysel Eroğlu, İMO üyesi olduğundan, üyesi olduğu

örgütün kurallarını da ihlal ettiği için; İMO Yönetim Kurulu konuyu 16 Aralık 2003'de gündemine alarak, 664 No'lu kararında;

1) Anayasanın 10. maddesi, İş Kanununun 5. ve BM' in Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin 11. maddelerine, ve Uluslararası Çalışma Örgütü mevzuatına aykırı olarak cinsiyet ayrımcılığı yapıldığından yürütmenin durdurulması için İMO tarafından İdari Mahkemede dava açılmasına,

2) Veysel Eroğlu; kadın meslektaşlarını inciti-

ci, ayrımcı, onur kırıcı ve hakaret eden sözleri nedeniyle İMO Onur Kurulu'na sevk edilmiş, Enerji Bakanı ve Personelden Sorumlu Devlet Bakanı'ndan randevu alınıp görüşme yapılarak müdahil olunmasına,

3) Bir bildiri yayınlayarak, Cumhurbaşkanlığı, Başbakanlık, tüm milletvekilleri ile ilgili idari birimlere gönderilmesine,

4) Benzer durumlarda hak arama yollarının www.imo.org.tr sitesinde yer almasına, karar verilmiştir. Siteye uğramanızı salık veririm.

İMO'nun bu ilerici, demokrat, aydın tavrı etkisini göstermiş, kadın mühendisler de iş başvurusu yapabilmişlerdir. Şu anda Veysel Eroğlu'nun İstanbul Büyükşehir Belediyesi Bşk. Adayı olarak birinci sıraya konduğunu duydum. İstanbul nüfusunun yarısı kadın. Bu kadar kadınla birlikte çalışması kendisini nasıl etkileyecek dersiniz?

Veysel Eroğlu'nun başı kadar elmas matkapları un ufak dağıtan yer katmanlarını yorumlamak, rasyonel düşünmek, ahlaklı olmak, parayı pulu rantı terslemek, işçiyle insan insana ilişki kurmak, dağlarda çobanlara yol, iz, memba sormak, ahırları, yosunlu ağaç kabuklarını, ters akan dereleri pusulasız okumak ve göçerin önünde utançtan başını eğmek için sadece insanı solumak, insanı içinde taşımak ve belki de mutlaka kadın olmak, gereklidir, şarttır desem... bu eloğlu ne der acaba?

Ayşen Hadimioğlu

Jeoloji mühendisi. 1969/1991 yılları arasında İLLER BANKASI'nda çalışıp emekli oldu. Şantiyelerde ve arazide mühendis olarak çalıştı. TMMOB'nin İnsan Hakları Komisyonu'nda yaptığı bu yılki VAN/ Dalbastı Köyü fotoğrafı da devam eden arazi tetkiklerinden en yenisi.

Ayşen Hadimioğlu kendisini, "Ben kadını, vatandaşım, feministim ve otuz iki ve yirmi sekiz yaşında iki kadın evladım var," diyerek tanımlıyor.

TMMOB İnsan Hakları Komisyonu
(sağdan ikinci şapkalı)

Santiyedeki en değerli soru

pedin var mı?

Birsen Özsoy, otuz beş yaşında, dokuz yıldır mimar, beş yıldır şantiyelerde çalışan bir kadın olarak **kadınların** şantiyelerde daha iyi çalıştığını ve aslında sorunların şantiyelerin erkeklere göre tasarlanmış olmasından kaynaklandığını düşünüyor.

Kaç yıldır bu sektörde çalışıyorsun?

Dokuz yıldır mimarım ama beş yıldır şantiyede çalışıyorum. Önce proje mimarı olarak çalışmaya başladım. Sonra İş Bankası şantiyesinde çalışmaya başladım, tabii o çok kolay bir şantiyeydi. İstanbul'da, şehrin ortasında, bir sürü kadının çalıştığı, ofisleri olan, yani şantiye zorluklarının yaşandığı bir yer değildi. Zaten çalışan kadınların da çoğu ofis çalışanıydı. Öyle sahada dolaşan pek fazla kadın yoktu.

Seni zorlayan bir şantiyede çalıştın mı?

Mesela Gölcük benim için asıl şantiye yeri. Deprem sonrası, işyerlerini kaybedenlere kalıcı işyerleri yapılan bir şantiyede çalışıyordum. Oradaki tek kadındım.

Şantiyede kadın olmanın zorlukları neler?

Pedin var mı sorusunun ne kadar değerli bir soru olduğunu orada anladım. Pedin var mı diyemiyorsun, mesela tuvalete gidiyorsun ve tek kadın olduğun için senin için ayrı bir tuvalet yapılmamış, orası erkeklerin dünyası ve her şey onlara göre düzenlenmiş. Şantiyede kadın olmasının bir sürü avantajı da var. Kadınlar daha toparlayıcı oluyor, hele ince işler şantiyesinde özellikle kadınların daha iyi ürünler çıkardığına aslında onlar da tanık. Ama ayrı bir hayat kurmaları lazım, en azından bir kadın tuvaleti yapmaları lazım ya da özellikle şehir dışı şantiyelerinde gecede orada kalındığı için evler tutulur. Kadın da çalıştırılıyorrsa kadınlar için de bir yatakhane hazırlanması gerekir. Böyle şeyleri de canları yapmak istemiyor. Mesela ben Gölcük'e gittiğimde erkeklerle aynı tuvaleti kullanmak zorundaydım ve girişine çıkışına dikkat edilir, çöp tenekesine attığın ped için dikkat edersin. Ben oradan ayrılmadan üç ay önce bir kadın arkadaş geldi. Onunla iki ay çalışmışızdır ama on yıldır tanıdığım kadın arkadaşlarımdan daha çok şeyini biliyorumdur. O kadar susamsız ki bir kadının yüzünü görmeye, kadın sesi duymaya.

Erkeklerle iletişimin nasıl?

İlk başta değil ama bir süre sonra sana alışıyorlar. Örneğin üslupları değişiyor çünkü özellikle şantiye çalışanı erkekler daha da felaketler, dilleri çok daha kaba, birbirlerine merhaba değişlerinde bile küfür var ve içlerine bir kadın geldiğinde dilleri tutuluyor. Çünkü küfredmeden konuşamıyor adam, küfredmeden günaydın diyemiyor. Ama bir süre sonra küfürsüz konuşmaya başladılar, 'ya kusura bakma,' demeler azaldı.

Gölcük'ten sonra Gebze'deki şantiyede durum nasıl?

Elli teknik personel, sekiz yüz kadar da işçi arasında yine tek kadını. Gölcük'te yine şanslıydım bir kadın gelmişti. Gerçi gece burada kalmadığım için tek kadın olmanın zorluğunu pek çekmiyorum. Çünkü Gölcük'te gece de orada kalıyordum ve konuşacak bir kadın yoktu. Lojman çok yakın olduğu için minibüse binip kadın görme şansım bile yoktu. Ama şimdi hiç değil-

se eve gelirken kadın görebiliyorum, akşam kadın arkadaşlarımla görüşüyorum yani daha normal bir hayatın içerisindeyim. Onların da dilleri değişti. Mesela bir keresinde beni toplantıdan çıkardılar, benim yanımda küfredemedikleri için rica edip, "Siz biraz sonra gelir misiniz," dediler ve beni çıkardılar. Bir süre sonra, "Buyrun," deyip aldılar.

Şantiyelerde çalışmayı seviyor musun?

Çok seviyorum. Müzik gibi çekiç, keski sesleri gelir ve her bloktan ayrı bir türkü sesi gelir. Arapça, Kürtçe, Türkçe türküler söylenir. Her dilden türkü söylenirken arada seramikçilerin tıklar tıklar seramiği oturma sesleri gelir. Şantiyeyi de o sesleri de bu üretimi de görmeyi seviyorum.

DSİ Genel Müdürü Veysel Eroğlu'nun, "Kadınlar narindir, şantiyelerde çalışamaz, dozer kullanamaz," sözlerine ne diyorsun?

Esefle kınıyorum. Şantiyede çalışmak kaba bir iş değil zaten. Dozeri kullanan bir dozer operatörü vardır ve bu dozeri kullanmak da bir güç gerektirmez. Bir dozer operatörü yapabilir. Dozer operatörlüğü eğitimini bir kadın alırsa kadın yapar. Bir kadın amele gelse çalışsa, şantiye bunu bir süre sonra kaldırır. Belki ben orada en sözü dinlenen teknik eleman olarak çalıştığım için hiç personelin tümü tarafından sözümün dinlenmemesi zorluğunu yaşamadım. Çünkü öğrenciyken hep şu söylenirdi, 'şantiyede kadınların erkekler kadar sözünü dinlemezler,' onlara erkeklikleri yüzünden zor gelir, yani bir kadının onlara yap demesi, niye yanlış yaptın demesi zor gelir ve seni dinlemezler yok sayarlar denirdi ama bunların hiçbirini yaşamadım ben. O nedenle bir kadın, amele olarak da çalışsa, yani fiziksel olarak gücü yetse ona da alışılır diye düşünüyorum. Sadece şu olabilir tacize uğrayabilir, hani benim orada tacize uğramam onun üstü bir teknik eleman olduğum için söz konusu değil.

Peki şantiyelerde daha fazla kadın çalışsa daha iyi olur mu?

Kesinlikle daha iyi olur. Bir kere imalatın kalitesi yükselir, tabii mimarlar genellikle ince işlere baktıkları için söylüyorum ama ben kaba şantiyeye de mimarların bakması gerektiğini düşünüyorum. Bir kadının ayrıntıya verdiği derin önem, ki inşaat hep ayrıntılarla kaliteyi yitiriyor ya da yükseltiyor. Kadınlardaki ayrıntı saplantısından dolayı çok daha kaliteli imalat çıktığını düşünüyorum. Gebze'de iki bölge var; benim bölgem ve bir erkeğin baktığı bölge –benim bölgem diye söylemiyorum kadın olduğum için söylüyorum– kesinlikle daha kaliteli imalat çıkıyor. Mesela bir kadının kurduğu ilişkiler de daha iyi. Kimseye bağırmıyorum, niye yapmadın etmedin demiyorum. Yani insani bir ilişki kuruyorum. Belki fiili olarak onların üstüyüm ama öyle davranmıyorum, hissettirmiyorum. Arkadaş gibi olduk. Yani tanıklıklarımdan dolayı da biliyorum, kadınların kaliteyi yükselteceğine inanıyorum.

Kıbrıs kadınlar ve seçimler

Cemaliye Volkan

1955 Kıbrıs Lefkoşa doğumlu. İlk ve orta öğrenimini Lefkoşa'da tamamladıktan sonra yüksek öğrenimini Ege Üniversitesi Kimya Fakültesi'nde yaptı. Çalışma yaşamına öğretmen olarak başlayıp kamu görevlisi olarak devam etti. Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü'nde "Kamu Yönetimi" konusunda yüksek lisans yaptı. Yirmi bir yıllık çalışma yaşamının on yılı "Kıbrıs Türk Devlet Çalışanları Sendikası" yönetiminde görev yaparak geçirdi. Sendikal yaşamının son dört yılını genel sekreter ve başkanlık yaparak tamamladı. 2003 yılında sendikal mücadele bayrağını devrederek siyasal yaşama katıldı. Daha sonra iki toplumlu örgütlenme çalışmalarına yoğunluk verdi. Halen "Sınır Ötesine Uzanan Eller" (Hands Across Divide) ve "Metamorfoz" kadın grubunun kurucu üyesi. Türk ve Rum kadınların ortak örgütlenmesi olan bu oluşumlara katılmaya devam ediyor.

Dünyanın çözülmemeyen kangrenleşmiş sorunlarının başında gelen Kıbrıs Sorunu'nun bu noktaya gelmesindeki en önemli etkenlerin başında dünyamızda geçerli olan siyasal ekonomik ve sosyal politikaların erkek egemen ideolojiye göre yönlendirilmesi ve bu ideolojinin özünün kapitalizmle özdeşleşmesidir. Kapitalizmin gelişmesini ve insanlığın insan olmaktan kaynaklanan tüm insanca özelliklerini ezip geçmesini baskı altına alan *Yeni Dünya Düzeni* insanlık tarihi boyunca aktif mücadeleler sonucunda elde edilmiş birçok sosyal ve ekonomik kazanımı yenileşme ve çağdaşlaşma kisvesi altında yok etmektedir. Bu bağlamda Kıbrıs Sorununa şöyle bir dokunursak 1950'li yıllardan itibaren sürekli çatışmalarla yüz yüze kalan Kıbrıslılar, 1974 yılındaki askeri harekattan sonra askeri üslerde konuşlanmış askerlerin ve silahların gölgesinde yeniden sıcak çatışmaya dönüşebilecek ateşkes koşullarında yaşamlarını sürdürmektedirler. Ama ne yazık ki bu askeri üslerin, askerlerin ve silahların gölgesindeki yaşam Kıbrıslı Rumlara ekonomik, sosyal, siyasal alanda gelişme sağlarken, Kıbrıslı Türklere dünyadan izolasyon, ekonomik, sosyal, siyasal olarak gerileme, sanal demokrasi, yoksullaşma, kimliksizleştirme ve asimilasyonu dayatmıştır. İşte yıllarca baskı altında tutulan Kıbrıslı Türklerin onurlu baş kaldırışı ile 14 Aralık 2003 seçimlerinden elde edilen sonuçlar. Bütün baskı ve dayatmalara karşı Kıbrıslı Türkler barış, çözüm ve Avrupa Birliği'ne birleşik Kıbrıs olarak katılabilmek için 1 Mayıs 2004 tarihinden önce soruna çözüm bulunması gerektiğinin bilinci ile iradesini ortaya koymuştur. Seçim sonuçları her ne kadar bir çok farklı perspektifle yorumlansa da Kıbrıslı Türkler artık siyasal belirsizlikten, izolasyondan, rehine olarak tutulmaktan, özgürlüklerinin kısıtlanmasından bıktıklarını açıkça gündeme getirmişlerdir.

Kadınlar ve Seçim Sonuçları

Kıbrıslı Türklerin 1999 yılından beri yollarda, sokaklarda yürüttüğü aktif mücadelede kadınların ve gençlerin katkısı çok büyük önem taşımaktadır. 2003 yılında yapılan dört büyük mitingde barış ve çözüm istencini ortaya koyan katılımcıların çoğunluğunun kadın ve gençlerden oluşması, ülkemizdeki kadın hareketinin cılızlığına karşı toplumsal uyanışa damgasını vurmuştur. Bunu gözlemleyen siyasal partiler, kadın adaylara kadrolarında yer vermekle birlikte, karar mekanizmalarında kadın bilinci olan kadınların yer almasını sağlayamadıkları, bunun yanında kadınların gerçek anlamda siyasette yer almasını pek de onaylamadıkları için kadın milletvekili adayları bu seçimlerde de başarı sağlayamamışlardır. Kısacası erkek egemen ideoloji-

Kadınların özgürce söz, yetki ve yönetme erkini elde edeceği barış dolu bir dünya istiyoruz. Kıbrıs'ta barış engellenmesin...

nin demokrasiyi savunan barış, çözüm ve AB'ye giriş yanlısı siyasal partilerde ve sivil toplum örgütlerindeki etkinliği kadınların siyasette kadın bilinci ile yer almasını, siyasal parti politikalarını belirleyen karar mekanizmalarında etkin olmasını engellemektedir. Geçmiş seçimlerde olduğu gibi bu seçimlerde de siyasal partilerdeki kadın adaylar görüntü olarak yerlerini almışlardır. Bu adayların barış yanlısı bir siyasi parti lideri tarafından basına tanıtılırken kullandığı sözcükleri gülümseyerek karşılayan kadın adayların kadın bilinci ile siyaset yapmaktan çok uzakta olduğu da ortadadır. Yazımı bu sözcükleri sizlere aktararak sonlandırıyorum.

"Kadın mutfağından çıkarak siyaset mutfağına da yerini almıştır".

Kadınların özgürce söz, yetki ve yönetme erkini elde edeceği barış dolu bir dünya özlemiyelim. KIBRIS'TA BARIŞ ENGELLENMEMELİDİR!

Kıbrıs, Militarizm ve Kadın Özgürlüğü

Cemaliye Volkan 6-7 Aralık 2003 tarihinde İstanbul Kadın Platformu'nun Bilgi Üniversitesi'nde düzenlediği "Savaş Dünyasında Kadına Yönelik Şiddet" sempozyumunda "Kıbrıs'ta Gelinen Durum, Militarizm ve Kadın Özgürlüğü" başlıklı bir bildiri sundu.

"Kendimi birey olarak algılamaya başladığım günden beri savaş koşullarında yaşamaktayım. Bu bağlamda militarizmin, silahlanmanın insan yaşamına özellikle birey olduğunun farkında olan kadınların yaşamına olumsuz etkilerini yaşayan, bu olumsuzluklarla karşılaştığı oranda direnci ve başkaldırışı artan bir kadın olarak bu sempozyuma çağrılı olmaktan onur duymaktayım. "Kıbrıs Sorununun" çözümsüzlüğünden dolayı yaşanan siyasal gelişmeler Türkiye'deki yaşanan her bireyi yakından ilgilendirmektedir. Bu bağlamda konuya ilgi duyanız beni sevindirmiştir. Savaş Bölgesinde, sıcak çatışma ortamlarında yaşayan kadınların sorunları ile ilgili olarak görüş alışverişinde bulunmak için bir grup duyarlı kadının geçen yıl adımıza gelerek bizlerle iletişim kurmasının Kıbrıs'taki Kadın Hareketine bir ivme kazandırdığı inancındayım. Bu bağlamda Kıbrıs Sorununda gelinen son noktayı iyi anlayabilmek, Kıbrıs Türklerinin dünya ile yeniden barışmak, kendi kimlik ve kültürleri ile adada yaşamlarını sürdürebilmek için başlattıkları barış, demokratikleşme, sivilleşme, çözüm kavgası sürmektedir. Bu haklı mücadele yükselerek sürdükçe militarizmin korkunç baskıları da artmaktadır. Kıbrıslılar son kırk beş yıldır militarizmin açık baskısı altında ezilmelerine karşın Kıbrıs Türkleri bu baskıları daha da yoğun yaşamaktadırlar."

Kıbrıs'ta gelinen son durum ve kadın özgürlüğü "Kıbrıs Ada'sında özgür, bağımsız, demokratik yapılanmanın sağlıklı bir zeminde gelişmesinin olanaksız görüldüğü bölgemizde, kadın özgürlüğünden söz etmek oldukça zor görünmektedir. Erkek egemen bir yapılanmanın getirdiği savaş, çatışma, ateşkes koşullarında yaşanan adada kadının karar mekanizmalarında yer alması ve geleceğe dönük çalışmalar yapması oldukça zordur. Bütün bu olumsuz koşullara karşın son yıllarda iki toplumun kadınları, aralarına Latin, Maronit ve Ermeni kadınlarını da alarak kadın

bakış açısını temel alan çalışmalar yürütmektedirler. 2003 yılının Nisan ayına kadar görüşte sivil yöneticilerden izin alınarak (perde arkasında Güvenlik Kuvvetleri Komutanlığının denetiminde verilen izinlerle) yürütülebilen çalışmalar sınırlarının açılması ile daha rahat yürütülebilmektedir. Özellikle kuzeyden güneye ortak çalışmalar yapmak için geçen kadınlar, yönetenler tarafından kamuoyuna verilen açıklamalarda sözlü olarak taciz edilmektedirler. Toplumsal yapı içerisindeki konularının toplum tarafından şüpheyle karşılanması için her türlü şiddetle karşı karşıya kalmaktadırlar. Ataerkil bir toplum yapısında böylesine çalışmaların içinde yer alabilecek kadın sayısının ne kadar az olacağı göz önüne alınırsa, zor koşullar altında

örgütlü çalışmaların yaygınlaşması oldukça zorlaşmaktadır. Son zamanlarda ortak kaygılarını dile getirerek paylaşmak olanağını yakalayan Türk ve Rum kadınların ortak kaygısının, oğullarını askere göndermek olduğu ortaya çıkmıştır. Savaşların getirdiği acıları derinden yaşayan kadınlar adaya barış gelmesini, askerliğin kalkmasını, silahlanmaya son verilmesini cılız seslerle de olsa dile getirmeye başlamışlardır. Militarizmin baskısının çok yoğun hissedildiği adada siyasal yaşamda politikasını dil, din, cins, köken ayrımcılığına dayandıran gerici partilerin etkisinde de kalan kadınların barış taleplerini dile getirmeleri oldukça zor olmaktadır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde 14 Aralık seçimlerinin Kıbrıs halkı için önemli bir dönüm noktası olduğu her-

kes tarafından bilinmektedir. Eğer bu seçimlerden çözüm ve barış güçleri başarılı bir sonuç alırsa Kıbrıs Sorununun çözümü için olumlu bir adım atılmış olacaktır. Bu seçimlerin sonucunu etkileyecek olan, kadınların ve gençlerin oylarıdır. Çünkü kadınlar emek vererek yetiştirdikleri çocuklarının, işsizlik ve adanın geleceğinin belirsizliği nedeniyle göç yollarına düşmesini istememektedirler. Yapılan anketlerin açıklanan sonuçları barış, demokrasi, çözüm bağlamında seçim çalışmalarını yürüten partilerin oy oranlarının yükseleceğini göstermektedir.

Savaş koşullarında kadınların karşı karşıya kaldığı her türlü şiddeti; tecavüzdən, seyahat özgürlüğünün kısıtlanmasına, sınır kapılarından geçişin izne bağlı olduğu dönemlerde yapılan sorgulamalardan, izlenmeye kadar özellikle Kıbrıslı Türk kadınlar yoğunlukla yaşamaktadırlar. Şimdi adada 1974 yılından beri süren ateşkes koşullarında yaşamaktadır. İki taraf arasında bir antlaşma yoktur. Bu koşullar altında kadınlar karşılaştıkları şiddeti dile getirip tartışmaktan da çekinmektedirler. Sonuç olarak;

Kıbrıs'ta kadınlar yüz yüze kaldıkları her türlü engele, şiddete, ayrımcılığa karşı onurlu mücadelelerini yürütmeye kararlıdır. Çünkü:

- Geleceğin belirsizliğinden bıkmışlardır.
- Oğullarının elde silah sınırları beklemesini, en verimli yaşlarında askere gitmesini istememektedirler.
- Adanın her iki tarafında sürdürülen askeri tatbikatların çevreyi kirlletmesini, Nikiforos ve Toros tatbikatlarının her yıl tekrarlanmasını istememektedirler. Çünkü tatbikatlarda kullanılan silahlar ve bombalar toprağı, havayı ve denizleri kirlleterek doğayı bozmakta, kanser hastalıklarının artmasında etkin olmaktadır.
- Silahlanmaya ayrılan bütçenin eğitim ve sağlık hizmetlerinde kullanılarak kaliteli yaşam koşullarında yaşamayı talep etmektedirler.

savaş dünyasında

kadına yönelik şiddet

Evlerde, sokaklarda, savaşlarda, hapisanelerde, işyerlerinde... yöntemler farklı olsa da ortak olan tek şey kadına uygulanan şiddet. Hele geleneklerin egemenliği yanı sıra yeni liberal kültürün yaygınlaştığı, kadına yönelik ayrımcılığın had safhada olduğu, savaşın, militarizmin tüm yaşama nüfuz ettiği, yeni sömürgelekle daha da yoksullaştırılan biz Ortadoğulu kadınlar şiddete giderek daha fazla maruz kalıyoruz. Dayak, taciz, baskı, tecavüz, eve kapatılma, psikolojik şiddet, yoksulluk ve daha niceleri.

İstanbul Kadın Platformu (İKP), saydığımız, tüm şiddetleri görünür kılmayı amaçlayan Savaş Dünyasında Kadına Yönelik Şiddet Sempozyumu'nu 6- 7 Aralık 2003 tarihlerinde gerçekleştirdi. Türk ve Kürt kadınlarının yanı sıra Filistin'den, İtalya'dan, Kıbrıs'tan, İngiltere ve İran'dan gelen kadınların deneyim ve düşüncelerini anlattıkları sempozyumda tartışılanları özetle aktarmak istedik.

Eviçi emeğin yok sayılması, kadınları da görünmez kılar

Nurcan Kaya, uluslararası hukukta kadının insan haklarının başlı başına ayrı bir yeri olması ve kadına yönelik şiddeti engelleyecek yasaların hızla yapılıp hayata geçmesinin önemini vurguladı. Meral Apak ise eviçi emeğin yok sayılmasının kadınları yaşamda da görünmez kıldığını, bu nedenle evlerin kadınların hapisaneleri haline geldiğini belirterek, bu hapisanelerde

ensestin ve koca tecavüzünün, dayak ve işkencenin de görünmez olduğunu söyledi. Konuklardan Filistinli İntezar Ghreri; yasalarda kadınlara yönelik ayrımcılıkla ilgili çalışmalar yaparken ikinci intifada sürecindeki İsrail saldırıları ve intifadanın örgütlenme süreci nedeniyle iki yıl kadın toplantılarını bile yapamadıklarını, şimdi yeniden kadınlara yönelik ayrımcılıkla ilgili faaliyetlere başladıklarını anlattı.

İtalyan Nadia Gervoni Küresel Kadın Ağı, Siyahlı Kadınlar ve Barış Mücadelesiyle ilgili deneyimlerini aktarırken her türlü şiddet ortamının kadınların aleyhine olduğunu söyledi. Siyahlı

Kadınların dünyanın çeşitli ülkelerinde nasıl bir kadın dayanışma ağı oluşturduğunu ve şiddete karşı seslerini hep birlikte nasıl yükselttiklerini anlattı.

Tecavüz sadece penisin vajinaya zorla girmesi değildir

Francoise Hampson tecavüz tanımının çok dar olduğunu, tecavüzün yalnızca penisin zorla vajinaya girmesi olmadığını, anal, oral ve çeşitli cisimlerle zor kullanılarak yapılan tüm saldırıların tecavüz olduğunu – sayılması gerektiğini söyledi. Ayrıca psikolojik raporların ve bağımsız hekim raporlarının da geçerli olması gerektiğini vurguladı.

Handan Coşkun Diyarbakır'da savaş, göç, fahi meçhuller, işsizlik gibi nedenlerle çok küçük yaşta kadınların bile bedenlerini satmak zorunda kaldıklarını aktardı. Bölgedeki ekonomik sorunların biran önce çözülmesi gerektiğini, ilgililerin çeşitli

konulara gösterdikleri ilgiyi kadın sorunlarını görme ve çözme konusunda göstermediklerini, kadınların sağlıksız ortamlarda kısırlaştırıldığını söyledi.

Hayatlarımız askeri değerlerle biçimleniyor

Yaşanan genel şiddetin kadınların yaşadıkları anlaşılmasın ve çözülmeden ortadan kalkmayacağını, Türkiye'nin çok uzun süredir militarizmle şekillendirilmiş bir ülke olduğunu, militarizmin yalnızca ordu üzerinden açıklanamayacağını söyleyen Ayşe Gül Altınay, siyasetin, hayatlarımızın askeri değerlerle biçimlendiğini

unutmamalıyız çünkü militarizm kadınlık ve erkeklik rollerini belirliyor dedi. Sultan Seçik işe, savaşta, gözaltında kadınlara tecavüz edenlerin korunmaması ve tecavüze uğrayan tutukluların serbest kalması talebini dile getirdi.

Karma yapılarda kadın bakış açısı oluşturulmalıdır

Handan Çağlayan, karma yapılarda örgütlenen kadınları çok zorlukların beklediğini, oralarda kadın bakış açısı nasıl yaratılabilir sorusunun mutlaka sorulmasının önemini vurgularken, karma yapılarda herhangi bir görev almadan önce kadın alanında çalışma yapmanın gerekliliğini ve asıl olanın bağımsız kadın hareketi olduğunu söyledi.

Çoğunu bu sayfalara sığdıramadığımız sempozyumu yaklaşık 250 kadın izledi.

Çok önemli yirmi dört başlık, altı oturum, çok sayıda konuşmacı ve izleyici kadınları gerçekten yalnızca izleyici kılan çok kısa tartışma dakikaları. Dia gösterisi, açılış konuşması, aralar, halay. Tümü için on üç saatimiz vardı. Derinlemesine tartışılmadı. Konuşmaların ve tartışmaların çoğunda feminizme dair tek bir kelime geçmediği gibi kadınların kurtuluşunun sınıf ve sosyalizm mücadelesiyle mümkün olacağı çokça söylendi. Halbuki konuşmalardan anlattığımız, sorun yalnızca kapitalist sistem değil, asıl olarak erkek egemenliğiydi. Kapitalizmin sonlanmasıyla da bitmeyecek başka pek çok faktör vardı. Toplantının sonunda izleyici bir kadının feminizmin, sorunların anlaşılması ve çözülmesiyle ilgili yanıtları olduğunu söylemesi içimizi biraz ferahlattıysa da hem toplantılar esnasında, hem de sempozyum broşüründe feminizmden söz edilmemesi biz feministlerin nasıl bir dönemde olduğumuza dair sorularımızı çoğalttı.

ö ö ö ö ö ff aman diyiim!

Fatih Altaylı sevgili gazetesi Hürriyet'te bir gazeteci kadına yapılandan utandığını söylerken daha önce Eren Keskin'e ettiği lafları hatırlamadı herhalde. Demek ki Fatih Bey'in uçucu hafızasını tazelemek yine bize düşüyor...

O gün, yani Hürriyet Gazetesi çalışanlarının bir meslektaşlarını haber yapma gereği gördükleri gün gazetesini açanlar, özellikle de kadınlar, dikkatsizlik yaptıkları zaman başlarına gelebilecek felaketlerle ilgili iyi bir ders aldı. İşini yapmaya çalışan gazeteci kadın eğilmiş, pantolonundan görünen iç çamaşırına dikkat etmemiş, fotoğraflanmış, ismi de, çalıştığı televizyon kanalının adı da verilerek haber yapılmıştı. Zaten elinin ojesiyle erkek işine bulaşmış, bir de üstüne üstlük başarılı olup, zor bir röportaj yapmış, ama donuna dikkat etmemişti. Bu kadardı bunların kadınlığı. Hatta kullanmıştı o bunu, bilerek göstermişti iç çamaşırını. "Dişiliğiyle" başarılı olmayı denemişti ama yağma yoktu.

Her şeyi hak etmişti, bakkalına, komşularına, ailesine, iş arkadaşlarına rezil olmayı, baygınlık geçirmeyi, o fotoğrafçıya telif kazandırmayı, her şeyi... Bir kadın "iş kazası" yapamazdı. Üzülmeye de hakkı yoktu, dünyayı mutfak zannediyordu bu kadınlar, dikkat etmezsen başını ezerlerdi erkekler, etik metik dinlemezlerdi. Beceremeyeceklerse hiç bulaşmasalardı.

Ertesi gün, bir başka gazete, Sabah Gazetesi,

esefle kınamıştı olayı. Bu muydu ahlak, bu muydu gazetecilik. Okuyucularda kızmıştı, Hürriyet geri adım atmış, haberi internet sitesinden çekerek yerine konuyla ilgili okur mektuplarını yayınlamıştı. Sabah Gazetesi çalışanları, "basın emekçisi" sorumluluğuyla rakip gazetesinin başına gelen bu olayı tüm ayrıntılarıyla anlatmıştı. Fotoğrafi ve kadının ismini de yayınlarak tabii.

Zaten Hürriyet'in ilk hikâyesi değil bu. Daha önce de, kadına gözaltında taciz ve tecavüz yapıldığını iddia etme gafletinde bulunan Eren Keskin hakkında Fatih Altaylı, "Sen tecavüz görmemişsin, bu kadını gördüğüm yerde taciz etmezsem şerefsizim," demişti radyo programında. Fatih Altaylı sevgili gazetesi Hürriyet'te gazeteci kadına yapılandan utandığını söylerken Eren Keskin'e ettiği lafları hatırlamadı herhalde. Yine usta gazeteci, misyon sahibi insan Ertuğrul Özkök, 405 askerin bir Kürt kadına tecavüz davasıyla ilgili, "Ordu böyle suçlanamaz," diye yazmıştı köşesinde, "Üç-beş kişinin yaptığı tecavüz büyütülüyor," diye buyurmuştu.

Ve o fotoğrafı çeken adam. Tam doksandan

atmıştı golü... Kolay ele geçmiyordur herhalde böyle fırsatlar. Belki kendisinin haberi yok, ama aslında yaptığı o kadına tecavüz etmek kadar yaralayıcıydı. Çünkü o kadın yine bedenine zorla el konulmuş gibi hissedecekti. Tüm erkek iş arkadaşları onun iç çamaşırını merak ediyormuş, onun falsosunu kolluyormuş korkusuyla yaşayacaktı. Öyleydi de zaten, bu zamana kadar anlamadıysa bu fotoğrafçının suçu değildi. O görevini yapmıştı. Hem arkadaşlarına anlatacak fiyakalı bir hikâyesi de olmuştu. Kim bilir, belki şimdi, trafik kazası geçirmiş bir kadının bacaklarını fotoğraflarını çekmeye çalışıyordu. Ya da belki bir otobüste bir kadını taciz ediyordu. Dünya acımasızdı, enayiliğin lüzumu yoktu.

Biz kadınlar çok dikkat etmeliydik, bu acımasız dünyada aman ha, oturmayı kalkmayı bilmemiz lazımdı. Aslında biz biliyorduk, dikkat etmek yetmez, "ölçülü teşhir" en iyisiydi. Erkeklerin izin verdiği ölçüde bedenimiz bizimdi tabii. Ama sınırı aşarsak, yok hayır, affedilmez bir hataydı bu. Herkesin hakkı vardı bedenimizde, babamızın, ağabeyimizin, iş arkadaşımızın. Hürriyet bir kez daha bize iyi bir ders verdi.

iltifat mı taciz mi ... iltifat mı taciz mi

Firdevs

İktidar ilişkileri en can alıcı şekilde devlet kurumlarında yaşanır. MEB iktidar ilişkilerinin en hissedildiği yerlerdendir. Kültür, eğitimle aktarıldığından olsa gerek. Kamu çalışanı olmak zor, kadın kamu çalışanı olmak iki kat zor. Yıllarca müdür kadın öğretmen -ki iktidarın somutlanması müdürün kendisidir- arasındaki ilişkilerle ilgili yüzlerce hikaye vardır. Özellikle kadın çalışanların müdürler tarafından ayrımcılığa uğraması, psikolojik şiddet, fiziksel şiddetle, tacizle ilgili öyküler Milli Eğitim camiasında yıllardır dolaşmakta. Ne yazık ki bu öyküleri kamunun bilgisine sunmak o kadar kolay değil. Yıllar önce velisini taciz eden bir öğretmeni şikayet etme için müdürlüğe giden bir kadın arkadaşım şube müdüründen "Tamam hoca hanım biz de tasvip etmiyoruz böyle şeyleri ama biz bir aileyiz, bunu kendi aramızda hallede

lim," cevabını alınca günlerce saçını başını yolmuştu da saçını yolduğu ile kalmıştı. Bu olaydan birşey çıkmadı elbette ki, yetmedi bu vatan-
daş daha sonra bir ilçenin öğretmen evi müdürü oldu. Benzer bir durumu KESK Kadın Sekreterliği'nin basın açıklamasından öğrendik. İlgili sendikadan öğrendiğimize göre ortada somut bir şey yok. Fakat özellikle Eğitim-Sen'li kadınlara dolaylı yollardan kendini sürekli hissettiren iltifat adı altında taciz veya cinsiyet ayrımcılığı uygulanmakta. Böylesi durumlarda en zor olan kadınları uğradıkları tacizi yüksek sesle dile getirme konusunda ilna etmektir. Kocaları, sevgilileri, çocukları, ailelerinin balarına gelenleri duymalarını istemezler. Korular haklı olarak çünkü onlara sahip çıkan çok az kişi vardır. Er yakınları dahil olmak üzere, ya "acaba" denirse orve

yeni tecrit hücreleri

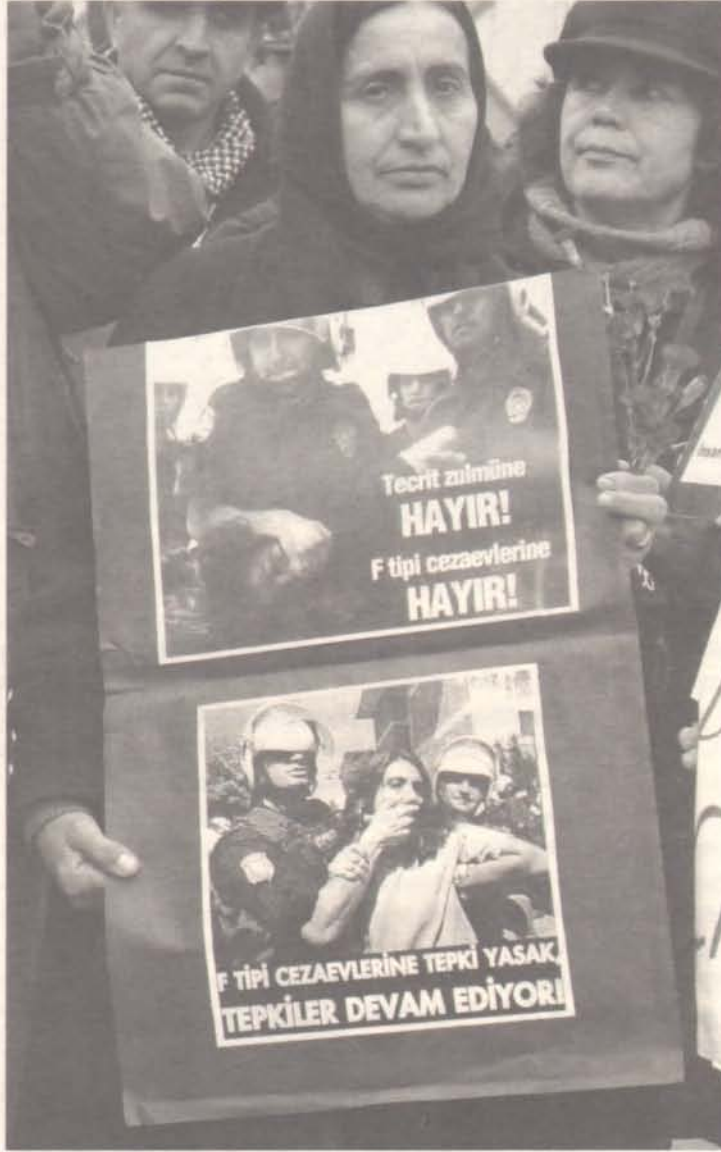
19 Aralık operasyonunda cezaevinde olan Bülent Özdemir, "Bizler o dört gün boyunca katliamı durdurmak için dışarıdaki insanların sokaklara döküleceklerini sanmıştık. Ama öyle olmadı," diyor. Tutukluların operasyondaki durumlarını daha iyi anlatan başka bir cümle var mı acaba?

19 Aralık 2000'de tabutluk olarak ta bilinen F Tipi hücrelere karşı ölüm orucu yapan kadın ve erkek tutuklulara karşı Türkiye'nin yirmi hapisanesinde aynı anda başlatılan "hayata dönüş" operasyonunda ve sonrasında 107 kişi yaşamını yitirdi, yüzlerce mahpus ağır hasta ve sakat kaldı. "Operasyon"dan sonra F Tipi cezaevlerine sevkler başlandı. O gün bugündür bir, üç ve dört kişilik F Tipi ile yaşama koşulları F Tipi hapisanelerden çok daha kötü olan, kamuoyunun denetiminden saklanan D Tipi hapisanelere sevkler sürdürülüyor. Üstelik üç yıl boyunca Adli Tıp Kurumu'nun iyileşmez raporları ile wernicke korshakoff'a yani organik bir akıl hastalığı olan ve bir yıl içinde düzelme görülüyorsa ömür boyu süren hastalığa yakalanan tahliye olan ya da cezaları kaldırılan insanlar yine Adli Tıp Kurumu'nun iyileştiklerine dair raporlarıyla yeniden tutuklanmaya başladı. Devlet kadınları F tiplerine sevk etmeyeceğini söyledi ama kadın tutuklevlerini F Tipi cezaevlerine dönüştürdü. F tiplerinde kadınlara yönelik cinsel saldırıların artabilir. Cinsel taciz ve tecavüz zaten çok zor dile getirilebilirken tecrit, dayanışmayı, paylaşmayı da yok edecektir.

F tipi ve D tipi cezaevleri kapansın

İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi, Adli Tıp Kurumu'na iyileşmeleri mümkün olmayan hastalara hangi nedenlerle ve nasıl iyileşti raporu verebildiklerini soran ve Adalet Bakanı Cemil Çiçek'e seslendikleri basın açıklamasında, Ümraniye, Bayrampaşa, Bartın, Bursa, Burdur ve Amasya cezaevlerinde kalan çok sayıda mahpusun F ve D Tipi cezaevlerine naklini protesto ederek, tüm cezaevlerinin kamuoyunun denetimine açılması, ilgili çevrelerle ortak bir çalışmayla yeni bir infaz yasası oluşturulana kadar tecrit esaslı F ve D Tipi cezaevlerinin kapatılmasını talep etti.

19 Aralık 2000 günü yirmi cezaevinde aynı anda düzenlenen "hayata dönüş" baskınının dördüncü yılında Çağdaş Hukukçular Derneği İst. Şubesi, yaşananların tüm yönleriyle değerlendirdiği bir panel düzenledi. Panele Adli Tıp Uzmanı Şebnem Korur Fincancı, Avukat Seval Demir, Avukat Fazıl Ahmet Tamer, Tutuklu Aileleri Yardımlaşma Derneği(TAYAD) adına Bülent Özdemir katıldı.

Bizleri daha da duyarsızlaştıran bir dönem yaşıyoruz

Elektrik Mühendisleri Odası'nda yapılan toplantıda Şebnem Korur Fincancı, "Çok hızlı ve bizleri daha da duyarsızlaştıran dönemleri yaşıyoruz. Hem Türkiye'de hem dünyanın diğer yerlerinde devletler cezaevleri sorunlarıyla ilgilenmiyor. Ama insan yaşamını bozan yerler olan cezaevlerinin sorunlarıyla hekimler ilgileniyor. Cezaevleri sorunları hekimlerin öncelikli görevleri arasındadır. Hücrelerde çok az sayıda insanla yirmi dört saat ve yıllarca birarada olmak yaşam için gerekli çeşitliliği yok ediyor. F tipleri insan yaşamının sürdürülmesin mümkün olmadığı yerlerdir. Tutuklular da kadınlar ve çocuklar gibi en kolay zarar görenlerdir. Adli tıp Kurumunun korshakoff hastaları için verdiği iyileşmez ve iyileşebilir raporlarının çelişkisi ortaya çıkarılmalıdır," dedi.

Birlikte muhalefet edilmeli

Seval Demir ise "F tipi cezaevlerinin patenti Avrupa ve ABD'den alınmıştır. Cezaevleri ucuz emek cennetidir. Microsoft Firması üretiminin çoğunu orarlardan karşılıyor. F tipleri için gereken paranın çoğu devlet tarafından karşılanmıyor. Adalet Bakanlığı'na ayrılan pay bu cezaevlerini açmaya yetmez. Para devletten gelmiyorsa nereden geliyor? sorusunu sormak gerekiyor. Üç kişilik hücrelerin işkence olduğunu, zaten mahpusun hakları yoktur, uyması gereken yükümlülükler vardır" diyen Seval Demir, "Demokratik izleme kurulları oluşturulmalı, tek tip elbise, zorla çalıştırma, çalışma esnasında konuşma yasağı, zorunlu eğitim olmamasıdır. "Operasyon"un bir sonucu da konuya duyarlı insanların birlikte davranmasını engellemek oldu. Kurumlar arasında, muhalefetin birlikte nasıl yapılacağına artık tartışılması gerekiyor," dedi.

Ölüm oruçları vicdanlara sesleniyor

Kendisi de ölüm oruçları sırasında tutuklu olan Avukat Fazıl Ahmet Tamer, ölüm oruçlarının vicdanlara seslenen bir eylem olduğunu, vicdanlar sustuğunda ya da susturulduğunda etkili olmadığını, operasyondan sonra götürüldükleri üç kişilik hücrelerde daha çok insana ihtiyacı olduğunu belirterek, "O hücrelerde yaşamadan bunun ne demek olduğu anlaşılıyor mu acaba?" sorusunu sordu.

TAYAD'lı Bülent Özdemir ölüm oruçları sırasında hapisanede vurularak ağır yaralanmış. Tecritin tüm insani duyguları öldürmeye yönelik olduğunu, silahlarının, toplarının olmadığını iki ateş arasında kaldıklarını söyleyen Özdemir, "Bizler o dört gün boyunca katliamı durdurmak için dışarıdaki insanların sokaklara döküleceklerini sanmıştık. Ama öyle olmadı. Tecrit yalnızca içeride değil, aynı zamanda dışarıda da var," dedi.

helin başak anısına

Mahallenin sokaklarına sinmiş olan sevgi özlemini vakfa girdiğimizde de görmek mümkün. İnsanın içinden tam yerine kurulmuş, amaç ile toplumsal ihtiyacın örtüştüğü bir kurum demek geçiyor. Gelenlerin gözlerinden de okunuyor mutlulukları.

Helin Başak Kültür Ve Sanat Vakfı'nın kurulduğu yer İstanbul'un varoş semtlerinden biri. Kayışdağı, sırtını dağlara vermiş mevsimden mi nedir başında hep sislerin dolaştığı, bir iki adım ötesinde gecekondular olup sonradan apartmanlaşan binaları, dört bir yandan gelen göç mağdurları, özlemleri bakışlarından okunan çocukları ile şehri kuşatmış bir yerleşim alanı. Mahallenin sokaklarına sinmiş olan sevgi ve sıcaklık özlemini vakfın içine girdiğimizde görmek mümkün. İnsanın içinden tam da yerinde kurulmuş, amaç ile toplumsal ihtiyacın bu kadar örtüştüğü bir kurum, sıcak ve sevgi dolu demek geçiyor. Zaten gelenlerin gözlerinden okunuyor mutlulukları ve memnuniyetleri. Nasıl başladı, naden sanat, çocuklar ve kadın, neden Kayışdağı diye soruyoruz Vakıf Başkanı Şahhanım Kanat'a. Cevaplar çok yoğun bir emek ve özverinin olduğunu gösteriyor. Yeri netleştirmeden önce Anadolu yakasında özellikle göç alan bölgelerde soyolog, sosyal hizmet uzmanları, psikologlarla taban taraması yapmışlar. Taramalar sonucunda 189 ço-

cuğa ulaşmışlar, bunların ihtiyaçlarını tesbit etmişler, daha sonra bu ihtiyaçlara nasıl yanıt olunur sorusu gelmiş. O zaman Helin Başak'ın ülke ve sanat aşkı devreye giriyor. Helin Başak'ın adı geçtiğinde duygu yükü oluyor Şahhanımın yüzü. Sevgi, özlem doluyor her tarafa. "Biz ondan öğrendik, onun coşkusu özlemleri rehber oldu, sanatın değişim yaratma gücünde, yaşananları kalıcılaştırmada ne kadar güçlü, etkili olduğunun ipuçlarını onda gördük," diyor. Bir taraftan Helin Başak'ın hayallerini, özlemlerini yaşatmak diğer taraftan göç mağduru kadın ve çocukların yaşamlarında yeni bir sayfa açmak diyor yıllar önce halkının mücadelesinde yaşamını yitirmiş Kürt tiyatro sanatçısı Helin Başak'ın annesi, yoldaşı ve Vakıf Başkanı Şahhanım. Çalışmaları oldukça yoğun, başvurular çok olduğu için sınırlamalar koymak zorunda kalmışlar. Halkoyunları, tiyatro, seramik, bilinç yükseltme çalışmaları, okuma -yazma kursları, bilgisayar, İngilizce, matematik, satranç ve diğer kursları var, kadınlara yönelik rehabilitasyon çalışması da kapıda bekliyor. Sadece Kayışda-

ğı'ndan değil Kadıköy'ün her yerinden ta Fikri-tepe'den gelenler var. Aileler ile çocukların eğitimi neredeyse beraber yürüyor. Kadınlar bilinç yükseltme çalışmalarından sonra evde ilişkilerin değişmeye başladığını söylüyorlar. Her kesimden kadın geliyor, örtülü kadınlar, Kürt, Alevi, Laz her kesimden gelen var. Belki günlük yaşamlarında birbirine mesafeli duran, kadın sorununda erkeklerin konumunu haklı tanımlayanlar Vakıf'daki bilinç yükseltme çalışmaları sonucunda değişiyor. Daha önce kız var diye içeri girmeyen erkek çocuklar şimdi daha rahat kızlara yaklaşırken, asosyal olan çocuk çevresi ile ilgilenebilir. Böyle küçük küçük adımlarla mümkün olacak. O zaman herkese özellikle kadınlara büyük iş düşüyor. Evin dışında da bir dünya var hem kendim hem çocuklarım için o dünyayı ellerime almak istiyorum, hele bunu tarih boyu kadının yaşadıklarını anlatmanın dili olmuş sanatla yapmak istiyorum diyorsanız Helin Başak Kültür Sanat Vakfı'nın kapısını gönül rahatlığı ile çalabilirsiniz.

erkeklik manzaraları

Pınar

Milletvekilinin çocuk tecavüzüne '..ufak tefek adi suç...' dediğini de okuyunca insanın bisiklet yakalı tişörtün -belki bir şey penyeyi deler fırlar umuduyla olsa gerek - bağır kısmına gözünü diken kara bıyıklı pazarcıya acıyası bile gelmiyor artık.

'Sanatçılar' örnek olacakmış. Biri haber versin vatandaşa, azmin ürünü komşu kızı ile amele usta ağır abi onlar; biri koca bulunca kapanacak, diğeri imam nikâhlı karısını vurduracak, az sonra. Kötü örnek oluyorlarmış yaşantılarıyla. Nasıl kötü örnek olabilirler ki. Aksine, onlar sokaktaki insanın yaşamını ekrana taşıyorlar.

'Sanatçılar' evlilik dışı yaşıyorlarmış. Yaşıyorlarmış da ne oluyormuş. Vatandaş yaşamıyor mu evlilik dışı. İmam nikâhını kıyıp oturmuyorlar mı. Türkiye'nin her yerinde yaşanan bir gerçek değil mi bu. Millettin vekili üç beş kadınla sürüyor erkekliğinin sefasını. Örtülü, mutaassıp kadın ise 'Baba, bu adamla evlenmemi niçin istemiyorsun' diye sormaya cesaret edemiyor ve istenmeyen damat adayıyla kaçıyor. Karısını örten hacı amcalar,

açık başlı kadınları kendi deyimleriyle "metres" tutuyor. Öğretmenler öğrencilerine tecavüz ediyor. Tecavüz işte böyle, su içer gibi, kız ister gibi. öyle sıradan bir şey ki, adam evlenirse suç olmuyor artık.

Erkeklik ne menem bir elle tutulur, silah gibi atılır, her hakkı saklı, kraldan kralcı, yalancidan yalancı, insanın içini kavuran bir şeymişse artık vatandaş onunla bununla yatıyor, kadın evde iş görüyor, kızlar onüçünde satılıyor, tecavüze uğrayan çocuk tecavüzcüyle evlenince namusu bedeni, akli, insanlığı, varlığı kurtuluyor. Varlığı uçuyor, kuş oluyor, uçurtma oluyor, uçuyor.

Vatandaş başka neyini beğenmiyormuş ünlü sanatçıların? Mafya ilişkilerini mi beğenmiyormuş? İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Psikiyatri Bölümü'nden bir grup uzman, bir araştırma yürütmüşler. Buna göre, özetin özeti, Türkiye'de toplam 4.5 milyon kişi silahlı. Ruh sağlığıyla da ekleyin. Bir insan neden silah taşımak ister? Tecavüze uğrayan çocuklar kirlenmiyor. Şehirler, kentler, kasabalar kirleniyor. Milletimizin vekilleri, vatandaş ve 'sanatçılar' erkek erkek dolaşıyorlar mevdanlıkta. Yalnız mı dolaşıyorlar. Çık. Peşlerinde, yanlarında elleri çankırık olan kadınlar olmuş, yok olmuş, gözleri göz göz oyuk, dilleri kesik. belediye başkanları, namus olup abiye, enişteye, erkeğe teslim, teslimata hazır kadınlarla. Önce

şiddetin medyası medyanın şiddeti

Medya toplumsal olarak **kadına** yüklenen ve doğal değişmez olduğu varsayımı üzerine inşa edilmiş rol ve değerleri meşrulaştırmak ve yeniden üretmek suretiyle örtülü bir şiddet uyguluyor.

Şiddeti tanımlamaya kalktığımızda, toplumsal, kültürel, tarihsel ve siyasal değişkenlerin, evrensel ölçekte tek ve genel geçer bir tanım yapılmasını zorlaştırdığını görürüz. Hukuksal ve kurumsal normların çeşitliliği, farklı tarihlerde, farklı coğrafyalarda, farklı insan topluluklarında şiddetin bambaşka biçimlerde ele alınmasına neden olmuştur. Bunun yanı sıra kimi zaman şiddeti biçimlendiren normlar arasında çatışmalar ortaya çıkması da söz konusudur. Söz gelimi "hukuki açıdan şiddet olarak tanımlanabilecek bir durum, toplumsal, ahlaki yapı içinde meşru görülerek, şiddet kapsamında değerlendirilmeyebilir. Bu gibi durumlarda toplumsal bir anlaşma ve uzlaşma sonucunda bir araç olarak kullanılan şiddetin amacı, onu meşru kılabilir de kılmayabilir de." (Büker ve Kıran, (1999), Reklamlarda Kadına Yönelik Şiddet, İstanbul: Alan Yayınları, s.25) Hiç kuşku yok ki şiddetin tanımı her şeyden önce tanımlayanına bağlıdır. Tanımlayanın cinsi, ırkı, ideolojisi bu noktada belirleyici işlev üstlenir. Örneğin birini öldürmek evrensel olarak kabul görmüş genel şiddet tanımına girse de aklıktan ölen birinin ölümüne yol açan yaşam koşullarını oluşturan toplumsal durum, kimileri için şiddetin ta kendisiyken, kimileri için kavramdan tümüyle bağımsız konumlandırılması gereken doğal bir sosyal durum olarak ele alınabilir.

Her şeye rağmen şöyle kısaca toparlayıp genel kabul görececek bir tanım yapmaya çalışacak olursak diyebiliriz ki; "şiddet bir bireye zarar vermeye, ya da onu yıkmaya yönelik dolaylı ya da dolaysız bir eylem olarak kütlele ya da dağılımsaldır; bu bireyin ruhsal bütünlüğü olabildiği gibi o güne dek edindiği (soyut somut) değerleri ve simgesel katılımları da olabilir. Küçültücü, gülünç duruma düşürücü, ruhsal açıdan zedeleyici örtük ve dolaylı eylemler de şiddet kapsamına girer. Bu durumda şiddet,

kötülük, korku, baskı, taciz, eziyet gibi çok geniş ve dar kapsamlı sözcükle sınıflandırılabilir." (Büker ve Kıran, a.g.e., s.15-16)

Kadına dayatılan roller

Modern kapitalist toplumlar da şiddet daha çok kadınları ve çocukları hedef almaktadır. Kapitalist toplumların iki yüz yıllık demokrasi deneyiminde kadın-erkek ilişkileri özel alan olarak adlandırılarak, kamusal ilginin dışında konumlandırılmış; kadının rıza ve onayının çok da önemsenmediği bu özel alan, erkeğin iktidarını dilediği gibi kullanabileceği ve bu yüzden kimseye hesap vermek zorunda kalmayacağı bir hale bürünmüştür. Erkeğin egemen olduğu bir dünya düzeninde kadının erkek tarafından ve erkeğe göre konumlanmasından dolayı, şiddet her zaman ve pek çok şekilde söz konusudur. Kadın, yaşı ve statüsü ne olursa olsun, hayatı boyunca çeşitli şekillerde açık veya örtülü

şiddete maruz kalır. Yaşadığı hayatta kendisine biçilen ve dayatılan rol, (fedakar anne, sabırlı eş, erkeğin arzu nesnesi) zaten başlı başına bir şiddet biçimidir. Kadının doğar doğmaz içine hapsedildiği ve dışına çıkmayı denediğinde çoğu kez ağır bedeller ödemek zorunda kaldığı bu kalıplar, kadının emeğinin ve cinselliğinin sömürsü üzerine inşa edilmişlerdir.

Bunun dışında bir bedensel şiddete maruz kalan kadınlar çoğu zaman, yasalar önünde erkeklerle eşit oldukları yanılgısıyla güvenlik güçlerine ve mahkemelere başvurdukları vakit, genellikle ikinci kez şiddete uğramaktadırlar. Özellikle cinsel

taciz ve tecavüzü içeren şiddet davalarında kadınlara büyük bir güvensizlikle yaklaşılmakta, tecavüzün kanıtlanması noktasında uygulanan duygusal şiddetin sıkıntısı, kimi kez kadınları şikayetçi olmaktan dahi vazgeçebilir bir noktaya getirmektedir. İşte bu gibi durumlarda güvenlik güçleri ve mahkemeler, şiddeti uygulayan eril zihniyetin devamı niteliğini taşıyan ikinci saldırganlar olarak nitelendirilebilir.

Üçüncü sayfaların şiddeti

"Çok sayıda nicel içerik çözümlemesi, kadınların medyada nadiren görüldüğünü ortaya koymuştur. Medyada görüldüklerindeyse eş, anne, kız evlat, kız arkadaş olarak ; ya geleneksel kadın mesleklerinde (sekreter, hemşire) veya seks aracı biçiminde gösterilmektedirler." (Irvan, (1997), Medya Kültür Siyaset, Ankara: Ark Yayınları, s.306) "Medyada kurulan kadın kimlikleri giderek

artan bir biçimde erkek egemen söylemlerce tanımlanan bir cinsellikle örtüşür hale gelmektedir. Bu söylem ana hatlarıyla kadını pasif, kolayca el konulabilir, hükmedilebilir, parçalara ayrılıp çeşitli amaçlar için kullanılabilir seyirlik bir cinsel haz nesnesine dönüştürür." (Tekeli, 1995, *Kadın Bakış Açısından Kadınlar İstanbul: İletişim Yayınları*, s.215) Böylelikle kadınlar medyada kendilerini seyredirken, bir yandan da kendileri tarafından belirlenmemiş ama içine girmeleri istenen "ideal kadın" in ne menem bir şey olduğunu da görürler.

Reklamlarda tüketici olduğu kadar tüketilecek nesnenin kendisi olarak sunulan, dizilerde büyüdüğü dünyaların arka fonunda dekor oluşturarak özellikle son zamanlarda, kendi aleyhine işleyen pek çok geleneksel değerlerin hortlatılmasında kullanılan kadınlar haberlere ancak toplumsal ahlak, namus gibi değerlerden sapmaları noktasında konu olabilmektedirler. En çok adliye-ye intikal etmiş zina, kaçma-kaçırma, aşk cinayeti gibi konularda haberlerde yer bulabilen kadınlara biçilen yer genellikle üçüncü sayfadır. Yazılı basın haberciliğinde polis-adliye haberleri anlamında kullanılan üçüncü sayfa haberciliği, zaman içinde şiddet haberciliğine dönüşmüştür; Amerika'daki cinayet dergilerini aratmayacak biçimde, hikayeleştirilen şiddet, en ince ayrıntılarıyla okuyucuya sunulmaya başlanmıştır. Bu tür habercilikte cinayetten sonra en çok işlenen tema cinselliktir. Bu nedenle pek çok gazetenin üçüncü sayfasında büyük fotoğraf altına verilmiş tecavüz haberleri görmek mümkündür. Fiziksel şiddet ile cinsel şiddetin iç içe geçtiği bu haberler, üçüncü sayfa-

ların vazgeçilmez unsurları olarak ele alınabilir. Kitle iletişim araçlarında gösterilen şiddetin en tehlikeli yönlerinden birisi yer aldığı aracın yapısından ötürü, şiddet görüntülerinin olağanlaşması, kanıksanmasıdır.

Öte yandan kitle iletişim araçlarında şiddetin gösterilmesinin özellikle küçük yaşta çocuklarda şiddet eğilimlerini güçlendirdiği göz önüne alınırsa, bu tür haberlerin tüm ayrıntılarıyla yayınlanmasının ne gibi zararları olabileceği kolaylıkla görülebilir. Görüldüğü gibi medya da haberini yaptığı şiddeti yeniden üretmek için saldırganlar listesinde fazlasıyla hak ettiği yeri almaktadır.

Bağımlı kadınlar aktif erkekler

Üçüncü sayfalarda yer alan şiddet hikayeleri, kadınları doğaları gereği bağımlı, pasif ve itaatkar resmederken, erkekleri de bağımsız, güçlü ve aktif olarak tanımlamaktadır. Kadın erkek ilişkilerine böylesi bir bakış, pek çok kimse için varolan önyargıların içselleştirilmesine ve şiddetin günlük hayatın doğal bir parçasıymış gibi algılanmasına sebep olduğundan, başlangıçta yaptığımız şiddet tanımlarından da hareketle yeni bir şiddet alanı yaratmaktadır. .

Gazetelerin üçüncü sayfalarında yer alan haberlerin kadına yönelik şiddet içerip içermediğini saptamak amacıyla 2002 yılının temmuz ayında yayımlanmış Hürriyet Gazetesi'nin pazartesi, perşembe ve cumartesi günlerini inceledik. Sök konusu zaman aralığında gazetenin üçüncü sayfasında toplam olarak 59 haber yerliyordu. Bunlardan 33 tanesinin doğrudan ya da dolaylı olarak kadınlara ilişkin haberler olmasına karşın, 36 tane kadın fotoğrafı kullanılmıştı. Konuyla uzaktan yakından ilgisi olmasa

dahi kadını görsel malzeme olarak kullanılarak haberin okunurluğunu arttırmak isteyen gazeteciler, kullanılan fotoğrafların niteliğiyle de orantılı olarak kadına yönelik bir şiddet alanı oluşturmuşlardı. 33 haberde yer alan kadınlar anne, eş, kız arkadaş ya da seks aracı kimlikleriyle sunulmuş; özellikle cinayet haberlerinde erkeklerin kadınlara şiddet uygulama sebepleri "kendisini terkettiği için, akşam yürüyüşüne çıktığı için, kendisinin terkettiği için" şeklinde verilmiş, işlenen cinayetler yine toplumsal yargılardan hareketle gerekçelendirilmişti. Tecavüz haberlerinde kadınlar için "kirletildi" gibi sözcükler kullanılırken, haber kaynaklarının geneli erkeklerden seçilmiş, dolayısıyla da merkezine erkekleri alan ve onların bakış açılarını yansıtan haberler yapılmıştı.

Sonuç olarak, kitle iletişim araçlarında kadınların sunum biçiminin başlı başına bir şiddet biçimi olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü kitle iletişim araçları toplumsal olarak kadına yüklenmiş ve doğal değişmez olduğu varsayımı üzerine inşa edilmiş kimi rol ve değerleri (bağımlı, pasif, güçsüz birey, fedakar anne, titiz ev kadını vs) meşrulaştırmak ve yeniden üretmek suretiyle örtülü bir şiddet uygulamaları. Bu anlamda yalnızca kadının dayak yediği, tecavüze uğradığı, kısaca bedensel şiddete maruz kaldığı haberlerin sunum biçimi değil, toplumsal anlamda kadına biçilen rollerin yeniden ürettiği haberler de kitle iletişim araçlarının kadına yönelik şiddet olarak okunabilir. Çünkü şiddetin sunumu kimi zaman şiddetin yeniden üretilebilir ve hatta şiddetle sonuçlanabilir olabilmektedir.

kadın araştırmaları nerelere

Üniversitelerde ilk Kadın Çalışmaları'nın başlamasının üzerinden 14 yıl geçti. Türkiye'de feminist hareket ve bu akademik sürecin karşılıklı etkileşimleri, artık bir değerlendirmeyi hak ediyor.

Dünyada 1970'lerdeki ikinci feminist dalgayla birlikte, üniversitelerde çok disiplinli bir alan olarak Kadın Çalışmaları bölümleri kurulmaya başlandı. Temelde bilimin araştırma evreninin ve söyleminin, erkeklerinkiyle özdeşleşen yapısından kurtarılması hedefleniyordu. Feminizmin akademik alandaki en önemli yansımaları, kadın deneyimlerinin görünür kılınması ve bu deneyimlerin kaynak olduğu bilgi birikimine ulaşarak akademik alanı da politik mücadelenin bir alanı haline getirmektir. Bu mücadele kapsamında bilimin araştırma alanlarıyla ilgili yöntemlerin ve tercihlerin de tartışmaya açılması mümkün oldu.

Türkiye'de feminizmin yükselişe geçtiği 1980'li yılların sonunda, 1989 yılında İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi açıldı. 1990'lı yıllarda ise üniversitelerdeki kadın çalışmaları yaygınlaşmaya başladı. Sırasıyla Ankara Üniversitesi'nde Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi 1993 yılında, ana bilim dalı 1996 yılında, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde Kadın Çalışmaları Ana Bilim Dalı 1994 yılında, Ege Üniversitesi'nde Merkez 1996 yılında ve Anabilim Dalı 2000 yılında kuruldu. Bugün 4 üniversite bünyesinde kadın konusunda yüksek lisans programları veriliyor. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama merkezlerinin sayısı ise bugün 14'ü buldu. Çukurova (Adana), Marmara (Kadın İşgücü ve İstihdamı Araştırma ve Uygulama Merkezi, İstanbul), Gazi (Ankara), Çankaya (Ankara), Atılım (Ankara), Eskişehir Anadolu (Eskişehir), Mersin, Gaziantep, Yüzüncü Yıl (Van) üniversitelerinde de bu merkezler çalışmalarını yürütüyorlar. Son olarak 2001 yılında Hacettepe Üniversitesi'nde bir merkez kuruldu.

İlk merkezin kurulmasının üzerinden bugün 14 yıl geçti. Türkiye'nin bilim ortamına ve feminizme bu merkezlerin etkisi ne oldu? Uzmanlar ve öğrenciler ne düşünüyor?

Merkezler hedeflerinin ötesinde etkiler yarattı

Ayşe Durakbaşı (Muğla Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü Öğretim Üyesi)

1990'lı yıllarda üniversitelerde Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezleri'nin oluşturulması, öncelikle yükselen İslamcı harekete karşı farklı nitelikte tepkilerin kurumsallaşma çabası olarak nitelenebilir. Türkiye'de 1980'lerin ortalarından itibaren etkili olan feminist hareket içinde "kadın çalışmaları" ya da "toplumsal cinsiyet çalışmaları" alanında akademik çalışma yapan kadınlar, 1980 öncesi sol hareket içinde feminist eleştirel bir düşünceye ulaşmış kadınlar, doğrudan kadın örgütleri içinde aktivist olan kadınlar hep birlikte bir eylemlilik içindeydiler. Bir yandan da Cumhuriyet'in modernleşme projesi içinde kazanılmış hakların korunması ve geliştirilmesi yönünde çaba gösteren "Kemalist feminist" diye nitelendirilebileceğimiz öncü kadınlar

ve kadın akademisyenler kurdukları kuruluşlar, sivil toplum örgütleri aracılığıyla etkilerini hissettiriyorlardı. Bu merkezlerin kuruluşunda merkezi bir siyasal irade kadar böyle, doğrudan akademiyle bağlantılı bir toplumsal tabanın varlığı da dikkate alınmalı. Bence merkezler bu nedenle belki de hedeflerinin çok ötesinde etkiler yapabildiler. Örneğin, genç kadınların hem akademik olarak hem de bireysel olarak başarılı olmalarında, kendi hayatlarını yönlendirmelerinde; feminist düşünce ve taleplerin gençler arasında yaygınlaşmasında tahmin edilemeyecek derecede etkili oldular. Akademik yaşamla toplumsal talepler, toplumsal hareketler arasında da çok verimli bağlantılar kurulabildi. Akademik alanda da görülmeyen eşitsizlikler, cinsiyete ilişkin ayrımcılıklar hem de farklı disiplinlerden kadın akademisyen-

ler arasında konuşulur hale geldi. Bazı bilim dallarında daha önce çok fazla desteklenmeyen bazı projeler destek bulmuş da olabilir. Örneğin, Çukurova Üniversitesi'ndeki Araştırma Merkezi'nde "su ürünleri ya da tarım, bahçecilik" gibi alanlarda kadın girişimciliğini destekleyen bazı projeler olduğunu anımsıyorum. Bu merkezlerden ilki olan İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından düzenlenen halka açık seminer etkinliklerinin doğrudan halktan kadınlarla akademik ve politik

meseleleri nasıl buluşturabildiğine bizzat tanık oldum; bu etkinliklerin katılımcısı olarak "kadın sorunları" diye adlandırılan problemlere ilişkin bireysel, toplumsal duyarlılık kazanmanın ve bu konuları "kamusal mesele" olarak tartışmanın beni ve çevremdeki kadınları nasıl güçlendirdiğini yaşantıladım. Bu merkezlerin hala da akademya içinde sürekli farklı şekillerde kullanılacak ve bazı yeni, yaratıcı işlevler de yüklenebilecek alanlar olduğunu düşünüyorum.

Kurumsallaşma, bilgi paylaşımından doğan enerjiyi tehdit ediyor

Aynur İlyasoğlu

Sosyolog-Marmara Üniversitesi İktisat Fakültesi İngilizce İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

Şurası gerçek ki bazı üniversitemizde son yıllarda kurulan Kadın Araştırmaları Merkezleri Türkiye'de 1980 sonrası yükselen feminist dalga'nın toplumun dikkatine getirdiği toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri gündemi ve bunlara itirazın ürünlerinden biridir. Bu anlamda tabii ki Türkiye'deki kadın hareketlerinin geçmiş hanesinde bir kazanım olarak yer alırlar. Bugün ise, kimi örneklerine bakıldığında, kurumlaşmış yapıları/yöneticileri açısından ve sürdürdükleri eğitimin kapsamı ve amaçları açılarından feminist pedagojinin ve ruhun azalan etkinliğinden söz edilebilir. Toplumsal cinsiyet alanında bilgi üretmenin enerjisine ortam olmaktan çok, bu alandaki uzmanlaşmanın yarattığı yeni akademik/uzmanlık hiyerarşilerinin oluşumu daha belirgin olmaktadır. Feminist müdahale ve eylemlilik alanlarının son dönemde azalan enerjisiyle birlikte giden bir durumdan söz etmek mümkün tabii ki. Ancak bunun da ötesinde kurumlaşma süreçlerinin başka birçok örneğinde olduğu gibi, buralarda da gelişen güç alanları, kendini başlangıçta varetmiş olan enerjinin dışında ve üzerinde olmaya yönelmiştir. Bugün genelinde bu kurumların kadın araştırmaları alanı açısından meşru kıldıkları yaklaşım biçimi (adını koymak gerekirse "kadınlarımızı muasır medeniyet düzeyine çıkarma" misyonu ve buna denk düşen bilgi üretme alanları vb.) ölçüt oluşturmaktadır. Anadolu üni-

versiteleri içinden gelişen kadın araştırmaları merkezleri kurma yönelimlerinin zaman içinde bu alanın bilgisini geliştirmekte neler getirdiğini söyleyebilmek için incelemelerin yapılmasına ihtiyaç var. Ama bilinen bir gerçek te şu ki, bu kurumlaşma hareketi içinde kendilerine akademik güç alanı yaratan kadın akademisyenlerden bazılarının giderek yerel iktidarlarda söz sahibi oldukları, hatta kamusal, siyasi kariyerine bu alanda başlamış bir kadın akademisyenin bugün milletvekili olarak mecliste bulunması gibi örnekler de mevcut. Daha net tespitler için bu konunun kendi başına bir araştırma alanı olarak ele alınmasına ihtiyaç var bence, feminizmin ve feminist pedagojinin bakış açısından...

"Kadın konusu artık tuhaf ve gereksiz görülmüyor"

Serpil Çakır

İ.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi Öğretim Üyesi

Kadın araştırma merkezlerini kadın hareketinin bir kazanımı olarak görüyorum. Kadınların yaşadığı cinsiyetçiliği ortaya çıkarmak, daha eşit ve demokratik bir toplum ve dünya için bilgi ve politika üretmek, bu merkezlerin başlıca amaçları olarak belirtilebilir. Türkiye'deki sayıları giderek artan bu merkezlerde, daha çok yüksek lisans eğitimi veriliyor.

On beş yıla yakın bir zamandır bu merkezlerden, çok sayıda akademisyen yetiştirildi; gazeteci, avukat, bürokrat, değişik mesleklerden kadınlara ve az sayıda erkeğe, feminizmin tarihçesi, bilgi teorisi öğretildi; iktisat, tarih, yöntem gibi konular verildi, kadın bakış açısı kazandırıldı. A.Ü. Kadın Araştırma Merkezi örneğinde olduğu gibi, siyasi partilerden sendikalara, çeşitli kurumlara toplumsal cinsiyet eğitimi yapıldı, yapılıyor. Tüm bu çalışmaların izlerini, üretilen eserlerde ve çalışmalarda görmek mümkün. Kadınlı ilgili dersler farklı fakültelerde de verilmeye başlandı. Örneğin ben bir süredir, Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilerine Toplumsal Cinsiyet ve Siyaset isimli bir ders veriyorum. Kadın konusu ve bu konuyla uğraşanlar eskisi gibi tuhaf, gereksiz ve önemsiz olarak görülmüyorlar artık. Bu bakışla mücadele etmek benim gibi, kadın konularıyla uğraşanların gündemini uzun bir süre işgal etmiş, bilgide önemli-önemsiz hiyerarşinin bizzat özneleri olmuştuk. Bu bakışın tam bittiği söylenemez ama epeyce yol katedildiğini söyleyebilirim. Şu aşamada kadın hareketi ile üniversitelerdeki kadın merkezleri arasındaki ilişkinin yeniden tanımlanması gerekiyor. Bu ilişkinin karşılıklı olarak yeniden kurulmasının, biz kadınlara daha çok yarar getireceğini düşünüyorum.

Eril yaşam belirleyicilerine karşı akademik bir mücadele

Özgün

İ.Ü. Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde Yüksek Lisans Öğrencisi

Kadın araştırmaları bölümünde master yapmaya karar vermeme sağlayan süreç aslında üniversite öğrencisi olduğum dönemde şu an elinizde tuttuğunuz kadınlara mahsus gazete Pazartesi ile bir okuyucu olarak tanışmaya kadar uzanıyor. Üniversitede Pazartesi dergisi okuyan ve kadınlığımızdan kaynaklandığını düşündüğümüz sorunlarımızı birbirimizle paylaşarak, eril yaşam belirleyicilerine, yani yaşamımızda bize dokunan veya başka kadınların başka hayatlarına aynı acıticılıkta dokunan erkeklere karşı ortak bir direniş bilinci oluşturmaya çalıştığımız dönemler sona erdiğinde, kendi adıma bir ihtiyacım, eksikliğim olduğunu düşündüğüm için seçtim kadın araştırmalarında okumayı. Neydi bu eksik? Bu belki üniversitelerimizde tezgahından geçtiğimiz bilgilenme süreçlerinin erkek aklını yücelten dili, yöntemi ve politikasına karşı; kadının görünmezliğini sona erdiren disiplinlerarası bir bölümde okuyarak, kendi dilimi, yöntem ve politik duruşumu oluşturabilme ihtiyacıydı. Bölüme girdim ve önceden bildiğimi sandığım her şeyi derinleştirme, yeni sorgulama alanları keşfetme imkanı buldum. Mesela pozitif bilimin tarafsızlığının bir erkek uydurmacası olduğunu gördüm. Kendi ilgi alanım olan iktisat biliminin feminist eleştirisini yapmanın mümkün olduğunu ve feminist iktisat üzerine çalışan kadınlar olduğunu gördüm. Bunlar benim tamamlanan eksiklerimdi, fakat kadın araştırmalarında okumama rağmen eksik kaldığını düşündüğüm şeyler de oldu. Derslerimizi veren hocalarımızın farklı okul ve bölümlerdeki görevleri dolayısıyla kadın çalışmalarında yarı zamanlı olarak bulunmaları, hocalarımız her ne kadar bizlere karşı ilgili ve açık olsalar da bence bir eksiklikti. Ayrıca üniversite yönetiminin bize daha geniş bir çalışma ortamı sağlayabilecek fiziksel koşulları oluşturabilmesini dilerdim. İstenildiği gün ve saatte yararlanabilen büyük geniş bir kütüphane ve paneller veya toplantılar, sempozyum ve konferanslar düzenleyebileceğimiz bir konferans salonu mesela... Türkiye'deki diğer kadın araştırmaları bölümleri ile ortak projeler üzerinde çalışmak veya öğrenci olduğum dönemde bölümümüz bünyesinde yürütülen bir projede çalışmak isterdim. Bunların dışında kadın araştırmaları bölümlerinin varolan kadın hareketi ile bireysel ilişkiler dışında kurumsal olarak da daha ilişkili olması gerekliliği de benim gördüklerim arasında...

Annelik üzerinden siyaset yapmak

Annelik fonlar ve karma örgütler

İki milyon nüfuslu bir ülkede işkence varmış deseniz herkes imza kampanyaları yapar. Ama kadınlar dünyanın her yerinde sürekli dayak yiyor, tecavüze uğruyor. Buna kimse birşey demiyor.

Nilgün: Kadın hareketi için annelik üzerinden politika yapmakta bir sakınca yokken feminizm ya da kadın kurtuluş hareketi bunu reddeder ya da reddetmelidir. Çocuğuna işkence yapılan bir kadının elbette canı çok yanar ama doğrudan işkenceye karşı çıkmak gerek. Evet, analık üzerinden politika yapmak daha kolaydır. Ama kadınlara biçilmiş rolleri özellikle annelik ve anneliğe yüklenenleri, varolan toplumsal rolleri altüst etmeye çalışanların, feministlerin karşısına çıkan çok önemli bir engel aynı zamanda. Çünkü varolan durumu da yeniden üretiyor. **Ayşe Kismet:** Erkeklik denen sistem annelerimizden pohpohlayarak bahseder. Sen bekâretini bozduğunda, evlendiğinde veya çocuk sahibi olduğunda toplumun gözünde bir yere sahip oluyorsun. Evet, bu kadının üzerinde kurulan bir iktidar. Annelik üzerinden politika yapmayı feminist bir şey olarak görmemekle birlikte, Barış Anneleri ya da Arjantin'de Plaza de Maya anneleri üzerinden yapılan şeyin savaş

koşullarını yaşayan bir ülkede, bir noktada sahip çıkılması ve birlikte hareket edilmesi gereken bir şey olduğunu düşünüyorum. Yani feminizmi böler mi bölmez mi diye tartışmak istemiyorum.

Nilgün: Kadınlar aslında politik mücadele veriyorlar. Yalnızca çocukları için değil, işkence olmasın, savaş olmasın, kayıplar olmasın diye. Dolayısıyla kadınların mücadelesini de küçümseyen bir yaklaşım bu. Üstelik o zaman sadece analar mücadele ediyor olurdu. Böyle bir şey yok. Anne olmayan pek çok orta yaşlı, genç, yaşlı kadın aktif, hayata müdahale ediyorlar. Niye yalnızca analık da, babalık değil; düşünmek lazım. Analık üzerinden politika yapıyorsak, o kadının çocuğu hapishaneden kurtulduğunda ya da artık yapılabilecek bir şey kalmadığı zaman o kadının mücadelesinin biteceğini varsayıyoruz demektir. Üstelik çok da heteroseksist bir yaklaşımdır.

Fonlar...

Necla: Bir sürü kadın fonları var. Bir tanesi mesela, sakat kadınlar üzerinden bir şey yapmak istiyorsanız size fon gönderebiliriz tarzında bir şeydi. Mesela sakat kadınlar Türkiye'de (bu konuda rahat konuşuyorum çünkü bende sakatım) bilmem ne üzerinden alınan fonla tutular bir tane dergi çıkardılar, kendi dergileri üzerinden sakat kadın hareketi doğdu Türkiye'de. Şimdi bunu nereye koyacağız? Genel kadın kurtuluş hareketi kavramı içerisinde mi değerlendireceğiz yoksa mesela ben kadın hareketi dediğim zaman kafam rahatlıyor kadın hareketine bu arkadaşlar girebilir. Benden icazet almaları anlamında söylemiyorum fakat fonlu başlangıçlarda bağımsızlık diye bir şey yok.

Ayşe Düzkan: Fon veren kuruluşlar arasında büyük farklar var. Fonlanarak kurulmuşla fonlanmamış arasında fark var bence.

Nilgün: Evet fonla kurulmuş olması daha vahim. Fonlanabilir. O başka bir şey, çünkü yapı kendi ayakları üzerinde durmuştur ve bir ihtiyacı varsa para alır. Tabii ki artık orası seni denetleyemez. O koşulları kabul ediyorsa veriyor ordur parayı...Fonlu yapılarda kadınların profesyonellik, gönüllülük, uzmanlık, iktidar ve parayla ilişkileri iyi tartışmış olması lazım. Mümkün olsa da kadın dayanışmalarıyla becerbilsek bir şeyleri.

Ayşe Kismet: Fonlarla çalışan gruplarla birlikte çalışıyoruz, bir projenin tamamının, çalışmanın kendisinin fonlanmasına karşıyız ama bizim de o tür çalışmalarımız var şimdi. Türkiye'de kadınların ev içinde sömürüldüğünü, dayak yediğini ilk kadın kurtuluş hareketi, feminizm gündeme getirdi veya Kürt kadınları kendi cephelerinden mücadele ederek başka bir şeyi dile getirdiler. Bunu AB'nin fon grupları sağlamadı, bu hareketin ivme kazanmasını yani bütün deneyimler, birikimler, kazanımlar birilerinin bizleri fonlamasıyla gerçekleşmedi. Hakikaten A'nın, B'nin, C'nin ciddi toplumsal bedelleri ödemesiyle gerçekleşti. Amargi'deki söyleşisinde Stella, bir şeye vurgu yapmıştı, bana çok çarpıcı geldi. Dedi ki, fona karşı

mısınız, değil misiniz bilmiyorum ama biz bu günlere fon gruplarının desteklemesiyle gelmedik. Hatta bazen öyle oluyor ki bütün kadın kurtuluş mücadelesinin, feminizmin yarattığı değerler bir süre sonra sanki mücadele edilmemişcesine oraların sözleri haline geliyor. Böyle bir duyarlılık ve bilince her türlü grubun sahip olması gerektiğini düşünüyorum.

Karma örgütlerde siyaset

Ayşe Düzkın: Aslında herkes benzer bir şeyi savunuyor. Fransız ihtilalinin temaları; eşitlik, özgürlük, kardeşlik bir şekilde iyi kötü aynı. Öyleyse feministler, sosyalistler, anarşistler; farkımız nerede? Birincisi, bizim açımızdan kadınların sömürüldüğünü ve baskı altına alındığını görünür kılmak. Desen ki iki milyon nüfuslu bir ülkede işkence varmış, herkes imza toplar bununla ilgili. Ama kadınlar dünyanın her yerinde sürekli dayak yiyor. Buna kimse bir şey demiyor. İkincisi, kadın kurtuluş hareketi tabii ki milliyetçiliğe karşı mücadeleye destek verir, kapitalizme karşı mücadeleye omuz verir, mitinge gider, pankartını açar ve bu anlamda sol hareketin bir bileşenidir. Ama kendi öncelikleri bundan farklıdır, kendi öncelikleri bekârettir vs. Ülkenin gündemi tabii ki kadınları ilgilendiriyor. Amaç kadınların gündemini ülke gündeminin parçası kılmak olmalı. Karma örgütler meselesinin ise feministler arasında bu kadar önemli olmasının şununla bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Müslüman bir ülkede kadınlar erkeklerle birlikte olamıyorlar ve erkeklerle birlikte olmak özgürlükçü bir süreç. Yoksa herkes feminist ama karma örgütlerle çalışmak istiyor. Benim bildiğim feministler kadın kadına çalışır ve kadın örgütlerini tercih ederler. İkincisi, daha temel bir şey. Dünyanın en şahane sosyalist örgütünü bul, o örgütteki bütün adamların hepsini nefis insanlar haline getir, o örgütü kadınlar yönetiyor olsun, o örgütteki erkeklerin hepsi nefis insanlar olsun, evde bulaşık yıkamaktan başka faaliyet göstermesinler, memlekette bir şey değişmez. Böyle bir örgüt olacak, yüzde otuz da oy alacak, ya da devrime yaklaşmış, ancak o zaman bu iş memleketi değiştirecek bir şey haline gelir. Brezilya

İşçi Partisi; adamın partisinde çalış, adam iktidarda.

Nilgün: Feministlerin gidip karma yapılarda politika yapabileceğini düşünüyorum. Hatta oralardaki erkek egemenliğini aşındırabileceklerini düşünüyorum. Bana doğru gelmeyen tekrar etmiş oluyorum ama o partiye kadın çağırımları. Diğer çok önemli bir şey ise o kadınlar aynı zamanda ve daha çok emeği feminist mücadeleye veriyorlar mı? Bunlar oluyorsa bir feministin karma bir örgütte çalışması niye sorun olsun ki? Fakat bir yandan da, şu var; feministlerin hayatın her alanına dair söz söylemelerini savunmuyor muyuz? O zaman niye kendi yapılarımızı güçlendirmiyor, oluşturmuyoruz?

Ayşe Kısmet: Belki tam olarak öyle bir şeyi kast ederek söylememişsinizdir ama bende çağırıştırdığı şeyi söylüyorum. Ayşe feminizm savaşa falanda karşı çıkmalı ama ilk başta kadınlık durumuyla ilgilenmeli. Bunun karşısında değilim ancak şöyle bir durum var. Başta ataerkillik diye koyduğum şey aslında dilinden, esprisinden, üslubundan, şakalaşmasından, küfründen, futboluna kadar aslında yalnızca kadınların değil, erkeklerin, çocukların, yaşlıların, bütün toplumun hayatını zehreden bir şey. Bu kültürü eğer eril ideoloji yarattıysa tek tek erkeklerden, tek tek kadınlardan bağımsız eril ideolojinin karşısında kadınlar bir kurtuluş mücadelesi veriyorsa bu kurtuluş mücadelesi aynı zamanda bu alanlara karşı da verilmelidir. Biz karma örgütlerle kurduğumuz ilişkiyi direkt olarak o siyasi örgütün mücadelesine kadınları katmak ve kadın mücadelesini de siyasi örgütün amaçlarını taşımak olarak görüyoruz. Harıl harıl bunun propagandasını yapıyoruz. Şimdi bağımsız kadınların veya bağımsız kadın gruplarının, özellikle de feminist ideolojiyi taşıyan kadınların öncelikle kadına hakikaten kendi cinslerini tanımak gibi, kendi cinsiyelle güçlenmek gibi, birbirini eğitmek gibi, birbirine güvenmek gibi -ki kadınlar arasında en çok yaşanan şey birbirlerine güvenmemek, didişmek bu didişmeyi çatışmaya

dönüştürmek lazım- yeni bir şey ortaya çıkarıp yeni bir ilişki tarzı, yeni bir bakış ortaya çıkarılmaları çok ütöpk ve uzak gibi gelebilir. Bunun bazen yapılabildiğini gördüm. Sadece Amargi üzerinden de görmedim, beraber çalışıyorduk güzel şeyler üretiyoruz zaman zaman yani büyük şeyler üretiyoruz diyemem çünkü o zaman kadın kurtuluş hareketi haline geldik. Savaşa hayır kadın platformundan biliyorum SDP ve DEHAP üzerinden biliyorum. Mesela DEHAP'lı kadınların şöyle bir projeleri var, binalarını ayırmak gibi.

Diyelim ki ben bir kimliği düşünceyi benimsedim, dedim ki ben feministim, demokratım, başka bir şeyim. Feminizmin kendi içinde belirlediği kimi ilkeler var. Hiyerarşi karşıtlığı vs. Ve sen bu ilkeleri kabul edersen bu kimliği taşırsın. Ama bu kimliği taşımakla ya da herhangi bir kimliği taşımakla birdenbire bu kimliğin taşıyıcısı haline geldiğini düşünmüyorum. Diyelim ki Amargi'de hiyerarşi yok.

Komisyonları, atölyeleri ona göre düzenledik, toplantılarımızı ona göre ayarladık. Ama uzmanlaşmanın da olmasını ve bunun hiyerarşi yaratmaması gerektiğini düşünüyorum. Kısacası bütün o grubun sistemini hiyerarşisiz kurduk. O fikri kabul etmek yetmiyor. Çünkü annenin, babanın, bütün toplumun yarattığı kimi duyguların, alışkanlıkların var ve bunlardan kurtulmadığın, bu konuda kendi üzerine gitmediğin sürece özgürleşemiyorsun ve sadece bir etiket olarak taşıyorsun.

Nilgün: Uzmanlaşma ve bilme farklı şeyler. Uzmanlaşma ne kadar doğru ki? Söylemek istediğim bir iki şey daha var. Kadın kurtuluş hareketi bireysel katılıma çok daha açık bir yer. Örgütlülük diğeriyle bir araya gelip hayatı değiştirmeye çalışmaktır bence ve bireysel mücadele niye örgütsüzlük sanılıyor? Ve 8 Martlar kadın hareketi ile kadın kurtuluş hareketi arasındaki farkı iyice açığa çıkarıyor. Çünkü 8 Martlarda asıl vurgunun doğrudan kadınlık durumuyla ilgili olması gerekirken hayatta bizi rahatsız eden ne varsa içine dolduruyoruz.

Eşitlikçi bir feminist değilim ama eşitlik mücadelesi gerekli. Örneğin Medeni Yasa ile ilgili mücadele. Bugün on yedi milyon kadın varolan medeni yasanın 10. Maddesi yüzünden daha fazla eziliyorsa karşı durmanın önemli olduğuna inanıyorum. Ama eşitlik için uğraşırken de daima şunun gözetilmesi gerektiğini düşünüyorum; feminist kavramlara etme eylemlere zarar veriyor muyuz? Yani varolan kadınlık durumunu acaba şu yaptığımızla pekiştiriyor muyuz gibi sorular sormalıyız?

Bu sorular mutlaka sorulmalı ben de

Peki kadınlar nasıl kurtulur?

Kadın Kurtuluş Hareketi mi, Kadın Hareketi mi üç sayıdır bunu tartışıyoruz, **feminizme** aşına kadınlar olarak...Dışarı çıkıp, kurtuluş meselesine dışarıdaki kadın nasıl bakıyor, bilelim istedik. Mikrofonu **kadınlara** uzattık. Kimi çalışarak kurturuluz dedi, kimi bu işin yolu eğitimden geçer buyurdu. Ben kurtuldum ya diyenler de vardı, Yehova şahidi olarak meseleyi çözenler de... Sokaktan kurtuluş için radikal bir çözüm de geldi: "Erkeklerin hepsini öldürelim!"...

Şükriye (47)

Evli misiniz?
Evliyim. İki kızım var.
Bakmak zor mu çocuklara?
Yok, zor değil.
Kadınların hayatı erkeklerinden biraz daha zor.

Sizce kadınlar nasıl kurtulur?

Çalışmak lazım tabii...

Peki mesela bulaşık yıkamaktan nasıl kurtuluruz?

Elimizde yıkarız. Ya da bulaşık makinesi alırız (gülüyor)... Başka yolu yok.

Saliha (61)

Evli misiniz?
Evet, ev kadınıyım. İki tane çocuğum var.
Ev işlerini yapmak zor mu?
Hiç zor değil. Çocuklar evlenip gidince iki kişi kaldık.
Peki sizce kadınlar nasıl kurtulur?
Orasını bilemeyeceğim. Ben zaten karışmam böyle şeylere. Ben Yehova Şahidiyim.

Pınar-Merve (16)

Anneleriniz çalışıyor mu?
Pınar: Evet
Merve: Hayır, ev kadını.

Ev işlerini kim yapıyor evde?

P. M: Annem.

Peki sizce anneleriniz nasıl kurtulur?

Pınar: Mesela benim annem ve babam ayrı. Benim annem gibi durumu olan kadınların çocuklarını bırakabilmeleri için ücretsiz kreşler olmalı. Böylece kadınlar daha rahat çalışabilirler. Zor durumdaki kadınlar için sığınma evleri açılabilir.

Peki siz evlenmeyi düşünüyor musunuz?
P, M: Hayır.

İsmi vermedi (22)

Çalışıyor musunuz?
Hayır, öğrenciyim.
Mimar Sinan Üniver-

sitesi'nde konservatuar öğrencisiyim.

Ailenizle mi yaşıyorsunuz?

Evet.

Evde ev işlerini yapmanız gerekiyor mu?

Yok, gerekmiyor.

Peki sizce kadınlar nasıl kurtulur?

Eğitim... Bilmiyorum, bu biraz da karşı tarafa bağlı galiba. Erkeklerin kafa yapısıyla ilgili.

Peki nasıl değişir bu?

Eğitilmiş annelerin yetiştirmesiyle olur.

Biz de annelerimizin yaşadıklarını yaşayacağız, bulaşık filan yıkayacağız... Bunları fazla büyütmemek lazım, belki de hayatın bir getirisi bunlar.

Duygu (12)

Annen çalışıyor mu?

Evet, çalışıyor.

Ev işlerini annen mi yapıyor?

Evet. Onları da annem yapıyor.

Peki sence annen kurtulabilecek mi?

Kurtulur.

Peki sen evlenmeyi düşünüyor musun?

Hayır.

Begüm (20)

Çalışıyor musun, öğrenci misin?
Dershaneye gidiyorum, üniversite sınavına hazırlanıyorum.
Evlenmek istiyor musun?

Yok, istemiyorum.

Peki sence kadınlar nasıl kurtulur?

Erkeklerin hepsini öldürmek lazım.

Özlem (21)

Evli misin?
Hayır, ailemle yaşıyorum.
Ev işlerini yapman gerekiyor mu?
Tabii ki.
Peki sence kadınlar

nasıl kurtulur?

Bilemiyorum, ben kendimi koruyabilirim, ama diğer kadınlar için bir şey söyleyemem.

Christine (44)

Evli misiniz?
Evet.

Peki ev işlerini yapıyor musunuz?

Evet. Hepsini ben yapıyorum.

Peki sizce kadınlar nasıl kurtulur?

Bilmiyorum. Erkeklerin kafa yapısını değiştirmek gerekiyor. Bunun için kadınların beraber çalışması gerekiyor. Böyle şeyler.

feminist örgütlenme

feminist örgütlenmenin çok temel birkaç ilkesi var; bunlardan en önemli olanına geçen sayıda değinmiştik. feminist örgütlenmenin farklı biçimlerini ise, çeşitli feministlerin yazılarından ve deneyimlerinden aktarmalar yaparak tanıtmaya çalışacağız.

ilk olarak juliet mitchell'in kaleminden (*) küçük grubu okuyalım:

"Kadın Kurtuluş Hareketinde temel birim, altı ile iki düzine arasında değişen kadının üye olduğu küçük gruptur. Grup daha büyüdüğünde niteliği de değişmektedir. İlk aşamada, küçük grup, kadınların birbirleriyle sıkı bir dostluk ve dayanışma kurmalarını sağlayan bir araçtır. Son aşamada ise, bu küçük gruplardan birçoğu, kendisini 'devrimci bir kolektif' olarak görmekte, görevlerinin de, kadınların ezilmesi olayının çözümlemesini yaparak, bir mücadele stratejisi geliştirmek olduğunu düşünmeye başlamaktadır. Bu bir uçtan diğere geçiş de aslında, kadınların sorunlarının özel ve kişisel olmadığını, dolayısıyla, özümlemesinin kişisel olamayacağı kavranması sürecini yansıtmakta, başka bir deyişle, kişinin kendi kendisini algılaması (psiko-terapik anlamda...) halinden, grup-bilincine, yani 'sınıf-bilincinin', ezilen gruplar açısından eşdeğeri olan hale geçişi göstermektedir. Küçük grup, kişiselden siyasa geçişi mümkün kılmakta ve aynı zamanda da bu ikisini karşılıklı olarak birbirine bağlantılandırmaktadır. Çünkü gerçekte kadınlar, iki karşıt tutumdan birini benimsemek üzere toplumsallaştırılmışlar: Ya, 'kadın' oldukları için, bitmez tükenmez bir biçimde, kendi kişisel yaşamları hakkında kafa yoruyorlar, ya da kuşkusuz erkeklerin egemenliği altında oldukları için, bir siyasal harekete girdikleri zaman, erkeklerin üslubunu taklit ediyor ve bu kez, kendi kişisel sorunlarını tamamen bir köşeye iterek, 'nesnel' denilen durumları özümlemeye giriyorlar. Oysa nesnel denilen durum, en basitine indirgediğimizde, yalnızca başka bir yerdeki, bir başka kişinin sorunu demektir.

'Kendi özel yaşamlarında baskının aldığı çeşitli biçimlerle başa çıkamayan kadınlar, başka kadınları etkileyen baskı biçimlerinden söz etmeye başlayınca epeyce kuşku uyandırıyorlar. Oysa, ezilmenin aldığı biçim ve yoğunluğu sınıftan sınıfa ırktan ırka değişir; dolayısıyla farklı sınıf ve ırklardan olan kadınlardan önce, kendi durumlarında, karşılaştıkları özel ezilme biçimleriyle uğraşmalı. Eğer, kendi sorunlarımızı çözme-

göçslemiyorsak, başkalarının sorunlarına çözüm getirme savıyla ortaya çıkmaya hiç hakkımız yoktur.' (**)

yine juliet mitchell'in kaleminden, kısaltarak, bilinç yükseltme kavramını aktarıyoruz.

"Pek çok kurtuluş yandaşı, bilinç yükseltmeyi, hareketin yeni bir siyasetin oluşturulmasına yaptığı en önemli katkı olarak görme eğilimindedir. Gerçekten de, Kadın Kurtuluşu'nun ilgilendiği en hayati alan, genellikle kişisel olarak yaşanan siyaset alanıdır. Kadınları harekete geçiren şey, kendi kişisel hayatlarında yaşadıkları, adı tam olarak onulamayan engelleme bunalımlarıdır (früstrasyonlar). Harekete katıldıklarında, kadınlar daha önce bireysel bir ikileme gibi gördükleri şeyin aslında, toplumsal ve giderek siyasal bir sorun olduğunu farketmektedirler. Kadınların gizli, bireysel korkularını, bunların toplumsal sorunlar olduğu yolunda ortak bir bilince dönüştürmek, öfkeyi, kaygıyı ve acı veren şeyi açığa çıkarma, serbest kılma mücadelesini siyasa dönüştürmek...

İşte bu, bilinç yükseltme sürecidir. Bu sürecin işleyiş modelini göstermek üzere sık sık verilen örnek şu: Kadınların oluşturduğu küçük bir grupta, bir gün kadınlardan biri yaşadığı bir kürtaj olayıyla ilgili olarak hissettiklerini anlatmaya karar verir. Başkaları onu izler. Kürtaj olmamış olanlar varsa, onlar da oraya ilişkin korkularını, sosyal ve ahlaki tutumları dile getirirler, vb. Bu yoldan, özel yaşamın derinliklerinde gömülmeye terk edilen bir kişisel olay, kadınların yaşadıkları ezilme koşullarının bir belirtisi olarak ele alınarak incelemekte, giderek, kişisel olan, siyasal olanın çok hayati bir ögesi olmaktadır. (...)

"Gerçekte, 'bilinç yükseltme' kavramı, 'acıyı-öfkeyi dillendirme' denilen bir Çin devrimci uygulamasına, orta-sınıf kadınlarının getirdiği yeni bir yorumdur; hem de psiko-terapi uygulamasının kol gezdiği bir ülkede! Şiddet yoluyla bastırılan ve iğrenç yoksulluk içinde yaşayan bu köylüler yazgılarını dillendirdiklerinde, bu yazgının doğal olduğu yanılsamasının kurtulma yolunda ciddi bir adım atmış oluyorlardı. Ezilme-

nin ilk belirtisi sözlerin baskı altına alınmasıdır; çekilen acı o kadar derin ve öylesine içselleştirilmiştir ki, varlığının farkına bile varılmaz! 'Acıyı-öfkeyi dillendirme', neredeyse bilinçsiz olarak yaşanan ezilmenin bilinç düzeyine yükseltilmesidir; bu kişinin uğradığı haksızlığın bilincine varması, grubun bütününün, uğranılan haksızlıkların bilincine varmasına yol açmaktadır. (...) Nicedir onlara ayrı bir dünya verildiği, kendi alanlarına hapsedikleri için, kadınların ezilişi, bilinçlerinin çok çok derinlerine gömülmüştür. (Bu ikileme konulan ad, 'kadınlar özgür olmayı istemezler'dir.) ve ilk aşılması gereken de bu, belirli bir durumu 'doğal' karşılama ya da yaşanan sefaletin 'kişisel' olduğunu düşünme durumudur. 'Bilinç yükseltme' konuşulmayı konuşmaktır, yani aslında ağlaşmanın tam karşıtıdır."

(sürecek)

(*) Mitchell, Juliet, *Kadınlık Durumu, Kadın Çevresi Yayınları, 1985, İstanbul.*

(**) Allen, Pamela, *"The Small Group Process" San Francisco Kadın Kurtuluşu. Women's Liberation Basement Press, Berkeley. içinde alıntıyı yapan J. M.*

küreselleşen dünyada kürt kadınları

21.yüzyılın Ortadoğu'su hem erkek egemen sistem, hem de kadınlar açısından hayati önem taşımaktadır. Bu coğrafyanın en dinamik parçalarından biri de Kürt kadınlarıdır.

21. yüzyılın Ortadoğu'su hem erkek egemen sistem hem de kadınlar açısından hayati önem taşımaktadır. Bu coğrafyanın en dinamik parçalarından biri de Kürt kadınlarıdır. Bu yazıda Kürt kadınlarının durumuna, küreselleşmenin ortaya çıkardığı sonuçlar bağlamında değinmeyi düşünüyorum.

Ama önce bir kadın olarak bize dayatılan 'küreselleşme'nin ne anlama geldiğine değinmekte yarar var? Evet, küreselleşme nedir? Kadınlar, özellikle de gelişimini tamamlamış ya da 'gelişmekte olan ülkelerin' kadınları küreselleşmeden nasıl etkileniyor ?

Dünyada erkek egemen sistemin sömürsü her zaman vardı. Fakat, bugün kadınların karşı karşıya kaldığı ekonomik, kültürel, ideolojik, siyasal, ekolojik sömürü ve hegemonya çarkı eskisinden çok daha kapsamlı ve sistematik işliyor. 1970'lerde ortaya çıkan ekonomik kriz, uluslararası sermayeyi yeniden yapılandırmaya götürdü. Bu çerçevede çok uluslu şirketler üretim

modellerini değiştirerek daha esnek ve ucuz iş gücüne yöneldiler. Üretim teknolojisinde meydana gelen teknolojik yenilikler üretim süreçlerinin parçalara ayrılmasına olanak sağlamaya başladı. Bu ise üretimin emek yoğun bölümlerinin emeğin bol ve ucuz olduğu ülkelere taşınmasına ya da ülke içinde dışarıya iş verme yoluyla dağınık geçici emekten yararlanması sonucunu doğurdu. Gelişmekte olan kapitalist ülkelerde ise uluslararası sermaye ile daha fazla bütünleşmeyi sağlayacak düzenlemeler yapıldı. Kamu harcamalarının kısılması, devletin kamu alanından elini çekmesi ve küçülmesi, özelleştirmeler, piyasaların etkin işletilmesini önleyen sınırların kaldırılması kuralızsızlaştırma, ülke içi talebin kısılması, dünya pazarında rekabet edebilmek için emek maliyetinin düşürülmesi, örgütlenmenin zayıflatılması bu sürecin sonuçlarıydı.

Bu politikaların kadın yaşamına yansımalarına gelince;

Daha önceki dünya dengelerine göre şekillenmiş ve sosyal devlet ilkelerinin geçerli olduğu gelişmiş kapitalist ülkelerdeki kadınlar, bugüne kadar kazandıkları sosyal güvenceleri, işlerini kaybetmek tehlikesi ile karşı karşıya kaldılar. Rekabet karşısında erkeklere göre dezavantajlı durumlar, regl, çocuk sahibi olmak, hamile kalmak, ayrıca toplumdaki cinsiyetçi işbölümü kadınların var olan işlerini korumalarını zorlaştırıyor.

Önce kadınlar

Üçüncü dünya ülkeleri olarak da tanımlanan ülkelerdeki ise kadınlar, zaten kısıtlı olan sosyal haklarını ve işlerini kaybetme ile karşı karşıya kaldıkları gibi kayıt dışı ekonomi ile ağır koşullarda çalışmak zorunda kalma, ucuz emek gücü haline gelme, artan yoksullaşma, açlık sınırında bir yaşamı kabul etmek zorunda bırakılıyorlar. Normal gelişim süreçlerini tamamlamamış halkların kadınları ise hem kültürel, ekonomik,

siyasal olarak baskı ile karşılaşarak, ABD 'in Afgan kadınlarına layık gördüğü yaşam biçimi gibi cinsel kimliklerinin sömürsüne dayanan tek tipleştirme ile karşı karşıya kalıyorlar.

Evet. küreselleşme ve yeni liberal politikalar kadınların yaşamını hızlı ve olumsuz etkiliyor. Küresel erkek egemen sistem, hegemonyasını derinleştirmek için özellikle kadınlar üzerinde duruyor. 'Önce kadınları vurun' tespiti üzerinden kadınların değiştirme gücünü görerek bunun açığa çıkmaması, kendi sisteminin yaşaması için kadınları yedek gücü haline getirmeye yönelik çaba harcıyor.

Küresel erkek egemen sistemin Kürt illerine dolayısıyla Kürt kadınlarına yansımalarına baktığımızda, kadınların etkilenme oranlarının erkeklere göre daha fazla olduğunu görüyoruz. Ama ilk önce geçmişten bu yana Kürt kadınlarının yaşamlarını etkileyen yapılar bakmakta fayda var. Bölgede geçmişten kalan geleneksel ekonomik-sosyal ve kültürel yapı, cumhuriyetle beraber sömürge ve asimilasyon amaçlı ekonomik-sosyal-siyasal ve kültürel şekillenmenin etkisi altına girdi. Bu süreç sonucunda çağa denk bir gelişim yakalanamadı bunun yerine asimilasyon amaçlı sömürge politikalarının ve feodalizmin çarpık yapılanması egemen oldu. Dönem dönem aşiret yöneten kadınlar ortaya çıkmış olsa bile genel olarak kadınların, üretime, toplumun yönetimine katılmaları ve irade olmaları engellendi.

Hızlı gelişim

Evinde aileden fakat eşinin dışında bir erkek olduğunda çocuğunu sevmeyen, onların yanında yemek yemeyen, yüzünü saklamak zorunda olan, törenin dışına çıkmaya kalktığında ölümlerle karşı karşıya kalan kadınlar... Ya da bu durumdan kurtulmak için gidilen okullarda kendi kendini inkar temelinde elde edilen meslekler. Son yirmi-otuz yılda ise özellikle kuzey Kürdistan'da kadınlar hızlı bir gelişim dinamikleri yaşadı ve yaşamaya devam ediyor. Özgürlük mücadelesi sonucunda kadınlar Kürt halkını ve toprakları ve kendi gelecekleri üzerinde söz sa-

hibi olmak, değiştirmek ve inşa etmek için kurulu olana isyan ederek, dağlara, legal alandaki kurumlara gittiler. Buralarda mücadele ve eylem tarzını geliştirerek, varolma mücadelesi verdiler. Savaş esnasında devletin kolluk güçleri, korucular tarafından şiddete, gözaltı, taciz, tecavüz, faili meçhul cinayetlere maruz kaldılar. Zorunlu göç onları metropollere sürükledi. Hem Kürt ilerinde hem batı metropollerinde egemen kültür ve kimlik olgusuna karşı kendi kültür ve kimliğini korumak, sürdürmek için yoğun bir kültürel çatışmalar yaşadılar. Ayrıca temel üretim tarzı olan tarım ve hayvancılığın da yasaklanması sonucu, yoksullukla, sağlık sorunlarıyla ve yaşamın her alanına yansıyan şiddetle karşı karşıya kaldılar.

Diğer taraftan ise bölge özellikle GAP projesi ile yeniden düzenlenmek isteniyor. Buna uygun siyasal şekillenmelere gidilerek kadınların durumunda da değişiklikler öngörülüyor. Nitekim bu çerçevede kadınlar için okuma yazma, el beceri kursları vs düzenleniyor, özellikle şehir merkezlerinde büyük alışveriş merkezleri, McDonald's , Burger Kingler, güzellik , dans salonları açılıyor. .

Dünya Bankası ve I.M.F politikaları sonucu insanların temel geçim kaynaklarından biri olan tarım ve hayvancılık ortadan kalktı. (Savaş döneminde zarar görmüştü.) Artık yerel üretilen peynirler, hayvansal ürünler yerine Fransız ya da İtalyan peynirleri, hayvansal ürünleri sofraları dolduracak. Hangi ürünü ne kadar üreteceğini coğrafyanın dengelerini bozsa da çok uluslu şirketler ve onların ihtiyaçları belirleyecek. Bu noktada daha önce kısmi de olsa da kendi yaşamını sürdürebilen, aile içi üretimde bir yeri olan kadın, (tarlada çalışan, hayvan otlatan, peynir, süt satan) işsiz kaldı, yoksullaştı ve göç etmek zorunda kaldı.

Göç edip bölgeye ve batıdaki metropollere gelen kadınların yaşamına baktığımızda tekstil fabrikalarında özellikle genç kızlar ucuz iş gücü olarak az para ile sigortasız olumsuz koşullarda çalışmak zorunda olduklarını görüyoruz. Tarlalarda on, on iki saat az bir ücret karşılığında çalışıyorlar.

Vasıfsız eleman olarak görüldükleri için kayıt dışı sektörde mevsimlik işçi olarak çalıştırılıyor, selpak satıyor, bürolarda asgari ücret karşılığında çalıştırılıyor.

Yıllardır süren silahlı mücadelenin sona ermesi ve beraberinde gelen ideolojik, politik, sosyal ve kültürel değişim de kadınların yaşamını derinden etkiledi. Savaş esnasında biriken sorunların dışında nasıl yaşamalı da bir soru olarak ortaya çıktı. Bir taraftan aile meclisleri gibi geleneksel otorite biçimleri kendini dayatırken diğer taraftan eskiye dönmek istemeyen kadınların çözüm arayışları birbiriyle çatışmaya başladı. (Şemse Allak, N.Ç vb.)

Bu olgular Kürt kadınlarının durumunun, yöneten yönetilen, egemenlik ilişkileri, (evde erkekle, üretimde işveren ile devletle) açısından devamını sağlamaya yönelik olduğunu gösteriyor. Eve iş alan (parça başı dikiş temizleyen vs) kadının yaşamında bir değişiklik olmuyor. Evin tüm işlerini yaptıktan sonra bunlara ek olarak eve al-

Semra

27 yaşında savaş nedeni ile göç etmek zorunda kalmış, eşi işsiz , geçici işlerde çalışıyor. Semra da hem evde çocuklarına bakıyor, hem de eve parça başı iş alıyor. Kazakların üzerine boncuk işliyor. tanesi 500 bin lira

Pelda

21 yaşında Diyarbakır'ın Bağlarında oturuyor. bir kardeşi dağda ailenin geçim kaynağı gününbirlik işlerle karşılıyor. Açılan tekstil fabrikasında çalışmış sendikacı olmak için çalışma yürütürken işten çıkarılmış

Hayriye

Mardin den göç edip gelmişler, Çocukların satması için nohutlu pilav ve midye dolduruyor.

dığı işlerle katkı sunuyor. Yaptığı iş hem toplum tarafından hem hane halkı tarafından iş olarak değil Eşe destek olarak görülüyor. Dolayısıyla esnek üretim ile kadının çok ciddi emek sömürülüyor hem de kadın olarak geleneksel konumunun dışına çıkamıyor.

Sosyal ve kültürel ve ideolojik olarak da kadınlar bir bombardıman altındadır. Özellikle kültürel anlamda kendini var etmeye çalışan Kürt kadını medya vs ile ABD, T.C in kültürel hegemonyası ile karşı karşıya kalıyor. Colonizm (cola kültür) dayatılıyor ona Kürt kadının gerçeklerini ve özlemlerini yansıtmayan modeller sunuluyor.

Küresel/erkek egemen sistemin yeni liberal politikalarını militarizmle harmanlanarak uygulamaya koyuluyor. Dolayısıyla tüm kadınlar özellikle de uluslaşma sürecinde kültürünü, kimliğini, siyasal organizasyonunu yeniden inşa etme sürecindeki Kürt kadınları tek tipleştirme ile karşı karşıya kalıyorlar.

Tüm bunlar karşısında elbette kadınlar olarak eksik, ama var olana sarılalım, statükoyu koruyalım, demek elbette mümkün değil. Değişim, özgürlük diye öne konanı kabul etmeyecek eski, var olan statükoyu da kabul etmeyecek ne yapmalıyız?

Tam da bu noktada kadınların kendilerine dayatılan toplumsal rollere "hayır" diyebileceklerinin onun da ötesinde bunun araçlarını uzun süre yaratabilmesi gerekiyor.

müslüman toplumlarda kadın ve cinsellik

Cinsellik Müslüman toplumlarda nasıl kurgulanıyor? Kadınların Müslüman toplumlarda cinselliğinin kurgulanışına ve düzenlenmesine nasıl bir katkıları var ya da olabilir? Bu kitap bu konuda çeşitli Müslüman toplumlardan kadın akademisyenlerin ve aktivistlerin görüş ve çalışmalarını sunuyor.

Türkiye, Filistin, Pakistan, Fas, Nijerya gibi farklı ülkelerden araştırmacıların makalelerinin yer aldığı derleme kendi alanında bir ilk. Kitabı derleyen Pınar İlkcaracan Katolik ve Müslüman köktendinci akımların kadın cinselliğinin kontrolünü amaçlayan politikaları ideolojilerinin merkezine oturttuklarına dikkati çekiyor. Kitapta İslam'ı tek bir öze indirgeme hatasının tehlikesini vurgulayan İmam'ın makalesi bu kontrolün içeriğini böyle bir özcülüğe kapılmadan anlattığı için önemli.

Peki kadın cinselliğinin kontrolü açısından İran'da uygulanan muta, geçici evlilik nasıl yorumlanmalı? Kitap bu konuda yayınlanmış en önemli makaleyi elimizin altına getiriyor. Filistin'de tecavüz mağduru olmak ne demek? Kudüs'te kriminoloji dalında öğretim üyesi olan Filistinli yazar yaşadığı toplumun tecavüz suçunu nasıl yorumladığı hakkındaki yazısında bu soruya cevap veriyor. İsrail işgali altındaki topraklarda tecavüz mağdurlarıyla çalışan

yazar aracılığıyla, kendine tecavüz eden on dokuz yaşındaki komşusunu değil evin kapısını açtığı için kendini suçlayan on yaşındaki kızkardeşimizin sesi kulağımızın dibine geliyor.

Kadın Genital Mütilasyonu: Kadınlara yapılan"

klitoris sünneti" konusunda Sudan'ın ilk kadın cerrahının yazısı aracılığıyla söz konusu olan işlemin tam olarak ne olduğunu ve nelere yol açtığını öğrenmek mümkün. Burada kadınların klitorisinin çizilmesi değil, kazınip çıkartılması söz konusu. Bekâret zarının diktirilmesi konusunda Dilek Cindoğlu'nun ve Fatma Mernissi'nin yazıları iki farklı yorumu bize taşıyor. Pınar İlkcaracan'ın, Türkiye'nin doğusunda erken evlilik, çekeşlilik,

dini nikâh konusunda yapılan bir saha araştırmasını irdelediği, Gülşah Seral ve İpek İlkcaracan'ın ise kadının insan hakkı olarak cinsel haz konusunda kadınlarla yapılan eğitim çalışmalarına dayandırdıkları yazıları, kendi kadın hareketimize veri sunuyor, tartışma imkânı sağlıyor. Cinsel hazzın yaşamsal bir enerji kaynağı olarak görüldüğü güney Sahra'da anaerik bir Müslüman kabile olan Tarki'yi tanıtan yazı bizi İslam'ın kadınlarla erkekleri evlilik öncesi ve sonrası aşkın hazlarını yaşamak üzere yaratılmış doğal eşler olarak gören bir versiyonuyla tanıştırıyor. Şöyle diyor bir Tarkili kadın, "Burada bir erkek karısına vuracak olursa, kabilenin her üyesi tarafından öyle bir aşağılanır ki, sonrasında yaşamı imkânsız hale gelir." Evlenmemiş kadınlar için bekâretin önemini Cezayirli kadınlardan duyunca çok şaşırın Tarki kadınları tecavüz ve çekeşliliği de tanımıyor.

Kitap bizi Müslüman coğrafyada gezdiriyor ve kadın bakış açısıyla bilgilendiriyor. Bunu yaptığı için yaşadığımız bölge hakkında Avrupa veya ABD'den daha az bilgi sahibi olduğumuz gerçeğiyle yüzleşmemizi sağlıyor. Yani İngiltere'yi Tunus'tan daha iyi biliyoruz. Erkek şiddetiyle karşılaşmış Arap kadınların tanıklıklarından daha fazla Amerikalı siyah kadın tanıklığı okumuşuz. Kitapta hiçbir yazar Müslümanlığa kör -batıdan bakmıyor. Böylece Müslümanlığın başka türlü yorumlanırsa kadınların kendi bedenleri üzerinde söz sahibi olmalarına nasıl imkân verebileceğini irdelemeye de olanak yaratıyor.

Yeni kuşak İslamcı kadınlar cinsellik ve aile konusunu hep bir dini yaşama hakkı çerçevesinde ele aldılar. Onlar dejenere olmayan temiz, güvenli ve mutlu bir aile hayatının hayalini kurarken, Dr. Faruk Beşer gibi popüler Nakşibendi yazarlar erkeklerin birden fazla kadınla evlenmesinin, miras

hakkının kadınlardan çok olmasının, otorite boşluğunda eşlerine iki tokat atmalarının makul olduğu konusunda rahat rahat konuştu, yazdı. İslamcı kadınlar dinin kadın cinselliğine olan yaklaşımını ele almak, eleştirmek konusunda haklı olarak zorlanıyorlar. Oysa Hatemi, Dilipak, Beşer, Bulaç, Cündibe-yoğlu, Albayrak öyle mi? Onlar kadınlara hudutlarını göstermek konusunda ne rahat yazıp çiziyorlar. Artık dindar-sağcı bir hükümet işbaşında. Tecavüzcü erkeklerin, saldırdığı kadınla

evlenerek onu kurtaracağını savunanların İslamcı kadınlardan bir küçük sitem bile almamasının arkasında hangi fikirler var? Eli kalem tutan Müslüman kadınların başörtüsü konusundaki kızgınlıklarından başka kızgınlıkları olduğunu biliyoruz. İnşallah bu derleme yeni değerlendirmelere vesile olur.

Bu kitabın bence en önemli bölümü Fatma Mernissi'nin Müslüman ve Batı /Hıristiyan kültürlerini, Gazali'nin eserlerinden ve Freud'un kadın cinselliğini kurgulayış biçiminden çıkararak karşılaştırdığı ilk makale. Mernissi'nin bu

bölümü de içeren Peçenin Ötesi isimli kitabı çok özenli olmasa da 1995 yayınlanmıştı. Bu vesileyle yeniden okudum. Fitne'nin Arapça'da güzel kadın anlamına geldiğini bu kitaptan öğrenmişim. Gazali'nin erkeklerle kadınları mutlu edinceye kadar sevip okşayın şeklindeki öğüdünü de. Yazımı Mernissi'nin aktardığı Müslüman ülke erkeklerinin kadınlara güvensizliğini yansıtan bir şiirle bitirmek isterim:

Kadınlara güvenmeyin yoksa aldanırsınız/Sözlerine inanmayın kandırırsınız/Yüzlemek için balıkların suya ihtiyacı vardır/ Su olmadan yüzebilen tek yaratık kadındır.

Dı civaken mıslıman dejin dejin û zayendîtî

Zayendîtî di civakên mıslıman de. Ji bo honandin û li darxistina zayendîtîye tevkarîyeke çawa ya **jinan** heye an jî çawa dikare bibe? Ev pirtûk di derbarê vê mijarê da boçûn û xebatan ji **jinên** akademîsyên û aktivîstên cur bi cur ên civakên mıslıman pêşkeş dike.

Berhevkerin di qada xwe de serekeye ku gotaren li te de cih girtine lekolîneren ji welatê mîna Tirkîye, Filîstîn, Pakistan, Fas, Nîjeryaye ji hev cudatir in. Berhevkarê pirtûke Pinar İlkaracan bal dikişîne ser cereyanen tunde-war ên Katolîk û Mıslıman polîtîkayen mabesta wan zayendîtîya jina kontrolkirin e, di navenda îdelojîya xwa de didin rûniştandin. Di pirtûke de gotara îmam ku xeteriya çewtîye dikirpîne ku Islame le vedigerîne yek cewherîye (nefs-oz) girîng e ji bo ku naveroka ve kontrole vedibeje û xwe jî tevli cewherperestîyeke bi vî awayî naçe. Lê serçavan, dane (mûta) û zewaca demboriya ji bo ku zayendîtî kontrol bikin a îrane de te xebitandin mirov çawa şirove bike? Pirtûk gotara herî girîng ku di derbarê vê mijarê de hatiye weşandin tîne ber deste me. Li Filîstîne maxdûren tecewizebûn te çi wateye? Nivîskarke Filîstîne ku Kudise şaxe krîmînolojîye de endame hîndekariye ye, civaka di nav de dijî di nivîsa xwe ya di derbarê sûce tecawîze de şiroveyan dike de, bersiva ve pîrse dide. Bi navgîna nivîskarê ku bi maxdûren tecawîze yen axa ku di bin dagirkeriya Îsraîle de ye re xebitiye, cîranê we yî hejdeh salî ye ku tecawîzî we kiriye sûcdar nakê, ew xuşka mey a ku deh salî ye xwe sûcdar dike ku çima derî ji wî re vekirîye, dengê wê etê li ber guhen me.

Mûtulasyona Genîtal a Jinan: Bi navgîna nivîsa ceraha jin a sersks ya Sûdanê di derbarê "sineta nîtîke" kul i jina te kirin, ferbûna ev karê kut e kirin bir ek û pek çi ye û dibe sedeme çi, gengaz e. Li vira zezkirin nîtîka jina na, jekirin derxistina nîtîke diqewime. Di derbarê dirûtina perda qîzîtiye de nivîsa Dîlek Çîndoğlu û Fatma Mernîssî du heb şiroveyen cuda pêşkeşî me dikin. Nivîsên Pinar İlkaracane di derbarê ku ya rohilata Tirkîye de zewaca zû, zewaca pirjintî, markirina mela de xebateke le-

kolîna hatiye kirin li ser hezgirtina zayendî ku mafê jina yen mirovatiye ye, ji tevgera me jinan xwe dane dîyar dike, derfeten nîqaşan dide me. Di Serhaye Başur de kul i wir hezgirtina zeyandî çavkaniya enerjîya jiyane te hesabandin. Nivîsa ku qebîla bi nave Tarkî misıman û piştî zewace mer û jinan mer û jinen xwezayî ku ji bo hezgirtinen evîne bijîn haline afirandine dibînin re dide nasandin. Wiha dibeje jineke Tarkî, "Li vir heke merak li jina zwe bide hemû endamen we qebîle wî kesî bi wî awayî ji çav de dixin ku piştî weji bo wî edî jiyân gengaznabe." Jinen Tarkî dema girîngîya bekarête ku ji bo jinen nezewici ji jinen Cezayîre dibîhîsin pir heyirî dimînin û tecawîz û zewaca pirjiniye nas nakin. Pirtûk me di erdnîgara misıman de digerrîne û bi nerîna çave jina agahdar dike. Ji ber ve yeke di derbarê herema em ledijîn de em ji Ewropa û DYA kemtir agahdar in, me rûbibûr dihele û derfeten ve rastiye ji me re pêktine. Ango em İngilîstanê ji Tûnise baştir dizanin. Ji şahidiyen jinen ereban ku ligel tundiya meran re rû bir û mane behtir me şahidiyen jinen çermreş ên Emerîkayê xwendîye. Di pirtûke de nema nivîskarek bi çaven Rojavaye yî kor ve li misımanîye dinere. Bi vî awayî heke curekî din be sî-norkirin misımanî derfete lehizîrîne diafirîne ku derfeten jin li ser bedena xwe xwedî gotin bin, dide.

Jinen îslamgir en nîşên nû mijara zayendîtî û malbate her tim di dorhela mafê jiyana oli de hildane rojeva xwe. Wana dema xeyale malbateke jixwedûrneketi, paqij, ewle û bextewar li dardixist, nivîskaren mîna Dr. Faruk Beşer en naxşîbendî yen populer di derbarê wan de bi dilrihetî nivîsîn û axivîn ku zewaca meran bi jinekî zedetir zedetir re, mafê

mirate ji bo meran ji jinan zedetir be, dema ku desthilatdarî li ser jine kem be, mer şemaqekduda bavejin wan tiştêk di cihe xwe de ye. Jinen îslamgir di derbare nezîkbûnen olî bona zayenda jinan de dijwariye de ne ku li ser ve mijare bisekinin û rexnayen bikin. Le bele Hatemî, Dîlîpak, Beşer, Bulaç, Cundîbeyoxlû, Albayrak bi vî hawayî ne? Ew di derbare destnîşankirina sî-nore jinan de çiqas rihet reş dikin û dinivisin. Edî hukmeteke oldar-rastgir li ser kar e. En ku fikra, jinen ku meren tecawîzkar erîş dikin wan re bi zewicin ku wan jinan rizgar bikin, diparezin. Ji jinen îslamgir gazinekî biçûk jî nagirin, gelo di bin ve rastiye de kîjan raman hene? Em dizanin jinen misıman yen ku deste wan penûse digirin ji bilî hersbûna serpeçandine bersbûnen wan hene. Hevîya me ewe ku ev berhevkerin bibe pergala nixandinen nû.

Bi min beşa ve pirtûke ya herî girîng gotara yekem a Fatma Mernîssî ye ku çanda misıman û Rojava/Fileha, ji berhemên Gazalî ji şeweya honandina zayendîtîya jinan ya Freûd derxistîye û bi hev miqayese kirîye Mernîssî ev beşa jî di nav kiribûyî bi nave "Ji Peçe Wê De (Peçenin Otesî)" pirtûka xwe bi pir tîfîzî nebe jî 1995 an de weşandibû. Bi ve wesîle ve min carek din xwend. Ez ji ve pirtûke fer bûm ku "Fitne" de erebî de te wateya jina bedew. Şîreta Gazalî ya ku dide meran ku heta jin dilşad bibin ji wan hez bikin û wan mistdin. Ez dixwazim nivîsa xwe bi helbestke Mernîssî cih dave ku meren welaten misıman ji bo jina be ewletîya xwe didin derve ve biqedînim:

Bi jina ewle nebin Hûne bixapin/ bi gotenan wan bawer nebin hûne ben xapandin/ ji bo anekirinê masî hewceye ave ne/ Aferiden di... be av ajne bikin jin in.

tartıları atıyoruz...

harekete geçelim

kendimizi taciz etmekten vazgeçmeliyiz. her gün defalarca kendimize yönelttiğimiz hakaretlere bir son vermek lazım. kıçım iğrenç görünüyor diye düşünmeye başladığımızı fark ettiğimizde kendimizi başka bir konuya yöneltmeliyiz.

iki aydır yemek sorunları konusunda yazıyorum ama "ne yapmak lazım" konusundan fazla söz etmedim. artık sıra "ne yapmalı"ya geldi. önce artık diyet yapmamaya karar vermiş olmak gerekiyor tabii. sizi yemeği kısıtlamak, kalorileri saymak, jimnastik salonlarında hiç sevmediğimiz faaliyetleri yapmaktan vazgeçmeye davet ediyorum. bunu da birkaç aşamadan oluşan bir yöntemle başaracağız. bu ay ilk aşamayı anlatacağım. bu yöntemi uygularsanız muhakkak kilo verirsiniz demiyorum (çok insan kilo veriyor ama aynı kiloda kalan ya da birkaç kilo alan da varmış) ama kendinizi gerçekten iyi hissettiğiniz kiloya ulaşacağınıza inanıyorum.

ilk aşamada öncelikle kendimizi olduğumuz gibi kabul etmeyi öğreniyoruz. genelde "eğer"le başlayan, "eğer on kilo veririm," "eğer 38 beden olursam," "eğer 55 kiloya inersen," diye başlayan cümlelerimiz vardır hepimizin. gelin bu cümlelerin baş kısmına boş verip gözlerimizi bunu tamamlayacak sözlere çevirelim. "o elbiseyi alacağım," "...seyahatine çıkacağım," dediğimiz kısma bakalım. gerçek isteğimiz orada çünkü. kilo verdikten sonraya ertelediğimiz her tür arzu-muza bulunduğumuz halimizle de layıız. her ne kilo, boy ve ölçüde olursak olalım bize en çok yakışacak kıyafeti giymeyi, gitmek istediğimiz yerlere gitmeyi ve yapmak istediğimiz şeyleri yapmayı kesinlikle hak ediyoruz.

şimdiye kadar bize ince olmanın güzel, yemek yemenin iğrenç olduğu öğretildi. bize dayatılan fikirleri kabul etmek zorunda değiliz. "neden?" diye sormalıyız, "ne zamandan beri?" "kim demiş?" rubens'in resimlerindeki modeller bugünün güzellik imgesine uyuyor mu? ve kim güzel olmadıklarını iddia edebilir.

kendimizi taciz etmekten vazgeçmeliyiz. her gün defalarca kendimize yönelttiğimiz hakaretlere bir son vermek lazım. kıçım iğrenç

görünüyor diye düşünmeye başladığımızı fark ettiğimizde kendimizi başka bir konuya yöneltmeliyiz.

sırada evde yapmamız gereken birkaç düzenleme ve uygulama var.

kendimize bir boy aynası almak

bu da nereden çıktı demeyin. artık aynada sadece yüzümüzü değil tüm bedenimizi seyredeceğiz. bu noktada çoğumuz itiraz ederiz. "görüntümden nefret ederken onu bir de aynada mı seyredeceğim?" "vitrin camlarında bile kendimi görsem başımı çeviriyorum," gibi.

neredeyse her gün yüzümüze bakıyoruz ve bu bizi o kadar rahatsız etmiyor. neden mi? kısmen onu görmeye alıştığımız için. işte boy aynasıyla yapmaya çalıştığımız biraz da bu.

kendimize bakmak ve onu olduğu gibi sevmeyi ve beğenmeyi öğrenmek. aynanın karşısına çıplak olarak geçip kendimizi seyrediyoruz. burada yapmam gereken önemli bir uyarı var: aynaya baktığımızda olumsuz bir düşünce aklımıza geliyorsa hemen aynanın önünden uzaklaşıyoruz. çünkü amacımız kendimize karşı şefkatli bir bakış geliştirmek, eleştirel bakışımızı

pekiştirmek değil. sevdiğimiz ve morali bozuk birine kendisiyle ilgili güzel bir şeyler söylemek istediğimizde kullanacağımız tanımları kullanmak doğru olabilir. çok güzel göğüslerin var, karnın ne güzel yumuşak ve yusyuvarlak gibi. ayrıca kendimizi eleştirel olmayan bir bakışla değerlendirmemiz de bir başka dikkat edilecek nokta. kocaman bir göbeğim var yerine yuvarlak bir göbeğim, sıkı kalçalarım var gibi sözler kullanmalıyız. özellikle küçüklüklerinde tacize uğramış olanlar için bu aşama hiç kolay

olmayabilir. ama hiç acelemiz yok, işe giyinik olarak başlayabiliriz. yavaş yavaş kendimizi çıplak görüntümüze alıştıralabiliriz.

tartıyı atmak

evet evimizdeki tartıları atıyoruz. tartı kendimizi yargılamakta kullandığımız en acımasız araçlardan biri. en neşeli başladığımız günü iki kilo aldığımızı göstererek zehir etmez mi? ayrıca tartı olmadan da bedenimizle ilgili değişiklikleri fark etmemiz olası. aynaya baktığımızda, kıyafetlerimizi giydiğimizde kendimizdeki değişiklikleri anlayabiliriz.

ilk aşamanın son bölümü ise dolap temizliği

elbise dolaplarımızdan söz ediyorum. genellikle bunlar üç ölçüde kadına göre kıyafetlerle doludur. daha zayıfken, şu andaki halimizde ve daha şişmanken giyebileceğimiz kıyafetler. üzerimize olmayan daracık kıyafetleri atmamız çünkü bir gün onları giymeye kararlıyızdır. en güzel giysilerimiz onlardır zaten. en seksi olanlar da. şu anki halimize göre de mecburen kıyafetlerimiz bulunur. gelelim diğerlerine; onlar genellikle torba kıyafetler arını verebileceğimiz, sözde bedenimizi gözlerden gizlemek için aldığımız giysilerdir. burada yapmamız gereken ilk ve son grubu acilen atmak. sadece evdeki gerçek kadına göre olan ve güzel bulduğumuz kıyafetlerimizi saklamalıyız. daha sonra da alışverişe. tam şimdiki halinize uygun ve en beğendiğiniz kıyafetleri almalıyız. "bu halimde bana ne yakışır" diye düşünmeyin lütfen. her halimizde en güzel olmanın bir yolu vardır. çok para tutacak kıyafetler almak zorunda değiliz, pazarları, ucuzcu mağazaları karıştırmak mümkün. sevdiğimiz birisine kısıtlı bütçeyle bir kıyafet hediye almaya çıkmış olduğumuzu düşünmek iyi bir fikir olabilir.

yukarıdakilerin hepsini hemen uygulamaya başlayabilirsiniz. sadece bir ya da ikisini de uygulayabilirsiniz. bunlardan her hangi birini bile uygulamak şu an için size uygun olmayabilir. belki ileride buna ikna olacaksınız. hiç biri için kendimizi zorlamamıza gerek yok. bu süreci yaşarken en önemlisi kendimize şefkatli davranmak, eleştirel olmamak ve kendimizi sevmek. "lütfen kendimize başkalarının bize nasıl davranmasını istiyorsak öyle davranalım"

"ayıp" hastalıklar

Arada bir düşünmeden edemiyorum, acaba birkaç yüzyıl önce uzman erkekler! tarafından "cadı" damgası vurulup yakılan **kadınlar**, halk hekimleri bu hali görse ne derdi?

Eczacılık yaşamım boyunca beni en çok zorlayan şeylerden biri, bir kadının en korktuğu şeyi doğrulamak, yani hamile olduğunu söylemek olmuştur. Bir arkadaşımın yaşadım bunu bu kez. Adeti gecikmişti, ama bunun yanı sıra başka şikâyetleri de vardı sarı köpüklü bir akıntısı, idrara çıkarken acı duygusu ve karnının içinde yanma hissi olduğunu söylüyordu. Gebelik testi maalesef pozitif sonuç verdi, yani hamileydi. Ben ona hastalığının önemli olabileceğini, şikâyetlerinin cinsel yolla bulaşan hastalıklardan birini, mantar enfeksiyonu

ya da klamidyayı düşündürdüğünü, mutlaka bir kadın doğum doktoruna görünmesi gerektiğini anlatmaya çalışırken, o habire "cinsel yolla bulaşan en tehlikeli hastalık hamilelik" diye tekrarlayıp duruyordu. Ertesi günü doktor dönüşü bana uğradı, doktor rahim ağzından örnek almış, klamidya olduğunu söylemiş. Ayrıca arkadaşımın şanslı olduğunu, çünkü klamidya bulaşan kişilerin neredeyse yüzde 50'sinin bunun farkına bile varmadığını, bu nedenle de hastalık çok ilerleyene ve çok farklı tahribatlar yaratana kadar önlem alamadıklarını anlatmış. Şimdi arkadaşım ve eşi, birlikte tedavi görüyorlar. CYBH(cinsel yolla bulaşan hastalıklar)'dan olan klamidya, kadınlarda da, erkeklerde de çok rastlanan bir hastalık. Cinsel ilişkiyle bulaşıyor. Hastalığa neden olan "klamidyaya" adlı bir mikroorganizma. Bu yaratıcık, bizden habersiz, içimizde üreyerek çoğalıyor ve uzun süre hiçbir rahatsızlık hissetmiyoruz. Çoğu zaman yıllarca pasif kalıyor. Yaratıcık dediğime bakmayın azımsanacak bir mikrop değil. Gelip fallop borumuzda iltihap yaratıyor, kimi durumlarda kısırlığa bile neden olabiliyor. Fallop tüplerinin aşırı tahrip olması, ölü doğum ve dış gebelik tehlikesini artırıyor. Klamidyaya karşı en etkin korunma yolu prezervatif kullanımı. Ama bulaştı diyelim, o zaman doktor kontrolünde antibiyotik tedavisi olmak gerekiyor. Tabii cinsel partnerinizle birlikte olmalı bu. Ayrıca tedavi süresince sıkı bir cinsel perhez de gerekiyor.

Klamidyaya benzeyen bir diğer CYBH da, trikomonyazis. Çok yaygındır. Genellikle cinsel

ayrıca banyo, tuvalet gibi ortak kullanılan yerlerden ve kirlı havlulardan da bulaşabilir. Belirtileri kimi zaman hiç görülmez, kimi zaman da özellikle kadınlarda, kötü kokulu, içinde hava kabarcıkları olan köpüklü, sarı yeşil bir akıntı, cinsel organda şişkinlik ve acı olabilir. Eğer benzeri şikâyetler taşıyorsak en doğrusu doktora gidip vagen akıntısından örnek alınarak mikroskopik inceleme ve kültür yapılması gerekir. Cinsel eşler birlikte tedavi olmalıdır.

Ama bir CYBH var ki, buna sahip olup olma-

ya yukarıdaki nedenlerden biri ya da birkaçı, veya eşimizdeki bir mantar enfeksiyonunun bulaşması sonucu bu denge bozulur, böylece mantarlar hâkimiyeti ele geçirirler. Tedavisi kolaydır. Tedavi edilmezse, daha tehlikeli hastalıklara zemin hazırlar. Eşler arasında sürekli sirkülasyon sonucu habire tekrarlar, sonuçta kısırlığa kadar varan riskler yaratır. Vaginal mantara çok benzeyen bir hastalık daha var. Bakteriyel vaginöz. Vaginada normalde laktobasiller vardır ve bunlar asidik bir ortam sağlarlar, bu asidik ortam,

birçok hastalık yapıcı bakterinin üremesini engeller. Ama herhangi bir başka hastalığımız iyi edelim diye aldığımız antibiyotik, maalesef çok seçici davranıp yalnızca hastalık yaratan mikrobu öldürmekle kalmıyor, vücudumuzun bu çok yararlı mikroorganizmalarını da ya yok ediyor, ya da hareketsiz bırakıyor. Laktobasillerin asit reaksiyonu azalınca da, hastalık yapıcı anaerob(havasız ortamda yaşayan) bakteriler ve mantarlar azıtıyor. Özellikle "gardnarella vaginalis" denen bakteri, bakteriyel vaginöz hastalığını yaratıyor ve uygun ortam bulunca hemen üremeye ve iltihap

yaşamı anlamak imkânsız. Kaşıntılar, kaşındıkça çoğalan acı, cinsel ilişkideki yanma, idrara çıkarken yanma, kalın ve kütleler halinde gelen peynirimsi beyaz, ya da gri akıntı. Başına gelenler anlayacaktır. Oturduğu yerde sanki çok sıkışmış gibi kıpır kıpır kıpırdanan, sallanan bir kadın görürseniz bilin ki o bir kandida vaginiti hastasıdır. Yani vaginal mantar. Hani geçen sayıda yüzde 90 kadın CYBH'la yaşantısının bir döneminde karşılaşacaktır demiştim ya, işte çoğumuz bununla karşılaşırız. Çünkü yalnız cinsel yolla değil, çok farklı nedenlerle de candida albicans bize bulaşabilir.

Biz kadınların sağlıklı isek vaginamızda normalde bir akıntı vardır. Menopoza girene kadar bu akıntı, (sümüksü ince bir sıvıdır) genital bölgenin nemli kalmasını sağlar. Aslında hepimizde mantar var. Ama bunlar, vaginamızın normal florasının bir parçası olarak diğerleriyle, yani hormonlarla, glikojenle ve doğal salgılarımızla birlikte belli bir dengeyle varolur. Kimi zaman

yapmaya başlıyor. Cinsel ilişki sırasında eşimize de bulaştırırız. Ancak erkekte belirti görülmez ama tedavisi kolaydır. Vagina florasının dengesini sağlamak için anaerob bakterileri yok edecek ilaçlarla tedavi edilir. Yeri gelmişken, günümüzün çağdaş tıbbi sayesinde, bir sürü yeni hastalığımız olabiliyor. Yeni yeni icat edilen her biri bir öncekinden daha güçlü antibiyotikler nedeniyle, her ilaca dayanıklı bakterilerimiz, mikroplarımız var. Bir yerimizi iyi edelim diye bel bağladığımız, en son teknolojiyle üretilen sentetik ilaçlar, mutlaka birkaç başka organımızda da tahribat yaratıyorlar. Arada bir düşünmeden edemiyorum, acaba birkaç yüzyıl önce uzman erkekler! tarafından "cadı" damgası vurulup yakılan kadınlar, halk hekimleri bu hali görse ne derdi? "Oh, çok iyi oluyor, siz doğadan. O mucizevi doğal eczaneden bu kadar uzaklaşsanız olacağı buydu"mu derlerdi? Yoksa kolları sıvayıp, biraz akasya biraz ardiç, biraz sarımsak.... hastalıklarımızı iyi mi etmeye çalışırdı?

Margaretha von Trotta:

Alman sinemasından bir büyük usta

Trotta "kadın filmi" tanımına karşı çıkıyor. Çünkü bu tanımın, kadınların yaptığı sinemayı, genel sinema tarihi içinde bir tür gettoya kapatmak gibi bir tür acımasızlık içerdiğini söylüyor.⁽¹⁾

Sinema-Tarih Buluşması'nda Medeniyeti Buluşturan Kadın Yönetmenler Bölümü'nde Margarethe von Trotta vardı.

Trotta, yeni alman sineması hareketiyle birlikte film çalışmalarına başlayan, bu akımın Almanya'nın savaş sonrası toplumsal tarihi ile hesaplaşma vasfını tümüyle içeren, bu dönemi, kadın bireylerinin gözünden irdeleyerek çok güçlü kadın karakterler yaratan feminist bir yönetmen...

Ayrıca, erkek egemenliğindeki film endüstrisine girerek, insanlığın derin bir eksikliğini, "kadın bakış açısını" taşıyan öncü kadın yönetmenlerden biri. Film kariyeri boyunca kadın kahramanların merkezde olduğu öyküler anlattı..

Trotta'nın, Alman tarihi ile kadınların deneyimlerini odak alarak hesaplaşmak gibi çok önemli bir katkısı var. Tüm bu tarihsel hesaplaşma süreci içinde kadınlar nasıl var oldu, nasıl mücadele etti, neler hissetti? Bütün bunların yanında kadınlar arası ilişkiler, dayanışma, ortak

kader ve deneyimin paylaşılması, hatta kadınlar arası derin ruhsal bağlılık Trotta sinemasının odağındaydı.

Trotta kadınların ruhsal tarihini anlatan bir sinemacı aynı zamanda. Trotta'nın, Sinema Tarih Buluşması'nda yer alan iki filmi "Kızkardeşler ya da Mutluluğun Dengesi" (1979) ve "Ağır Zaman" (1981) da iki kızkardeş öyküsü anlatılıyor. İlk filmde, iki kızkardeşin birbirleriyle olan karmaşık ruhsal bağları titizlikle ele alınırken "Ağır Zaman" da, toplumsal muhalefetin ve öğrenci hareketlerinin yoğunlaştığı 68'li yıllarda, biri cezaevine giren, diğeri gazeteci olan iki kızkardeşin öyküsü anlatılıyor. Filmde hem kızkardeşlerin ortak geçmişi, ruhsal bağlılıkları anlatılırken, arka planda Almanya'nın savaş sonrası tarihi, 68 olayları gibi çok önemli bir dönem, özel hayat hikâyeleriyle kesişerek irdeleniyor. Dışarıdaki kızkardeş, içeridekinin hayatla olan tek bağlantısı olurken, aynı zamanda hapisteki kızkardeşinin oğlunun bakımını da üstleniyor.

Trotta bu filmiyle uluslararası bir başarı da elde ediyor. 1983'de Venedik Film Festivali'nde Altın Ayı ödülünü kazanarak son derece önemli bir sinema yaptığını tüm dünyaya onaylatıyor. Bu ödül aynı zamanda erkeklerin egemenliğindeki sinema sektöründe Leni Riefensahl (1938)'tan sonra bir kadının aldığı ilk ödül olarak da tarihe geçiyor.

Trotta filmografisinde yer alan onun üstünde filmde 1986 yılında gerçekleştirdiği "Rosa Luxemburg," Avrupa sosyalist hareketinin unutulmaz lideri ve teorisyenlerinden biri olan Luxemburg'un yaşam öyküsünü anlatıyor. Rosa Luxemburg'un konuşmaları ve mektuplarına dayanılarak oluşturulan bu film, onun bir devrimci olarak ve bir kadın olarak kişisel deneyimleriyle oluşan çok özgün ve etkileyici hikâyesini anlatıyor.

Bu film Trotta'nın filmografisini, onun temalarını karakterize eden bir başka önemli örneklerdir.

Trotta'nın son filmi "Güller Sokağı"

Sinema Tarih Buluşması'nın kapanış filmi de ne mutlu ki Trotta'nın 2003 yılında gerçekleştirdiği, yakında Türkiye'de de vizyona girecek olan, "Rosenstrasse" (Güller Sokağı)'ydı.

Film, bizi Nazi Almanya'sına götürüyor ve Alman tarihinde küçük bir pırıltı gibi duran bir kadın dayanışması ve direnişi öyküsü anlatıyor.

Amerika'da yaşayan Yahudi bir ailenin kızı olan, gazeteci Hannah, babasının ölümüyle Yahudi kimliğine şiddetli bir dönüş yapan annesi Ruth'un geçmişini araştırmaya karar verir.

1943'te annesi toplama kampına götürüldüğünde, henüz on yaşlarındaki Ruth, bir Alman kadının himayesinde hayatta kalmış, daha sonra Amerika'daki teyzesinin yanına gelmiştir. Bu karanlık ve gizemli geçmişini araştırmak için yola çıkan Hannah, Berlin'e gelir ve savaş yıllarında annesini koruyan Lena isimdeki kadını bulur.

Hannah ve şimdi oldukça yaşlı bir kadın olan Lena, 1943'lü yıllara, Lena ve Ruth'un birlikte yaşadıkları Nazilerin Berlin'ine geri dönerler. Bu dönüş hem ülke tarihine, hem de

Ruth'un, Lena'nın, o korkunç günleri yaşayan diğer kadınların anılarına bir geri dönüştür

Yahudi eşleri Güller Sokağı'nda bir binada hapsedilen, Lena'nın da içlerinde bulunduğu Alman kadınlar, binanın önünde, günler geceler boyu süren protestolu bir direnişe başlarlar. Bu yıllar Almanya'nın bombalanmaya başladığı, Stalingrad'da yenilgiye uğradığı, Nazi kıyımının yavaş yavaş sonuna gelindiği bir dönem..

Gene de böylesine karanlık ve korku dolu bir ortamda eşlerini terk etmeyen, bunca tehdide ve aşağılanmaya yığıtçe direnen kadınlardan biri de Lena'dır. Ruth'un annesi de son tutuklanan, Almanlarla evli Yahudilerin arasındadır. Ancak Ruth'un babası, annesini terk edeli çok olmuştur. Bu nedenle Ruth'un annesi kurtarılamayacak, toplama kampına gönderilecektir.

Bu noktada Lena, geçmişe dönüp o günleri Hannah'a anlatırken şu tespiti yapacaktır. Bu zor günlerde Alman erkekler Yahudi eşlerini çok kolay terk etmişlerdir ama kadınlar kocalarını filmde de gördüğümüz gibi 'terk etmemişlerdir'.

Lena, şans eseri dışarıda kalan Küçük Ruth'u cesaretle himayesine almıştır. Ona ikinci bir anne olmuştur. Ancak savaş bittikten sonra Lena, Ruth'u Newyork'ta yaşayan teyzesine göndermiştir. Lena, buna kendini zorunlu hissetmiş, Ruth için kendi ailesinin yanında büyümesinin daha doğru olduğunu düşünmüştür. Oysa Ruth bu ayrılığı çok derin bir travma olarak yaşamış, annesini bir kere daha kaybetmiş, bunun yanında dili ve ülkesiyle birlikte her şeyini kaybetmiştir.

Hannah, bütün bu geçmişte kalan yaraları, anıları, derin bağlılıkları su yüzüne çıkarmış, bir anlamda herkes için, Lena için Ruth için ve kendine anlamlı bir geçmiş oluşturmak için sağaltıcı bir rol oynamıştır.

Ruth'un annesinden kalan yüzük, yıllar sonra Lena'dan Hannah'a geçmiş, kadınlar arası ruhsal bağın sürekliliği de sağlanmıştır.

Hannah, adeta kayıp acı hal-kaları bir araya getirmiş, hem tarihin görünmeyen, anlatılmayan bir cephesini görünür kılmış, hem da kadınlar adına, dayanışma ve deneyim kazanmak adına bir aşama kaydetmiştir. Annesinin sürekli kayıplara dayanan trajik çocukluğunu, acılarını, onun niçin ısrarla Almanca konuştuğunu (ona annesinden kalan tek şey), perdele niçin sınıksız kapayıp keder içinde oturduğunu kavramıştır. Onun yaşam deneyiminden tarihsel gerçekliği kavramaya yönelmiştir. Lena Fisher'in derin, fedakârlık, cesaret, dayanışma dolu hikâyesini, öğrenmiştir. Hannah, kadınların deneyiminden beslenerek, tarihsel bilgi ve deneyimin bilincine varmış, olgunlaşmıştır.

Margaretha von Trotta "Güller Sokağı"nda bir kez daha politik arka planları olan kadın dayanışması öyküsü anlatıyor. Tarihsel perspektif içinde, tarihi yapan kadınların gizli kalmış, bastırılmış öykülerinden birini daha gün ışığına çıkarıyor. Ülkesinin tarihini kadın kahramanlar

yoluyla irdeliyor.

Trotta "kadın filmi" tanımına şiddetle karşı çıkıyor. Çünkü bu tanımın, kadınların yaptığı sinemayı, genel sinema tarihi içinde bir tür gettoya kapatmak gibi bir tür acımasızlık içerdiğini söylüyor.(*)

Geçekten de Trotta, tarihi, toplumu ve bunların yapıcısı olan kadınların iç dünyalarını anlatarak üst bir sanatsal yaratıcılık gösteriyor...Erkeklerin hikâyesi bizi ilgilendirdiği kadar kadınların hikâyesi de herkesi ilgilendiriyor... Doğrusu bu sinema sanatının yönünü değiştiren önemli bir gelişme...Trotta'nın sineması tarih, toplum ve kadın deneyimlerini içeren bir sinema ve sinema sanatı için, diğer bütün erkek yönetmenlerin yaptığı katkı kadar ciddi ve önemli.

(* Ben Andac –www.sensesofcinema.com.Great Directors.

tribünlerde bir kız

Futbolcuların ve amigoların çok çekici ve yakışıklı olmadığını düşünürsek, sizce ben her haftasonu neden ordayım?

Yirmi iki tane adamın bir top peşine koştuğu, dakikalarca o topun kale ağlarına girmesini bekleyen, küfürler eden, kavgalar eden kimi zaman çekirdek, kimi zaman sinirlerinden atıklarını yiyen adamların yanında üniversiteli bir grup çatısı altında maçlara gitmeye başladım.

Kitleler halinde hareket ediliyor, aynı anda ayağa kalkılıyor, aynı küfürler ediliyordu. Kadınları farkedince susanlar, birbirlerini dürttenler de, daha şehvetle küfür etmeye devam edenler de oluyordu.

Karşı tarafın aileleri hep fuhuş yapıyordu, federasyon sahtekârdı, hakem de çoğu zaman homoseksüeldi gittiğim maçlarda, e tabi ben de bilinçsiz.

Bir aydır kendime ait bir tribün grubum var, kız arkadaşlarım da var grupta, abiler de, küçükler de ve artık maçlara gitmek benim en sevdiğim hobim, neden mi?

Bir kere maç sabahı saat kararlaştırılıp, kızların şoför olduğu arabalarla, maçtan önceki alkol

durağında buluşulur. Herkesin elinde bir bira mutlak vardır. Gide gele birbirlerini tanıyan insanların en büyük zevki, o aşık oldukları takımlarından sözedip, ona besteler yapıp tek bir ağızdan esprilerle, söz dalaşmalarıyla şarkılar, marşlar söylemektir. Bir başka ayrıntı da alkol durağımızın adının 'Nazlı' olması ve iki tane "delikanlı" teyze tarafından işletilmesidir.

Herkes eşine, dostuna, sevgilisine 'Nazlı'dayım deyince anlaşılır ki ya maça gidecek ya da maçtan dönmüş soluklanıyor dert ortaklarıyla. Nazlı Teyze, sesi kısılanlara, aklıktan ölenlere, siniri bozulanlara herkese koşuşturur. Yüksek ses ve küfürden asla rahatsız olmaz. Artık orası cinsiyetsiz bir mekân olmuştur, herkes Fenerlidir. Eveet, biralılar bittikten sonra çıkılır arka arkaya stat yoluna, gişelerde kadınlara öncelik verilir ve en komiği de kadın polislerle komik geyikler yapılmasıdır. "Amann aman o makyaj çantam," "Abla fazla sallama orkid var içinde," gibi. . . Ben numaralı tribüne gidiyorum, hiç oturmadan, maç bir dakika bile seyretmeden deli

gibi zıplayarak, halaylar çekerek, kimi zaman küfrederek geçiriyorum doksan dakikamı. Hatta artık o saygıdeğer, futboldan iyi anlayan, kalın sesli beylere, "Hadi tempolu birşeyler girsene, ee bu kadar mı ses çıkıyor!!!" gibi laflar atarak takımı doksan dakika susmadan desteklemeye teşvik ediyorum.

Bunların yanında, maçın özetini, tribün görüntülerini, hakem kararlarını da efsane abilerim ve kız arkadaşlarımla biram eşliğinde konuşuyorum.

Ayrıca futbolcuların ve amigoların çok çekici ve yakışıklı olmadığını düşünürsek, sizce ben her haftasonu neden ordayım?

Direksiyonda bir kadın

"Ben bu işi yapacağım" dedim. Bir oğlum var, yirmi altı yaşında. "Anne sen çılgınsın," diyor. İlk tepkisi çok şiddetli oldu ama, sonradan alıştı taksici olmam fikrine...

Yağmurlu bir gün kendinizi güçlükle attığınız taksiyi bir kadının kullandığını görürseniz şaşırır mısınız? "Bu işe nasıl başladınız?" demeden önce bir süre düştük; evet, bu son derece doğal ama, bir yandan da ilginçti.

Günlük yaşamımız içinde çoğu alan, zaman ve mekân erkeklere aittir. İçeri girerken farkında olmadan bir tedirginlik ve minik bir 'hazırlık' yaşanır çoğu zaman. Kışın, uzak bir semtte, biraz soluklanıp sıcak bir çay içmek için bir kahveye girseniz şöyle bir bakarlar size. Bu sadece kahveler ve sanayi siteleri ile de sınırlı değil hepimizin çok iyi bildiği gibi. Takside ön koltuğa 'kurulan' kadın pek de iyi yapmamıştır. Gece dolaşmanız zaten hiç normal değildir; kaldırım da abartısız yirmi santim yakınızdaki geçen bir adam, insani biçimde boş bulunup irkilmenize bozulup, "eh, o zaman gecenin ikisinde ne dolaşıyorsunuz sokakta," diye posta koyabilir.

Taksi durakları da 'erkeklere ait' adreslerden biri. Kapıyı açtığınız anda başka bir gezegenden olduğunuzu hissedersiniz. Bir sessizlik olur. Biz de, bu karışık duygularla Gayrettepe Taksii'yi ziyaret ettik ve Nebahat Koçtemiz'le bu işe nasıl başladığını, neler yaşadığını, meslektaşlarıyla iletişimini konuştuk.

Bize kendinizi biraz tanıtır mısınız?

Çankırı doğumluyum. Elli yıldır İstanbul'da yaşıyorum. Ev hanımıyım ama, daha önce direksiyon öğretmenliği, mağaza yöneticiliği gibi işlerde çalıştım. Gazetede 'tecrübeli bayan şoförler aranıyor' ilanını görünce başvurduğum.

Kaç yıllık ehliyetiniz var?

1972'den beri ehliyetim var, fiilen trafikteyim. Kendi aracım hep oldu. Uzun yıllar direksiyon öğretmenliği yaptım, bu ilanı görünce de değerlendirmek istedim, gidip müracaat ettim. "Sertifikanız var mı?" diye sordular. Dedim "Sertifika ne için gerekli?", "Taksi şoförü olacaksınız" dediler. Tabii büyük bir sürpriz oldu bana.

Ne zaman oldu bunlar?

12 ay önce. Taksimedyada adlı bir projenin başlangıcı idi bu. Kırk beş araçlık bu iş için ilk etapta gündüz çalışacak on beş bayan şoför olması planlanmış. Sonra bir takım aksaklıklar oldu. İstenen belgelerin gecikmesinden dolayı ara verildi. Sonuç olarak elli günden beri fiilen trafikteyim, birdenbire kendimi taksi şoförü olarak

buldum. Aslında bu daha önce de arzu ettiğim bir şeydi açıkçası. Merak ediyordum; "Nasıl bir şeydir, yapılabilir mi bir bayan tarafından" diye. Bugün görüyorum ki, gerçekten çok renkli ve hareketli bir iş. Oldukça mutluyum. Güzel bir meslek. Sürmeli Oteli karşısındaki Gayrettepe Taksii'de çalışıyorum ama Taksimedyada için Akmerkez'de de en iyi şekilde hizmet vermeye çalışıyoruz.

Bu durakla bağlantınız nasıl oldu?

Aracımın sahibi, yıllardır bu durakta hizmet veriyor. Aslında Taksimedyada'daki diğer arkadaşlarımda durağı yok, taksi duraklarının da uzun vadede kaldırılması söz konusu biliyorsunuz. Onlar da merkezi yerlerde duruyorlar. Üç kadını şunu anda. Aslında duraklara bağlı taksilerin olması herkesin tercih ettiği bir şey güvenlik açısından.

Direksiyon derslerini nerede veriyordunuz?

Serbest olarak verdim, aslında ders vermek için sertifika sahibi olmak gerekiyor. Lise diplomamı alamadığımdan dolayı serbest olarak sadece ehliyeti olan sürücülere trafikte pratik yaptırıyordum. Elli gün öncesine kadar devam ediyordum derslerim, şimdi fırsat buldukça pazar günleri yapıyorum.

Durakta kaç saat çalışıyorsunuz?

6'ya 10 kala evden çıkıyorum, üçte bırakıyorum. Demek ki dokuz saat fiilen.

Aileniz nasıl karşıladı bunu peki?

Önce çok olumsuz tepki gösterdiler. Biliyorsunuz basında sık sık çıkıyor; gasp olayları, taksici cinayetleri. Bu da haliyle çok olumsuz etkiliyor insanları. Çünkü çok korunmasızsınız taksideden. İki eliniz var, onlar da direksiyonda. O yüzden karşı çıktılar ama, ben kararlıydım bu iş konusunda. Böyle olaylar sokakta da başımıza gelebilir. Tanrının yazısına kimse karışamaz. "Ben bu işi yapacağım" dedim. Bir oğlum var, yirmi altı yaşında. "Anne sen çılgınsın" diyor. İlk tepkisi çok şiddetli oldu ama, sonradan alıştı taksici olmam fikrine.

Bu elli gün zarfında başınıza ilginç bir şey geldi mi? Bir aksilik vs?

Bir aksilikle karşılaşmadım diyebilirim. Üçüncü ya da dördüncü günümde. Şişli Camii'nden Osmanbey'e doğru gidiyorum. İki tane genç yolcum vardı. Hanımın bir tanesi kaldırımdan seslendi: "Taksici Hanım, taksici Hanım! Merhaba, bravo, helal olsun size." Bu bir destekte, teşvikte, motivasyondur. Bunun gibi bir çok örnek verebilirim. Yüzde 99 hep olumlu. Buldukları yer kendilerine yakınsa mutlaka telefonumu alırlar. Benimle seyahat etmek istiyorlar. Sürekli yolcularım arasında Boğaziçi Üniversitesi'nden kızlarım var, bir Japon hanım var. Selmi Andak Bey var. Bir gün onu almaya gittim; merdivenlerden inerken yardımcı olayım diye bekliyordum. "Hayır, kesinlikle, lütfen oturun. İşte Atatürk Cumhuriyeti, işte biz bunlara hasretiz" dedi. (Gülüyor)

Çalışmaya başladığınız ilk günlerde durakta oturmaktan çekindiniz mi? Yok, çekinmedim. (Arkadaşları ekliyor) Nebahat Hanım "yok" diyor ama, ilk zamanlar arabada oturuyordum. Pek durağa girmiyordum. (Gülüşmeler...)

Çalışmaya başladığınız ilk günlerde durakta oturmaktan çekindiniz mi?

Yok, çekinmedim. (Arkadaşları ekliyor) Nebahat Hanım "yok" diyor ama, ilk zamanlar arabada oturuyordum. Pek durağa girmiyordum. (Gülüşmeler...)

Tedirginlik oldu tabii biraz. Muhabbetlerini, esprilerini, o alışagelmış düzenlerini bozmamak adına inmedim arabadan. Çok da çekindiğim için değil. Sonra çok güzel, uyum içinde çalışmaya başladık.

Böyle farklı mesleklere eğilimi olan kadınlara ne önerirsiniz?

Gerçekten tavsiye ederim. Taksicilik bir hanım mesleği olarak çok zor. Gerek trafik açısından güçlükle karşılaşıyorsunuz; durak harici alıyorsanız, çoğu zaman kimlerle karşılaşacağınızı bilemiyorsunuz. Ama her şeye rağmen güzel. Bedenim yoruluyor ama, zihnim dinleniyor bu işte. Çünkü tüm reflekslerimi araca, yolcularıma ve yola vermek zorundayım, dolayısıyla kötü şeyleri düşünmeye zamanım olmuyor. Geceleri çok rahat uyuyorum. Bu mesleği yapmak isteyen tüm arkadaşlara da önerim; hiç çekinmesin, başvursunlar. Onların da en az benim kadar mutlu bir şekilde bu mesleği yapacaklarına inanıyorum.

Erkek tarafı ne diyor?

Nebahat Hanım'la buluşmanız nasıl oldu?

Biz Taksimedyada oluşumu içindeydik, sonra kendisiyle konuştuk ve başladı. Bence bayanlar olmalı. Her işte olduğu gibi, bu işte de olmalı. Bayanların olduğu işlerin kalitesi artar.

Bir kadının durakta çalışması, bulunması sizi tedirgin etti mi?

Tabii; önceden Nebahat Hanım olmadan şakalı, rahat konuşmalarımız oluyordu ama, şimdi biraz daha dikkat ediyoruz haliyle. Ama tedirgin olmadık. Aramızda olmasının zararı yok, faydası var.

Peki aranızda hiç itiraz eden oldu mu?

-Hayır, olmadı. "Merhaba" der, selamlaşırız. Sonra herkes kendi işine gider.

-Bence bu çocukluktan başlıyor, kız çocukları çekingen, ürkek yetiştiriliyor. "Sen kızsın, yapamazsın, sus" gibilerinden. Bu da içlerine sınıyor. Bunu atmak çok zor bir şeydir. Avrupa'da böyle bir ayırım yok. "Sen erkeksin, niye ağlıyorsun?" Yahu ben ağlıyorum! Bu içten gelen bir şeydir. "Erkekler ağlamaz, kızlar onu yapmaz, bunu yapmaz." Sonra bunu hayatı boyunca üzerinden atamıyor.

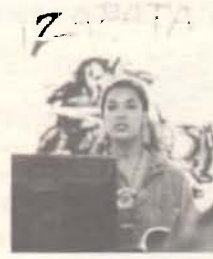
Tanrı'dan Çok Uzak

Ana Castillo - Türkçesi: Pinar Güncan

"Curcunalı ve kıvrak... dünyevi ve dayanılmaz... doğallıkla çıkıveren zarif bir mizah... keskin bir toplumsal eleştiri."

"Castillo, New Mexico'lu bir anne ve birbirinden farklı dört ayrı kader taşıyan kızlarının hayret verici, trajik

ve ilginç hayatlarına sıcak, bazen de sözünü esirgemeyen feminist bir bilinçle yaklaşıyor... Usta hikâyeciliği ve mizah anlayışı, Castillo'ya folklor ile politik malzemeyi utanmaz bir dıbralık ve şüpheleri giderici bir büyüyle harmanlayıp sunma olanağı sağlıyor." *Kirkus Reviews*

İnanç Sokağı'nda Ayışığı

Gina B. Nahai - Türkçesi: Pinar Güncan, İdil Kemer

Çağdaş Şehrazat Binbir Gece Masalları'na Devam Ediyor...

Gina B. Nahai, Tahran'ın Yahudi gettosunda "uğursuz çocuk" olarak doğan Roksanna'nın, gettodan İran aristokrasisinin zengin dünyasına yükselişine, Türkiye'nin genelevlerinden ailesine ve kızı Lili'ye kavuştuğu "sürgünler şehri" Los Angeles'a kadar izini sürerek, tüm imkânsızlıklara rağmen hayatlarını yeniden kuran cesur kadınların hikâyesini anlatıyor.

Kadınlar Vagonu

Anita Nair - Türkçesi: Ela Gürdemir

"Bağımsızlık arayışındaki kadınların öyküleri"

Bir kadın bekâr ve aynı zamanda mutlu olabilir mi, yoksa kadınlar kendilerini tamamlanmış hissetmek için bir erkeğe mi ihtiyaç duyarlar? Anita Nair'in güçlü kaleminden çıkmış, kültürel ayrıntılarla bezenmiş eşsiz bir roman. Asya'nın güneyinden seslenen yazar, bizlere feminist yazının çok önemli bir örneğini sunuyor.

Çitlembik

www.citlembik.com.tr / kitap@citlembik.com.tr

Kadınların barış eylemleri

Greenham unutulmamalı

Yıl 1981. İngiltere'de namı diğer "Demir Leydi" Thatcher, başbakanlığının üçüncü senesinin sefasını sürmektedir. Hapishanelerde İrlandalı tutsaklar açlık grevlerine başlar.

"Sıcak" savaşların ardından dünyada soğuk savaş havaları esmektedir.

Prens Charles ile Lady Diana evlenir. Barış eylemcisi kadınlar barış yürüyüşüne başlamışlardır.

Dünya devletleri son sürat nükleer silahlanma derdine düşmüşken, Eylül ayında otuz altı kadın, on gün süren yürüyüşün ardından Greenham'e vardılar. Peki zorları neydi? İngiltere'nin bu küçük kasabasında bulunan Amerikan hava üssüne nükleer başlıklı kruz füzeleri konuşlandırılacağı açıklanmıştı. Bu kadınların tek istediği Amerika'nın bu planını protesto etmek ve engellemektir. Greenham'e sadece gösteri yapmaya gitmişlerdi ama üssü yıllarca mesken tuttular. Başlangıçta kampa kadın, erkek, çocuk binlerce insan katılırken, 1982'de hareket tamamıyla kadın eylemine dönüştü ve Aralık ayında 30.000 kadın bir araya gelerek Amerikan politikasını protesto etti. Tam 19 yıl boyunca, geceleri dışarıda uymaya, soğukta üşümeye, aç kalmaya, tartaklanmaya, aşağılanmaya, tutuklanmaya aldırmadan, Greenham kadınları bazen on kişi bazen binlerce kişi barışı savundular. Yaptıkları eylemlerin en büyük özelliği şiddet içermemesiydi. Rengarenk

pankartlar hazırladılar, birbirinden güzel resimler yaptılar, şarkılar söylediler, dans ettiler ama kimseye karşı şiddet kullanmadılar. Yaptıkları her eylemde mizah vardı. Üsse gizlice girdiklerinde rampalara bayrak dikmediler, füzelerin yanında dans ettiler. Üssün kapılarına taş atmadılar, bebek elbiseleri astılar. Üstekilere ve dünyaya insan olduklarını hatırlatmaya çalıştılar. 36 kadının başlattığı bu hareketle bütün dünya gözlerini Greenham'e dikti. Her geçen gün daha fazla kadın kampı ziyaret etmeye başladı. Kamp, kadın hareketinin dünya barışı adına ne kadar önemli ve etkin olabileceğini gösterdi dünyaya.

Greenham'deki Amerikan Hava Üssü'nün yerinde bugün yellere esiyor. Ama Amerika savaş sevdasından vazgeçtiğinden değil, kendine daha "uygun" üsler bulunduğu için. İncirlik gibi! Önce Afganistan, ardından Irak, özgürleştirme politikası adı altında onbinlerce insan, İncirlik'ten ve daha onlarca üstün kalkan uçakların acımasızca üzerlerine yağdırdığı bombalarla hayatını kaybetti. Belki herkes ölmedi, ama hepsi hayatını kaybetti. Bu savaşı televizyonda izleyip kılını kıpırdatmayanlar da insanlıklarını kaybetti. Biz kadınlar, Greenham kadınlarının cesaretinden, insanlığından ve azminden birşeyler öğrenip, kudurmuş gibi nereye saldıracağını şaşırın

Amerika'ya ve yandaşlarına karşı çıkmalıyız. Kadınların sesine ve eylemlerine bugün her zamankinden daha çok ihtiyaç var. Kıpırdayın, 30.000 kadın yanılmış olamaz!

Greenham kadınları: Sıradışı Bir Mücadele

Judy Fox, bir kadın barış kampının, dünyanın askeri güçlerini nasıl savunmaya zorladığını hatırlıyor ve anlatıyor.

"Barış kadınlarının Greenham Parkı'ndaki kampa son vedası, karşılıklı olarak körüklenmiş nükleer yıkım çılgınlığına karşı yapılan protestoların sonunu simgeliyor.

İngiltere'nin Berkshire adlı kasabasında yer alan Amerikan hava üssünde kadınlar, on dokuz yıl boyunca kamp kurdular. Her şey 1981'de, küçük bir kadın grubunun, Amerikan denetimindeki hava üssünde mevzilenmiş doksan altı kruz füzelerini protesto etmek amacıyla South Wales bölgesinden Greenham'e yürüyüşe geçmesiyle ve sonra da orada kalmaya karar vermesiyle başladı. Birkaç ay içerisinde kamp, İngiltere genelinde yüzbinlerce barış eylemcisinin ve feministin ilgi odağı haline geldi. Binlerce insan kampı parasal açıdan destekledi ve burada yapılan toplu gösterilerde yer aldı – 1982'nin Aralık ayında, 30.000 kişi hava üssünde gösteri yaptı. Kadınlar defalarca üssün yüksek güvenlik önlemleriyle alay edercesine çitleri kesip üsse girerek füzelerin hareketlerini durdurdular. Greenham ülke genelinde benzer eylemler için bir ilham kaynağı oldu – North Yorkshire'daki Fylingdale erken uyarı sisteminde (bu, tasarlanan Amerikan Yıldız Savaşları sisteminde tekrar kullanılabilir) geçirdiğimiz buz gibi soğuk akşamları hatırlıyorum. Birçok kadın, tamamen yeni ve farklı olduğunu his-

settiğimiz bu protesto yönteminde yer almaktan duydukları büyük heyecanı ifade ediyordu.

Peki başlangıçta küçücük olan bu grup nasıl oldu da bu kadar büyük bir etki yarattı? Açıklamanın bir bölümü eyleme katılanların, bizim gibi part-time eylemcilerin yaptığı gibi sadece tek bir haftasonu değil, aylarca hatta sonunda yıllarca gerçekten berbat şartlara katlananların cesaret ve kahramanlığında gizli. Ama en kötüsü, şiddet yanlısı olmayan taktiklere karşı hiç saygısı olmayan polisin gösterdiği vahşetti. (Michael Heseltine'ın, üsse giren kadınların silahla vurulma riskini göze aldıklarını söylediğini hatırlıyorum!) Kullanılan taktikler bu atmosfere katkıda bulundu. E.P. Thompson ve Tony Benn gibi "tanıklar"ın desteklediği kadınlar mahkemelere meydan okudular. Kırk kadar kadının gizlice üsse girip füze rampalarının tepelerinde dans ettiği sabah baskını gibi eylemler, sıradan kadınların Amerikan askeri gücüne karşı yaptığı bu protestonun simgesel gücünü artırdı.

Yine de tek başına bunların hiçbiri, kampın amacını gerçekleştirme için yeterli olamazdı. Protesto birçok farklı akımla birleşti ve bunların üzerinde büyük etkiler yarattı. İlk olarak, nükleer silahsızlanma için Avrupa genelinde toplu bir kampanya düzenlendi. Yüzbinlerce insan 1980'lerin başında NSK (Nükleer Silahsızlanma Kampanyası) gösterilerini sürdürdü, ama büyük güçler arasında çok az şey yapabildiler ve hayal kırıklığına uğradılar. İkinci olarak, Amerikan

WEAPONS
ARE FOR
LINKING
WAKE
WAR

emperyalizmine karşı güçlü bir düşmanlık akımı vardı. Füzelere Greenham'den fırlatılması konusunda tek denetimin Amerikan ordusunda olması, protestolara desteği artırdı. Ancak bundan da önemli olan, kadın hareketiydi. Kadın hareketi, 1870'lerde doruğa çıkan, gitgide daha da fazla bir şekilde kadınlar için alternatif "hayat tarzları"nın arayışına odaklanan mücadeleden sonra düşüşe geçmişti. Kampa gitgide artarak hâkim olan politika, kadın hareketinde kesin bir dönüm noktasının işareti oldu: Kadın hareketi, özgürleşme için yürütülen mücadeleden uzaklaşarak, bütün erkekleri düzenin işbirlikçileri olarak kötülerken kadınların barıştan yana, besleyici ve verici olan doğalarının kutlamasına dönüştü. Bütün bunlar, sıradan insanların çoğunluğunun Thatcher ve Reagan'la uzlaştığı ve böylece dünyayı kurtarmak için gereken cesur eylemleri gerçekleştirme işinin kahraman azınlığa kaldığı duygusuyla birleşti.

Elbette birçok insan, barış kadınlarının politikasını eleştirdi – akılda kalacak kadar soğuk bir

günü hatırlıyorum, diz boyu çamurun içinde, kötülüğü üsse geri yansıtmak için ayna tutuyorduk ve o zaman bile nükleer silah yarışını böyle durdurabileceğimiz konusunda şüphelerim vardı. Lynne Segal gibi sosyalist feministler, kadınların doğaları gereği barıştan yana, besleyici ve verici oldukları ve "oyuncakları oğlan çocuklarından almaları" gerektiği fikrine karşı çıktılar ve kadınların oy kullanma hakkını savunan ve I. Dünya Savaşı'nın aşırı milliyetçiliğiyle dağılan ana hareketi örnek olarak gösterdiler. Ancak kampın, yeni ve demokratik bir mücadele yöntemi olduğunu ve eski devrimci sola göre üstün olduğunu da ileri sürdüler. Devrimci sosyalistler, protestocuların coşkusunu alkışladılar, ama kampın yapısındaki elitizmi ve erkeklerin Amerikan emperyalizminin ve nükleer barbarlığın işbirlikçileri olarak kötülenmesini eleştirdiler.

Doğal olarak kamptaki heyecan duygusu muhafaza edilemedi. Kamp giderek, protestoyu yaşama tarzının protestonun nedeninden çok daha önemli olduğu tatsız, içine kapalı bir ziyaret alanı haline geldi. Etkili bir eyleme giden kestirme yol gibi görünen şey, birçokları için hayal kırıklığına giden uzun bir yola dönüştü. Diğerleri, 1984-85 yıllarında Büyük Madencilere Grevi sırasındaki oluşan, Maden Ocaklarının Kapatılmasına Karşı Kadınlar hareketine geri döndü ve çalışan kadın ve erkeklerin uygulamasında nasıl birleşip hepimizin nefret ettiği düzene meydan okuyacağını kanıtlayan bir mücadeleye kavuştular. Kadınların, Amerikan askeri gücü ve Tory hükümeti için ciddi bir utanç oluşturduğuna şüphe yok, ama sonuçta Greenham'deki füze üssü için istenileni gerçekleştiren muhtemelen Soğuk Savaş'ın bitmesi oldu (Amerika, Sovyetler Birliği'yle bir silahsızlanma anlaşması imzaladı ve nihayet 1991'de füzeler kaldırıldı).

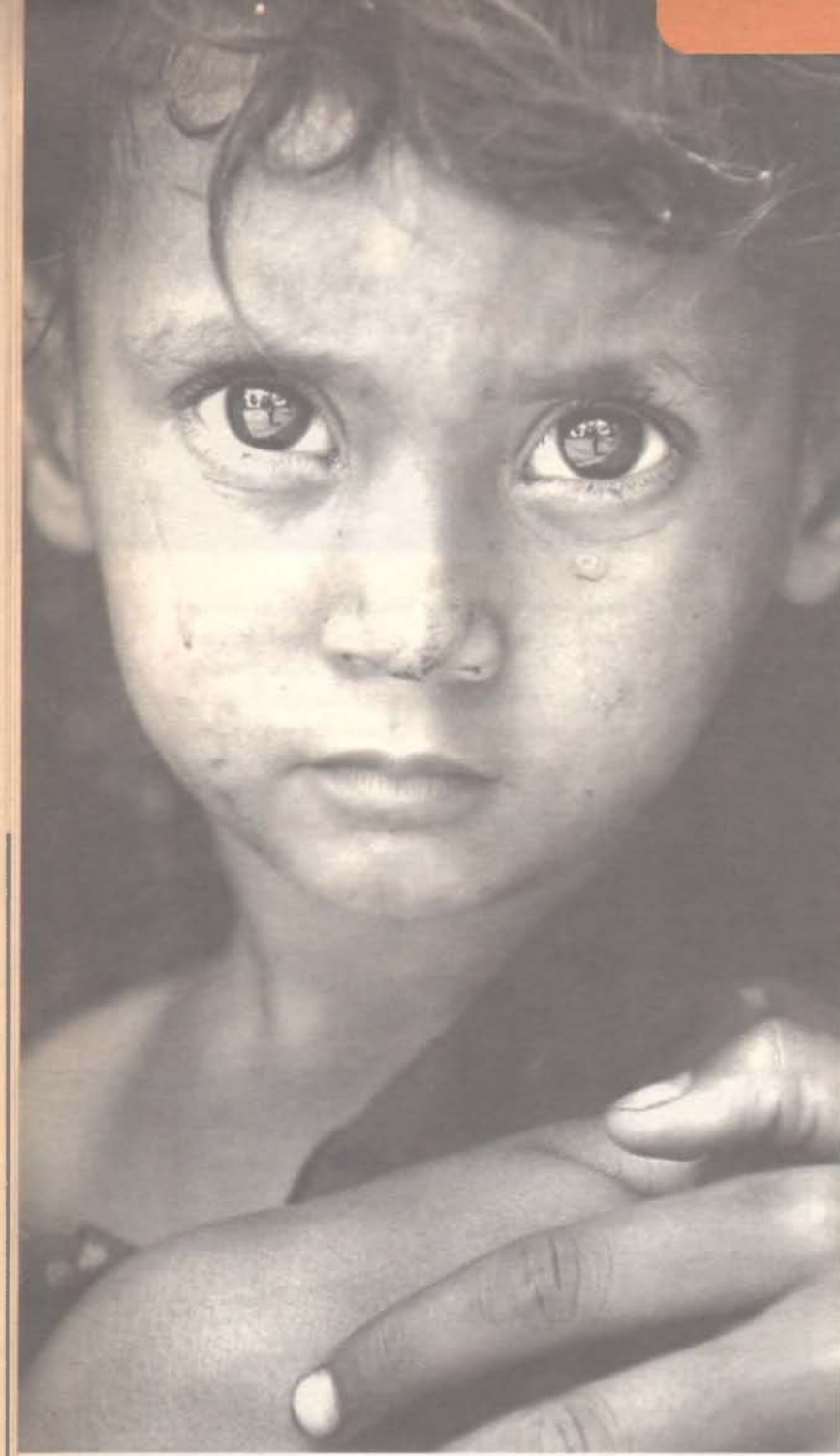
Üssün yerinde bugün son moda bir iş merkezi bulunuyor, ama en azından son barış karavanı yakında açılacak ziyaretçiler merkezinde koruma altına alınacak ve kampa adanan bir de anıt tasarlanıyor. Lynne Segal, kampı, geçmişte kalan bir protesto çağının simgesi olarak görüyor. Joan Smith ise kampı, sıradan insanların yeryüzünün en büyük güçlerine nasıl meydan okuyabileceğinin kalıcı bir simgesi olarak alkışlıyor. Ancak, dünya çapında yeni bir isyan çağının başladığı bu zamanda nostaljiye gerek yok. Bugün kapitalizm karşıtı hareket, yirmi yıl önceki akımların tersine bir yönde akıyor. 1980'lerin başında düzene karşı genel bir başkaldırıdan, kendimizle sınırlı, gitgide ah-

lakçı kesilen, tek bir konuya yoğunlaşan ve kapitalizme meydan okumaktan uzaklaşan mücadelelere çekildik. Bugünün hareketi işe, savaşa ve silahlanmaya bir son getirmek isteyen herkesi ve protesto ettiğimiz dehşetin kaynağı olan düzene meydan okuyarak özgürleşme için mücadele etmek isteyen herkesi kapsama potansiyeline sahip.

Kaynak:
Socialist Review, 245. Sayı, Basım tarihi Ekim 2000, yazarı Judy Fox. <http://pubs.socialist-reviewindex.org.uk/sr245/cox.htm>

Geçtiğimiz günlerde Fototrek Nikon Fotoğraf Merkezi'nde, 2003 yılının en iyi basın fotoğrafçısı ödülünü alan Amerikalı fotoğrafçı Ami Vitale'nin "Kaşmir: Sorunlu Cennet" başlıklı sergisi açıldı. Sergi 16 Ocak 2004'e kadar devam edecek. Biz de sergisi dolayısıyla ve üç gün boyunca yaptığı workshop sırasında Ami Vitale'yi yakaladık ve onunla kadın olmayı, foto-muhabirliğin zorluklarını ve Amerikalı olmayı konuştuk...

Benim Gözlerim Sizin Dünyanız

Fotoğraf çekmeye ne zaman başladınız?

Fotoğraf çekmeye üniversitede başladım. Editörlük yaptığım beş yıl boyunca fotoğraf çekmedim. Beş yıl önce editörlüğü bıraktım ve yeniden fotoğraf çekmeye başladım.

Foto-muhabir sizce kimdir?

Foto-muhabir görsel hikâye anlatıcısıdır.

Kadın olmayı ve kadın fotoğrafçı olmayı nasıl tanımlıyorsunuz?

Erkek olmakla benzediğini düşünüyorum. Nasıl bir şey, nasıl karşılaştırılabilir bilemiyorum. Kesinlikle ilgili çekici ve harika bir hayat. Görmeliyim, öğrenmeliyim, seyahat etmeliyim, bu benim rüyam

Erkek dünyasının kadınlara uygun gördüğü meslekler vardır. Foto-muhabir olmaya karar verdiğinizde çevrenizden nasıl tepkiler aldınız?

Ailemden büyük destek aldım. Benim adıma çok mutlu oldular. Şu anda yaptığımı yapabiliyor olmayı buna borçluyum. İnsanlar beni teşvik ettiler. Sanırım bu bana güç verdi, hep güçlü

hissettim, korkmadım ve hata yapsam da bu hayatın bir parçası oldu. Ama savaş muhabirliğinde kadın olmanın bazı zorlukları var. İnsanlar kadın fotoğrafçılardan hoşlanmıyorlar, karşı çıkıyorlar, hoşlarına gitmiyor. Ama fark ediyorsunuz hayattaki her şey geçici, anlar geçip gidiyor, sanırım bu devam etmemi sağlıyor.

Bir foto-muhabir olarak insanların belleklerine yaşananları yansıtıyorsunuz. Savaş bölgesinde olmak nasıl bir duygu?

Bu hayatımı dengede tutmak için çaba gösterdiğim bir şey. İnsanlar acı çekiyorlar, bununla ilgili kelimelerim yok sadece eve gidip ağlıyorum. Bazen bazı fotoğraflara baktığımda orada yaşananlara dönüyorum. Bilemiyorum olası mı ama diğer insanlarla iletişim kurmak, ortak bir duygu yaratmak istiyorum. Hepimiz acı çekiyoruz, Afganistan, Kaşmir, Angola, hepimizin birliğe ihtiyacı var.

Bir Amerikalı kadın olarak, çalıştığınız bölgelerde neler yaşıyorsunuz?

Türk kadın olsam farklı şeyler yaşar mıydım

bilemiyorum. Arada fark olduğunu düşünmüyorum. İnsanlar farklı tepki göstermiyorlar, sizi öncelikle insan olarak görüyorlar. Bu hayatın güzel bir yanı; bir yerlere gidiyorsunuz ve bir süre sonra onlar için onlardan biri gibi oluyorsunuz.

Bir Foto-muhabir ve bir Amerikalı olarak Bush'un savaş ve Irak'la ilgili politikaları hakkında ne düşünüyorsunuz?

Olanlar bütün dünya için çok üzücü. Bu oldukça uzun bir konuşma, olanlarla ilgili söylemek istediğim çok şey var. Tabi ki karşıdayım.

Web sitenizin sloganı oldukça etkileyici, "Benim gözlerim, sizin dünyanız". Ama sizin gözleminizden bakan ve bizim dünyamıza gelen "öteki"ler de var. Fotoğrafta "öteki" hakkında ne düşünüyorsunuz?

Her şeyden önce bu insanları çok iyi tanıyorum. Her gittiğim yerde uzun süre kalıyorum ve zamanım çoğunu onlarla geçiriyorum. İnsanlar hikâyelerinin anlatılmasından hoşlanıyorlar ve istiyorlar. Sanırım bütün işleyiş bu. Bu bir fotoğrafçı olarak benimle ilgili değil, önemli olan o

insanlara bir ses verebilmek.

Ama onlara ses vermek fotoğraflara bakanların onlara ve onların gerçeklerine yabancılaşmalarını değiştirmiyor. Bu sadece fotoğraf için değil bütün medya için geçerli. Gördüklerinize alışıyorsunuz, onlar ve olanlar zamanla önemini yitiriyor. Bu benim için de çok önemli bir sorun. Bu yüzden gittiğim yerlerde uzun süreler kalmaya çalışıyorum. Bazı şeyleri daha derinden almak; biraz kültürden, oradaki hayattan konuşmak için; sadece bir görüntü olarak değil insanı insan olarak, daha gerçek bir şey, senin benim gibi insanlar olduklarını verebilmek. İnsanlar daha çok seyahat etmeli, gidip başka insanların hayatlarını paylaşmalı. Sanırım bu tek yol. Biliyorum ki çektiğim fotoğraflar kimsenin görüşünü değiştiremeyecek ama onların hayatlarında daha fazla şey yapmaları konusunda etkilerse bu bana yeter.

Kaşmir fotoğraflarınızda kadınlar ve çocuklar yoğunlukta...

Sanırım doğal olarak kadınlar ve çocuklarla çalışırken daha rahat hissediyorum. Çünkü; ben kadını.

Sizce fotoğrafta "kadın bakışı" var mı?

Belki de ama bazı erkeklerin de çalışma tarzlarını gördüm, hassas çalışıyorlar, bazı şeyleri görüyorlar. Artık cinsiyet konusunda emin değilim. Fark var, ama çok önemli değil.

Bir kadın fotoğrafçı olmak, konu seçiminizi ve konuya yaklaşımınızı nasıl etkiliyor?

Kişisel olarak cinsiyetimi düşünmüyorum. Bunun hakkında düşünmemeye çalışıyorum. Sanırım bu deneyimlerim sonucu çalışma tarzındaki bir evrim. Foto-muhabir olarak çalışmaya başladığımda haber ajansları için çok hızlı çalışmam gerekiyordu. Bu çılgınlığa kapıldığımı hissettim ve bu noktada bunun çok daha yavaş işlemesi gereken bir süreç olduğunu fark ettim. Bu olanaklı mı bilemiyorum ama bir şeyleri farklı yapmayı deniyorum. Cinsiyetim o kadar etkili mi bilemiyorum ama ben bunun çalışma deneyimimle daha ilgili olduğunu düşünüyorum.

Fotoğraflarınızdaki kadınlarla nasıl iletişim kuruyorsunuz?

Onlar harika. O (sergideki bir fotoğrafını göstererek) bir arkadaşımın nişan töreni (kına gece-

si). Bazı fotoğrafçılar konuyla fazla yakınlaşmamak gerektiğini düşünüyor ama bence yakın ilişkiler kurmak çok önemli.

Fotoğrafın etki alanı ve gücü fotoğrafçıya ne gibi sorumluluklar yükler? Ağrlığından kurtulamadığınız fotoğraflarınız var mı?

Bütün fotoğraflarım. En büyük zorluk bazı noktalarda gerçekten güçsüz kalıyorsunuz. Bu işi bırakıp daha doğrudan şeyler yapmayı düşündüğüm çok oluyor. Fotoğrafın çok da etkili olup olmadığını bilemiyorum. Sadece bir perspektifi var. Fotoğraf çekerken her zaman bu problemi yaşıyorum.

Ama diğer taraftan bir şekilde bazen birileri benim hayatıma sevinç katıyor belki ben birilerinin hayatına sevinç katıyorum. Belki de uzun bir yoldan sonra kurduğum sadece kişisel ilişkiler. Öğrenmek, bir klişeyi, baskılarımızı kırmak sadece. Ama iyi yanları da var. Hint kültürünün bana verdiği bir şey var; bazen çok fazla düşünmemek. Çünkü; bazen gerçekten çok düşünüyorum. Her anı çok fazla analiz etmemeye çalışıyorum. Diğer türlü sadece depresif olursunuz.

ATMASTROLOJİ

Duydum ki kadınlar KORKUNÇ bir telaşla geçmişlerini, geleceklerini merak ediyorlarmış. Beni tutabilene aşk olsun. Büyük büyük, ondan da daha büyük annemden kalma çatlak, patlak emektar küremi kapıp, kırmızı kadife perdeli, mor ışıklı esrarengiz odama kapandım.

İşte kürem için hepimiz için gösterdikleri:

KOÇ (21 Mart – 19 Nisan)

2003 yılı tam bir harikaydı. Sanki piyangodan çıkmışçasına güzeldi. Ağustosböceği gibi saz çaldın, türkü söyledin. Bol bol eğlendin ama bu kadar da boku çıkarılmaz ki caaanım kocaman senenin. Artık işle güçle daha çok uğraşmalısın. Sevdiklerini de biraz ihmal ettin. Bi zahmet, telefon elinin altında. İnsanları arayıp sormazsan öldüğünü sanacaklar.

BOĞA (20 Nisan – 20 Mayıs)

Hep onu bunu dinledin. Hani neredeyse dolabında annenin senin için seçtiklerini giydin. Hiç olur mu? Yakıştı mı sana? Bu kadar da hayattan el, etek çekilir mi? Hızla eldeki sevgilini, hali hazırdaki işini, telefon hattını değiştir. Çabucak o canlı, hayat dolu, fikir fikir kız olmaya bak. Sen bezgin bezgin pencere kenarında oturup demlenirken hayatın akıp gitmeye devam ediyor. Hadi kımıldat artık.

İKİZLER (21 Mayıs – 20 Haziran)

2003'ü atlattın. Bol bol çalıştın. Kürem 2004 yılında da rahat, başarılı bir yıl gösteriyor senin için. Fakat yine de temkinli olmakta fayda var. Mesela parayı har vurup harman savurmasan... Bir de o kadar hızla değişmesen diyor kürem. Hani neredeyse bukaemun bir, sen iki. Yani dakkan dakkana uymuyor desem yeridir. Bu halin, sana dayanacaklar diye eşi dostu per perişan etmedi değil.

YENGEÇ (21 Haziran – 22 Temmuz)

Amma da evcilleştin hayatım. Ayy neredeyse başını bile pencereden dışarı uzatmadın. Olmaz ki... Bu kadar da asosyal yaşanmaz ki... Tez elden aynanın karşısına geçip kendine çeki düzen vermelisin. İş hayatın iyi. Ama aşka dikkat. Ne de olsa doğru düzgün bir adamın olmadığı epeydir aşkar. Değil mi yani?

ASLAN (23 Temmuz – 22 Ağustos)

Bu aylarda doğmuş olan bir kadın ne yapar? Elbette seyahat. 2003'te hem evde, hem de işte çok çalıştın. Hızla bir tatile ihtiyacın var. Derhal bir seyahat bileti al ve hiç bilmediğin diyarlara yalnız başına yelken aç. Karşına neler çıkacak, neler... Elbette burada bunları yazacak değilim. Ki sürpriz olsun.

Hem her şey de ulu orta yazılmaz. İpucu: Aşkta önün açık. Zaten bana biraz çapkın gibi görünüyorsun. Yanılmıyorum değil mi?

BAŞAK (23 Ağustos – 22 Eylül)

Bereketli bir yıl geçirdin. Ama aşktan yana yüzün pek gülmedi. Olsun. Zaten aşk da karın doyurmuyor. Durup durup geçmişi değerlendirmekten artık vazgeçsen. Yok şöyle demeseydim, yok şunu yapmasaydım demenin ne faydası var artık.

Pişmanlıklardan kurtulup gelecekle ilgili plan yapmanın zamanı. Gelecek dediğin de uzakta bir yerde seni beklemiyor ki. Şimdiden sonrası gelecek. Tasayı, kaldırıp keyifli gün- planını yapmalısın. kederi rafalerin şansın'ndan yana.

TERAZİ (23 Eylül – 22 Ekim)

Denge kurma üstüydüm diye geçiniyorsun ama aşk hayatın, özel hayatın, iş hayatın ortada: Arapsaçı. Ayakların havada uçuyorsun ama bari bu sene eksiklerini fark et ve kendini accık toparlayiver. Aksi halde bu kibrin, uçuşun sonu fena bir çakılma olacak. Dengeci olucam diye bu ne perişanlık. Dengeden geç. Kendin ol. Rahat ol. Bırak hayat biraz dağılsın. Göreceksin bir şey olmayacak. Biraz da sen uyma ona, buna. Bırak onlar sana uymaya çalışsınlar.

AKREP (23 Ekim – 21 Kasım)

Neymiş? Akrepler çok kıskançmış çok bencilmiş. Daha neler... Bakma sen öyle laflara. Sendeki azim, hedefine kilitleme başarısı ele güne örnek. Aşk meselene gelince. Adama biraz daha iyi davransan bir şey olmaz. İksana nasıl süklüm, püklüm duruyor. Yazık na da. Ezme o kadar. Tamam sakallı, bıyıklı ama, o da insan işte ne de olsa. N'apacan. Zaman zaman pohpohla. Bırak, ara sıra kendini bir şey sansa dünya yıkılmaz a. İpleri de elinden bırakma. Senin en çok da her şeyi idare edebilme becerini seviyorum. Bilirsin işte...

YAY (22 Kasım – 21 Aralık)

Yıl boyunca kırıp dökmediğin, çarpıp devirmedeğin şey kalmadı. Geçtiğin yerlerde ardında taş taş üstünde

kalmadı. Hani sakarsın desem az gel Aynı sakar hünerinle talihini de ters çevirdin ya bravo. Zekiyim, akıllıyım diye çok havalandın ama az biraz dikkatli olsan diyorum. Sakarsın demişken; şu sıralar adımına da, adamına da dikkat! Güneşli günleri görebilmek için parçalı bulutlardan geçeceksin evvel. Sadece biraz sabır.

OĞLAK (22 Aralık – 19 Ocak)

Onca zaman sonra nihayet aşık oldun da nihayet biz ruhlar aleminin kafası dinlendi. Seni de, bizi de rahatlatı bu aşk. Epey durgun geçirdin 2003'ü. Gönlüne taze kan pompalandı. Keklik misali sekme zamanı senin için. Cicim ayları tatlı ya... Sen de tadını çıkaracaksın. Aman sağlığına dikkat. Aşk gereğinden fazla çarpıntı yapabilir. Para ve işe gelince: Daha uzun süre oraya buraya CV fakslayacaksın. Olsun. Pes etme yeter. Hadi kolay gelsin.

KOVA (20 Ocak – 18 Şubat)

Arsız kadın, 2003'ün çok başka bir yıl oldu. En yapılmayacak işlere giriştin. Zamanlaman da biraz tersti ama yine de senen fena geçmedi. Bir düşünsene başka kaç burç senin kadar başını derde sokar, dibe vurur ve sonra tüm bu sorunları yenebilir? Bela ve sen. Ayrılmaz ikilisiniz işte. Yükselen, alçalan burçlarınla uğraşmaktan da vazgeç. Sorun da, çözüm de sende, içinde... Sadece biraz durulmaya ihtiyacın var. 2004'de sürprizler olabilir. Bekle, belki görürsün.

BALIK (19 Şubat – 20 Mart)

Kendini sarayın en yüksek kulesine kilitlenmiş prenses gibi görmekten vazgeçsen... Anla işte. Prens geleceği yok. Boşuna bekleyip, boşuna tükettin caanım seneyi. Hayalcisin, duygusalsın, rüyalar aleminin tek dilberisin de böyle de olmaz ki! Öpücük möpücük beklemeden, yattığın yataktan kendi kendine uyanıp kalkmayı becereceksin. Unuttun mu? Epeydir öpülecek prensi biz kızlar kendimiz seçmeye. Kürem senin yolunun da açık olduğunu gösteriyor.

Şaşkınlık yaz, 0090'a gönder, sen de katıl, gülmekten katıl

SMS Yarışları

Kızsak da sevmesek de bakıyoruz "Pop Star"a da, "Biz Evleniyoruz"a da...
Her geçen gün içimizden birşeyler azalarak, umutsuzluğa kapılarak **bakıyoruz**.

BBG evinin iddialı ve taraflı olduğu söylenen güzel sunucusunun, ne kadar reddetmeye çalışsak da hayatımıza bir şekilde giren halinden yeni kurtulmuştuk daha. Tam mafyalı, ağalı, Amerikan yaşam biçimli komik dizilere motive olacakken pat diye karşımıza çıkartılan, bütün televizyona bakanlarını dünür yapan "Ben Evleniyorum" devreye girdi bu defa. Tarafsız, kibar ama içimizi bayan, uzatmalı, daha uzatmalı, sonra, son gülü, kime, uzat, söyleme, verme, daha sonra, fenalaş, su ver, gayret az sonra hep beraber bayılacağız edalı sunucusuyla.... Bir şaşkınlıktan diğerine sürükleniyor, hayır bu kadar da olamaz derken birinin şokunu atlatamadan yeni bir şokla karşılaşıyoruz. Pop Star yarışmasıyla birlikte, büyük Türk sarkıcısı Baltacı Ercan patronluğunda, gene besteleriyle Türkiye'yi sarsmış on yıllık meslek kariyeri ile bileni bilmeyeni sollamış ve bir jüri iskemlesi yakalamış Deniz Seki, Amerikan jargonlu kabul edilmiş kişilik Ahmet San ve en önemlisi uzun zaman kim bu diye insanların tanımadığı daha sonra vurucu, kırıcı ama "çok sıcak, çok samimi" (ki halkımız bu tarzı Huysuz Virjin'le hayatına sokmuş bir daha da çıkaramamıştır) sevgili Armağan abili

bir jüriyle ve bir dizi şehirden gelip pop star olmak isteyen adaylarla tanıştık. Pek çok işimizde başımıza gelen, "Tüh ya kuralları koymadık, şimdi ne yapacağız," ya da "Boşver böyle daha iyi, iyice karışık kurşuk olsun, daha ilgi çeker, bir hal yoluna bakarız" sendromlu yarışma başladı. Hem de ne başlama, yok yoktu adaylar içinde, jürinin kafasını karıştıran ve onları birbirinden değerli tartışmalara sürükleyenler ise, bir engelli, bir Rus ve bir "Hintli"ydi. Engelli adayda topu halka atarak bir tür sorumluluktan kaçan jüri, Rus kızın da hemen evlenip Türk vatandaşı olmasıyla bir süreliğine rahatladı. Gelgelelim "Hintli" yarışmacı katil çıkmaz mı? Hem de bir gasp, bir yaralama, bir hırsızlık söylentileriyle birlikte. Tek kadın jüri üyesi olarak, çok saygı duyulan ama niye tek olduğu anlaşılmayan Seki'nin, hezeyanı ve durduk yerde, "Biz Türk'üz!" diye bağırarak Baltacı Ercan'ın propagandasıyla galeyana gelen (her zaman kime acıması gerektiğini bir türlü idrak edemeyen, hapsedelerde çatır çatır insanların yakıldığı sürede

koyunlara yapılanların insanlık dışı olduğunu ekranlardan haykıran) "halkımız" birinciliği Hintli Bayhan'a verip bir de Seki'yi yuhalayınca gene şaşkınlık girdabına düştük. Seki'nin bu durumu gururuna yediremeyip, sözlerinin arkasında durarak (bu da yeni moda terim. Sözlerin önünde, sağında, solunda nasıl durulur

anlayamadık ama) jüri üyeliğinden istifa etmesi nasıl sonuçlanacak derken, tartışılmaz sesi ve yorumuyla kendini yıllardır kabul ettirmiş Zerrin Özer'in jüriye katılımı içimizi biraz hafifletti. Yarışma sonuçlanmadı sonuçlansa ne olur o da önemli değil ama neden kadın yarışmacılar, çok iyi seslerine ve yorumlarına rağmen eleniyorlar? Pop star bir erkek olacak bu kesin. Eğer bu SMS yarışmalarının en iyi seyircileri ve oy vericileri kadınlarsa, buradan çıkaracağımız sonuç kadınların erkekleri çok sevdiği mi olur, yoksa kendilerini mi eledikleri...Elenen yarışmacılardan Evren, topluma Elena'dan daha mı yabancı geldi? Ya Aydan, Elena'dan daha mı çok feleğin çemberinden geçmişti. Kızsak da, sevmesek de bakıyoruz Pop Star yarışına da, Biz Evleniyoruz yarışına da...Her geçen gün içimizden birşeyler azalarak, umutsuzluğa kapılarak bakıyoruz....

Frida yeniden

Frida Kahlo bütün dünyanın tanıdığı müthiş bir kadın ressam. Yaptığı tablolara şöyle bir bakıp geçmek ne mümkün. Her bir tablosunda yaşadığı ayrı bir acıyı, aldatılmayı, çocuk özlemini, kendisini aylarca yatağa bağlayan kazaları anlatan Kahlo hikâyesiyle kadınlara yaşama mücadelesi etmede iyi bir örnek oluşturuyor. Jülide Kural geçtiğimiz yıl Frida'nın hayatını oynamış, oyunu için yer bulamadığından Şişli Etfal Hastanesi'nin konferans salonunda sergilemişti oyununu. Oynayan Jülide Kural, konu Frida Kahlo olunca oyunu kaçırmak büyük gaflet diye düşünmüştük o zaman da. Jülide Kural ne yazık ki oyundan iki ay sonra trafik kazası geçirdi. Kazayla ilgili,

"Hayatta birçok insanın başına gelen bir trafik kazası mı geçirdim yoksa bir tür Frida'yı anlama sınavına mı tabi tutuluyorum, diye düşündüm," diyor bir röportajında.

Jülide Kural, geçirdiği kazanın etkilerini atlatıyor artık. Oyununu Ocak ayında sergilemek için yeniden provalara başlamış durumda. Ne diyelim, Jülide'ye büyük geçmiş olsun, oyununda kolay gelsin diyoruz. *Frida, Ocak ayından itibaren her Çarşamba saat 20.00'de Muammer Karaca Tiyatrosu'nda sahnelenecek.*

Kadınların 2004 beklentileri

2004 yılında kadınların "imkansız" dediklerinin gerçekleşmesini istiyorum.
Firdes

TK ve Medeni Yasanın tüm kadınlar lehine değişmesi; ülkemizde geniş tabanlı örgütlenmesini tamamlaması, geniş tabanlı örgütlenmesini tamamlaması, gürül gürül akan ve varolan kadın erkek rollerini altüst eden, devrimci bir feminist hareketin oluşması; kadınlara ve çocuklara sıfır şiddetin olduğu bir ülke ve dünya dileğiyle...

gülfer

Kavgaya ve çabalarımızın bu yıl daha fazla sonuç vermesi umuduyla mutlu ve huzurlu yıllar...
Necla

Rahat rahat minicik elekleri giyip, taciz edilmeden dolaşabileceğim, rahat içip, sarhoş gezebileceğim bir ülke istiyorum.
Halice

Kadınların seçme ve seçilme haklarını aktif ve bilinçli olarak kullanmalarını diliyorum.
Deniz Obuz

Edililik gasaklınsın
Fazivan

Küçük kızlara bir şey olmasın!
Fazca Nalbant

Hiçbir şey değişmeyecekmiş gibi görünüyor ama kimbilir belki de değişir...
Nâlgün

Feminist kadın partisi kurulsun!
Beyhan

Kadınlar öldürülmesin!
Deniz

Tüm annelere çocuklarına karşı az suçluluk duygusu hissettikleri bir yıl diliyorum.
Gülşay -Flardan

Ped fiyolları düşürülsün!
Baysak

Kadın intikam lümi kurulsun!
Ayşe

